

Univerzita Pardubice
Filozofická fakulta

Péče o kulturní dědictví v Norském království a České republice.

Historický vývoj, teoretické přístupy a komparativní případové studie.

Diplomová práce

Autor: Bc. David Pecháček
Studijní program: B7105 - Historické vědy
Studijní obor: Kulturní dějiny
Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel Panoch, Ph.D.

Pardubice, 2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. David Pecháček**
Osobní číslo: **H17324**
Studijní program: **N7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny: Péče o kulturní dědictví**
Název tématu: **Péče o kulturní dědictví v Norském království a České republice: Historický vývoj, teoretické přístupy a komparativní případové studie**
Zadávající katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce bude věnována představení a analýze přístupu k péči o kulturní dědictví a obnově hmotných kulturních statků v Norsku, a to v oblasti teoretické, praktické i právní. Norské přístupy, metodologická a teoretická základna budou průběžně komparovány se situací v Česku. V metodické části práce budou definovány základní pojmy péče o památky a jejich významy v severském a středoevropském pojetí. Navazující část práce představí povahu norského památkového fondu, rizika, která ohrožují existenci tamních historických hmotných statků, a institucionální zázemí, které se podílí na zajištění ochrany a využití kulturních objektů. Součástí práce bude také komparace legislativní opory, která upravuje a vymezuje vztahy veřejnosti k památkovým objektům v Norsku a v ČR. Práce přinese vybraná příkladová pojednání, která budou prakticky dokládat popsané metodické a teoretické rámce. Cílem práce bude přispět k otevření diskuze o možnostech zlepšení přístupu a inspirace české památkové péče v norských standardech a vice versa.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CAPLE, Chris. Conservation skills: judgement, method, and decision making. New York: Routledge, 2000. ISBN 0415188814.

KNELL, Simon J. Care of collections. London: Psychology Press, 1994. ISBN 0415112850.

LARSEN, Knut Einar MARSTEIN, Nils. Conservation of Historic Timber Structures: An ecological approach. Oslo, 2016. ISBN 0750634340.

PYE, Elizabeth. Caring for the past: issues in conservation for archaeology and museums. London: James & James, 2000. ISBN 1902916107.

REINAR, Dag Arne a Frederica MILLER. Sustainable Historic Towns: URBAN HERITAGE - GOOD FOR THE CLIMATE! Oslo, 2013. ISBN 978-82-75-74076-0.

Vedoucí diplomové práce:

doc. Mgr. Pavel Panoch, Ph.D.

Ústav historických věd

Datum zadání diplomové práce:

30. března 2018

Termín odevzdání diplomové práce:

30. března 2019

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2018

Prohlášení

Prohlašuji svorně, že jsem tuto práci vypracoval samostatně a že veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne ..... podpis: .....

Poděkování

Chtěl bych touto cestou poděkovat všem lidem, kteří se podíleli, a to přímo i nepřímo, na vzniku této práce. Jmenovitě děkuji Mgr. et Mgr. Douwtje L. van der Meulen, jejíž přednáškový cyklus *Introduction to Conservation and Collection Care* na University of Oslo, který, byť se jednalo o základní kurz, na mě měl hluboký vliv. Právě díky tomuto kurzu a Douwtje L. van der Meulen se dnes hlouběji zabývám ochranou památek. Dále bych chtěl poděkovat PhDr. Ondřeji Tikovskému, Ph.D., nejen za vedení mé bakalářské práce, na kterou tato práce navazuje, ale i za podporu a pomoc při řešení různých peripetií na bakalářském stupni studia. Další poděkování také patří vedoucímu diplomové práce doc. Mgr. Pavlu Panochovi, Ph.D. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat celé rodině, známým a mé lepší polovičce za psychickou podporu a pomoc při korekturách. Tuto práci, spolu s obrovským vděkem a neutuchajícím obdivem, tedy dedikuji všem výše jmenovaným i nejmenovaným lidem.

Anotace

Diplomová práce je věnována představení a analýze přístupu k péči o kulturní dědictví a obnově hmotných kulturních statků v Norsku, a to v oblasti teoretické, praktické i právní. Norské přístupy, metodologická a teoretická základna pak je průběžně komparována se situací v Česku. V metodické části práce budou definovány základní pojmy péče o památky a jejich významy v severském a středoevropském pojetí. Navazující část práce představí povahu norského památkového fondu, rizika, která ohrožují existenci tamních historických hmotných statků a institucionální zázemí, které se podílí na zajištění ochrany a využití kulturních objektů. Součástí práce bude také komparace legislativní opory, která upravuje a vymezuje vztahy veřejnosti k památkovým objektům v Norsku a v ČR. Práce přinese vybraná příkladová pojednání, která budou prakticky dokládat popsání metodické a teoretické rámce. Cílem práce bude přispět k otevření diskuze o možnostech zlepšení přístupu a inspirace české památkové péče v norských standardech a vice versa.

Klíčová slova: Norské království, Česká republika, památková péče, komparace, hrozby, legislativa, instituce, státní správa

Annotation

The subject of the thesis is presentation and analysis of the approach to cultural heritage care and the restoration of tangible cultural heritage in Norway in theoretical, practical and legal strategies. Norwegian attitude, the methodological and theoretical basis, will be continuously compared with the situation in the Czech Republic. The methodological part of the thesis will define the basic concepts of the care of monuments and their importance in the Nordic and Central European conception. The following parts of the work will present the characteristics of the Norwegian monument fund, the risks that threaten the existence of the historical material assets and the institutional background that contributes to the protection and use of cultural objects. The thesis will also include comparison of the legislative support, which regulates and defines the public relations to monumental objects in Norway and in the Czech Republic. The work will introduce selected examples that will practically document and describe methodological and theoretical frameworks. The aim of the work will be to open a discussion on improving cultural heritage care and possible inspiration of Czech heritage care in Norwegian standards and vice versa.

Keywords: Kingdom of Norway, Czech republic, cultural heritage care, comparison, threats, legislation, institution, state administration

Obsah

Úvod.....	1
1 Norský památkový fond.....	4
1.1 Srovnání českého a norského památkového fondu.....	9
2 Hrozby ohrožující celistvost a existenci objektů kulturní hodnoty.....	12
2.1 Oheň a požární ochrana.....	12
2.2 Turismus.....	15
2.3 Změna klimatu.....	17
2.3.1 Příkladové pojednání – Krátké zamyšlení nad možností využívání dešťových zahrad.....	20
2.4 Územní plánování a využití země.....	23
2.4.1 Příkladové pojednání – Komparace územního plánování Němčic s Mossem a Skienem.....	25
2.5 Stručné srovnání hrozeb působících na český a norský památkový fond.....	27
2.5.1 Příkladové pojednání – Způsoby využití industriálního dědictví v současné společnosti.....	28
3 Legislativní zajištění památkové péče.....	33
3.1 Act of 9 June 1978 No. 50 Concerning the Cultural Heritage.....	33
3.1.1 Podzákoné normy k zákonu Act No. 50.....	38
3.1.2 Srovnání se zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.....	39
3.2 Act of 27 June 2008 No. 71 relating to Planning and the Processing of Building Applications (the Planning and Building Act).....	41
3.2.1 Srovnání se zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).....	44
3.3 Act of 19 June 2009 No. 100 Relating to the Management of Biological, Geological and Landscape Diversity (Nature Diversity Act)	46
3.3.1 Srovnání s českým zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.....	48
3.4 Act of 15 June 2001 No.79 Relating to the Protection of the Environment in Svalbard (Svalbard Environmental Protection Act)	49
3.5 Zákony nepřímo se dotýkající kulturního dědictví.....	51
3.6 Stručné shrnutí a komparace legislativního zajištění památkové péče obou zemí.....	54
4 Institucionalizace památkové péče a vize jednotlivých orgánů.....	57

4.1 Norský systém orgánů památkové péče.....	57
4.1.1 Král.....	57
4.1.2 Vláda, parlament a jejich očekávání.....	58
4.1.3 Ministerstva a jejich vize.....	60
4.1.4 Ředitelství kulturního dědictví a jeho strategie.....	62
4.1.5 Kraj a krajská rada.....	65
4.1.6 Okres a okresní rada.....	66
4.1.7 Muzea, univerzitní muzea a univerzity.....	67
4.1.8 Norská kulturní rada.....	68
4.2 Český systém orgánů památkové péče.....	68
4.2.1 Vláda a státní kulturní politika.....	69
4.2.2 Ministerstvo kultury.....	70
4.2.3 Kraj a krajský úřad.....	71
4.2.4 Obec a obec s rozšířenou působností.....	73
4.2.5 Národní památkový ústav.....	74
4.3 Srovnání norské a české institucionalizace památkové péče.....	75
Závěr.....	78
Summary.....	83
Zdroje.....	85
Seznam příloh.....	100
Přílohy.....	103

„Minulost obohacuje budoucnost.“

Motto Ředitelství kulturního dědictví
Norské království

„Kdo zná, neničí.“

Motto Centra stavitelského dědictví Plasy
Česká republika

Úvod

Diplomová práce volně navazuje na bakalářskou práci *Současné pojetí konzervátorské praxe v Norsku ve světle vybraných metodik*, obhájené v roce 2017. Nejedná se však o pouhé rozšíření práce původní, ale o uchopení tématu z perspektiv, které nebyly využity v práci bakalářské. Jak již název práce napovídá, jedním z hlavních cílů je tedy komparace poměrů v památkové péči v Norsku a Česku. Za tímto účelem je většina kapitol rozdělena do dvou částí. Jedna je věnovaná Norsku a druhá Česku. Na konci každé „velké“ kapitoly se pak nachází část, která shrnuje hlavní shody a rozdíly v obou zemích, popřípadě se zde nalézají doporučení, čím se která země může od té druhé inspirovat.

Práce je zahájena představením norského památkového fondu, který má určitá specifika, která do jisté míry alternují povahu přístupu památkové péče, a to hlavně ve speciálních oblastech, jako například péče o podvodní archeologické památky, lodě a mohyly a objekty s nimi spojené. Na tuto část práce pak úzce navazuje kapitola, věnující se různým rizikovým faktorům, které ohrožují celistvost a existenci kulturních objektů. Kvůli velké rozdílnosti mezi Norskem a Českem v těchto dvou oblastech je velmi složité zde dělat komparativní závěry, avšak určité podobnosti lze do jisté míry vyzorovat hlavně v oblasti rizikových činitelů ohrožujících památky. Jelikož se jedná o rozsáhlé téma, byly pro práci vybrány čtyři aktuální, nejvíce nebezpečné a nejméně viditelné faktory, které ohrožují objekty kulturní povahy obou zemí. Pro názornost a praktický pohled na výše popsanou problematiku je tato část práce také proložena několika příkladovými pojednáními, která jsou založena jednak na odborné literatuře, ale také na empiricky získaných informacích ze studijní cesty, která proběhla v závěru procesu psaní práce. Díky tomu bylo možno v co možná největší míře odstranit subjektivitu a přiblížit situace v co možná nejobjektivnější míře.

Další kapitola je věnována legislativě, avšak ne z pohledu právní legálnosti, ale z pohledu ochrany památek. Zákony obou zemí jsou totiž hodnoceny z hlediska toho, do jaké míry chrání památky a do jaké míry je naopak zanedbávají. Konkrétně je zde tedy analyzováno legislativní zaštitění procesu výběru a prohlášení objektu za památkově chráněný. Dále pak míra ochrany objektu, postihy za poškození památky a další témata, která se v zákonech nacházejí. Kapitulu pak zakončuje výčet pozitiv a negativ v zákonech obou zemí, z čehož vyplývá také to, jak se mohou zákonodárci inspirovat při případné novelizaci, respektive vytváření nových, památkových zákonů.

Následuje kapitola, ve které jsou představeny hlavní norské instituce zabývající se péčí o kulturní dědictví, jejich působení a práce a jsou k nim přiřazeny české ekvivalenty, pokud existují. Zároveň je zde uvedena hierarchizace státní správy v oblasti památkové péče. K výčtu úřadů a organizací a jejich funkcím jsou zde také uvedeny jejich vize a strategie pro udržení, využití a management objektů s památkovou hodnotou.

Z výše uvedeného popisu kapitol je zjevné, že původní rozvržení práce nebylo plně dodrženo. Původní plán počítal s ještě větším počtem kapitol, který však z důvodu rozsahu práce není možné plně naplnit. Byly proto, po konzultaci s vedoucím práce, obětovány kapitoly, věnované historii památkové péče a celá práce se tak zabývá současným pojetím ochrany památek obou zemí. Zároveň byla vynechána metodická část práce, jelikož se dle plánu jednalo o shrnutí práce bakalářské a díky využití poznámkového aparátu není pro správné chápání diplomové práce nezbytná.

Celkově práce sleduje několik cílů, a sice zmapování problematiky památkové péče na příkladech dvou odlišných a zároveň v mnoha ohledech podobných zemích. Díky srovnání těchto dvou států pak vznikají závěry, které se dají použít při zvýšení úrovně a zefektivnění památkové péče v obou zemích. Zároveň by však tato práce měla otevřít diskuzi, která by měla přinést konkrétní výsledky, které by se pak mohly přenést do praxe a zlepšit tak současný stav ochrany a obnovy památek.

Zdroje informací pro tuto práci tvoří převážně anglicky a česky psané dokumenty. Pro kapitoly o českých poměrech byla převážně použita literatura české provenience, pro části práce o globální situaci a Norsku pak převážně anglicky, ale také norsky, psané zdroje. Konkrétně se jedná o různé mezinárodní charty a kodexy, projektové dokumentace a dokumenty k obnově a záchraně památek, vládní prohlášení a plány a zákony samotné. V případě, že je k dispozici český překlad i anglický originál, byl výchozím dokumentem originál. Případné citace pak byly pro plynulost a čitelnost textu přeloženy do češtiny (vždy s odkazem na originál). Norské názvy, například dokumentů, byly v textu práce pro větší srozumitelnost a zároveň jasnou oddělitelnost od českých zdrojů přeloženy do angličtiny.

Hlavní metodou, která byla při vypracování práce využita, byla hloubková analýza pramenů. Takto získané informace pro české a norské prostředí poté byly pomocí komparativní metody srovnávány mezi sebou. Některé informace byly také získány díky využití empirické metody. Jedná se hlavně o informace získané při studijním pobytu v rámci

programu Erasmus+ na Univerzitě v Oslu a dalších studijních výjezdech. Takto získané informace byly použity převážně v příkladových pojednáních.

Obecně pak práce používá metodu fenomenologického rekonstruktivismu. Základem této metody je rozložení problematiky na dílčí témata a její opětovné složení pomocí rozebraných a vysvětlených částí. V našem případě rozebíráme rozsáhlou problematiku památkové péče ve dvou zemích na menší, snadněji uchopitelné části, které analyzujeme, vysvětlujeme pomocí krátkých závěrů na koncích kapitol a následně opět skládáme v závěru práce. Přídavné jméno fenomenologický nám pak lépe pomáhá pochopit jednotlivá témata. Fenomenologie zde není chápána ve své „radikální“ podobě, ale zajímá nás pouze takzvaný přirozený svět a samotné vnímání různých fenoménů, a to jak reálných, například památka samotná a její okolí, tak konstruovaných, například legislativní systém a památková péče. Ve výsledku by tedy měla být jednotlivá témata rozebrána objektivně a zároveň civilně. Do jisté míry nám tedy tato metoda dovoluje, jak by řekl Paul Veyne, psát „pravdivý román“ památkové péče.

1 Norský památkový fond

Porovnávat český a norský památkový fond na základech kvalitativního výzkumu by postrádalo hlubší smysl. Proto se tato část práce zabývá převážně kvantitativním srovnáním památkových objektů. Zároveň jsou zde krátce představeny norské památky, které jsou zapsané na listině světového dědictví UNESCO, jakožto „nejhodnotnější“ zástupci norského kulturního dědictví.

Nejvíce zastoupenými památkami jsou archeologické objekty. Nejstarší nálezy se datují do 10. tisíciletí před naším letopočtem a nejstarší nalezená sídliště do let 9300–9200 před naším letopočtem. Do dnešních dní je zaregistrováno více než 280 tisíc archeologických objektů a artefaktů na více než 100 tisíc místech. Velká část archeologických lokalit a artefaktů byla nalezena díky vypracovávání ekonomické mapy Norska v 60. letech 20. století. Toto číslo však stále narůstá. Od roku 2014 se zvýšilo o takřka 50 tisíc zápisů. Zároveň si musíme uvědomit, že převážná část Norska, hlavně v horských oblastech a v oblastech bez zemědělské aktivity, je neprobádána, a tak se bude toto číslo i nadále zvyšovat.¹ S touto kategorií památek jsou také spojeny jeskynní malby a malby a řezby na kamenech, které se datují do 5 tisíciletí před naším letopočtem. Celkem se jedná o 1 100 lokalit s více než 33 tisíci motivy. Pozorování v poslední čtvrtině 20. století však ukázala, že 95 % maleb je více či méně poškozeno. Proto byl v roce 1995 odstartován projekt obnovy a konzervace 300 nejhodnotnějších a nejohroženějších lokalit. V rámci projektu byly také některé reliéfy obarveny. Tento postup se však setkal se smíšenými ohlasy a napříště již nebude využit.² Projekt byl úspěšně dokončen v roce 2005 a na jeho základě také byla vypracována metodika obnovy, dokumentace, ochrany a údržby těchto kulturních objektů, a to včetně využití moderních zaměřovacích a dokumentačních programů (jako například GPS mapování nebo program GIS).³

---

1 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Archaeological monuments* [online]. 6.4.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.environment.no/topics/the-cultural-heritage/archaeological-monuments/>>. Srov. THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Archaeological monuments* [online]. 6.4.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/Topics/Archaeological-monuments>>.

2 Příloha č. 1.

3 HYGEN, Anne-Sophie. *Protection of Rock Art, The Rock Art Project 1996-2005: Final Report from the Directorate for Cultural Heritage*. Sine loco: Directorate for Cultural Heritage archive, 2006. S. 8, 15 a 22.; DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Rock Art: A guide to the Documentation, Management, Presentation and Monitoring of Norwegian Rock Art*. BJELLAND, Torbjørg – HELBERG, Bjørn Hebbå (edd.). Sine loco: Directorate for Cultural Heritage, 2007. S. 7. Pro detailní informace o kamenných malbách a řezbách např. HITCHCOCK, Don. *Norwegian Rock Art - Alta Fjord*. [online]. 7.1.2019,

Jelikož je Norsko přímořský stát, je pro něj velice důležitá také podvodní archeologie. Přesná čísla pro toto odvětví nejsou známa, avšak odhady očekávají kolem 3,5 tisíc lokalit s tisícovkami předmětů. Aktuálně požívá prioritní péče 400 míst. Tento aktivní zájem o podvodní památky však koliduje s faktem, že Norsko v roce 2001 odmítlo ratifikovat *Úmluvu o ochraně podvodního kulturního dědictví*, kterou zaštiťovalo UNESCO. Důvodem k odmítnutí byla důvodná obava, že konvence porušuje *Úmluvu Organizace spojených národů o mořském právu*.⁴ Úmluvu sice Norsko do dnešních dní neakceptuje, nicméně jeho silný památkový zákon a členství v *International Salvage Convention* z roku 1989 (ratifikováno v roce 1990) odmítnutí úmluvy o mořském právu zcela nahrazuje.⁵

S archeologií také lehce souvisejí zříceniny, kterých je dnes v Norsku kolem sta a jedná se hlavně o zbytky kostelů, klášterů a fortifikací. Za tento relativně malý počet dochovaných objektů může hlavní stavební materiál, kterým bylo v Norsku až do 20. století dřevo. Kamenné ruiny jsou tedy v této oblasti vzácností a také je s nimi tak zacházeno, byt' byl jejich stav, dle výzkumu z roku 2000, v minulosti tristní.⁶ Od roku 2006 probíhá extenzivní program s názvem *Projekt konzervace ruin*, který by měl do roku 2020 zříceniny stabilizovat. V některých zvlášt' významných případech se dokonce přistupuje k celoplošnému zastřešení objektu, jako například u katedrály v Hamaru.⁷

Co se týče dosud celistvě dochovaných budov, disponuje Norsko více než 300 tisíci budov, které vznikly před rokem 1900. Šest tisíc z nich je chráněno památkovým zákonem jakožto automaticky chráněné objekty, nebo individuálním příkazem k ochraně. Další desetitisíce budov jsou pak chráněny v rámci různých chráněných oblastí opět dle památkového nebo také stavebního zákona.⁸ Stát se také v rámci snížení znečištění, šetření

[citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.donsmaps.com/norge.html>>.

4 FRIGERIO, Alberto. *The Underwater Cultural Heritage: a Comparative Analysis of International Perspectives, Laws and Methods of Management*. Lucca, 2013. 388 s. Disertační práce na IMT Institute for Advanced Studies, Lucca. Vedoucí disertační práce Lorenzo Casini. S. 102, 120–121, 392–393 a 426.

5 JUVELIER, Ben. "Salvaging" History: Underwater Cultural Heritage And Commercial Salvage. In *American University International Law Review*, květen 2018, roč. 32, č. 5, s. 1023–1045. ISSN 00031453. S. 1032.; *International Convention on Salvage, 1989: with Final Act*. London: The Stationery Office, 1996. ISBN 0-10-134582-8. S. 12.

6 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Ruin Conservation Project* [online]. 21.5.2014, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/Topics/The-Ruin-Conservation-Project>>.

7 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Ruins* [online]. 6.4.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.environment.no/topics/the-cultural-heritage/archaeological-monuments/ruins/>>; THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Archaeological monuments* [online]. 6.4.2018, [citováno dne 6.2.2019].

8 O kategorizaci památkové ochrany viz kapitola 3.1 Act of 9 June 1978 No. 50 Concerning the Cultural Heritage.

přírody a zdrojů snaží propagovat zachování již existujících budov, místo jejich demolice a výstavby nových. Většinou se jedná o farmy a hospodářské budovy, nicméně se v Norsku nachází také 31 technických památek. Pochopitelně technických objektů s kulturní nebo historickou hodnotou se v Norsku nachází více, avšak prozatím nejsou státem chráněny. Důvodem, proč tomu tak je, je hlavně fakt, že ochrana industriálních památek je v Norsku relativně mladým odvětvím, které se poprvé objevilo až v roce 1988.⁹

Avšak pravděpodobně první věci, která člověka napadne, když se řekne norské památky, jsou sloupové kostely. Z původních jednoho až dvou tisíc kostelů se do současnosti dochovalo pouze 28. Za takovýto úbytek může přirozený rozpad, jelikož jsou kostely postaveny ze dřeva, a také oheň, ať už jako nehoda, nebo trestný čin. Sloupové kostely vznikaly již ve 12. století a objevovaly se po celé severozápadní Evropě, například i ve Švédsku a Velké Británii, nicméně do současnosti se dochovaly pouze v Norsku a jsou dokladem nejkompexnější stavební tradice v severském prostředí.¹⁰

Nejstarší dochovaný sloupový kostel v Urnes,¹¹ který byl postaven již ve 30. letech 12. století na místě ještě starších kostelů, je dokonce zapsán na seznamu světového dědictví. Nebyl však zapsán pouze pro svoje stáří, nýbrž i pro své konstrukční a uměleckořemeslné kvality (pravděpodobně nejznámější je řezba dveří a jejich portálu)¹² a svoji autenticitu, do které bylo zasaženo pouze mírně v době reformace, pochopitelně mimo materiální obnovy. Není tedy divu, že byl tento kostel zapsán jako jeden z prvních objektů v Norsku na seznam UNESCO.¹³ Ve stejném roce, tedy v roce 1979, byla se svými podlouhlými štíhlými domy na seznam zapsána také přístavní historická čtvrť Bryggen ve městě Bergen.¹⁴ Tradice těchto domů sahá až k samým počátkům města v 11. století a do dnešních dní se jich dochovalo 62. Pravdou je, že dochované budovy jsou o něco mladší a pravděpodobně pocházejí z 15. století, jelikož místo, kde se dnes nacházejí, bylo v průběhu staletí pomocí hlubokých dřevěných

---

9 ICOMOS NORWAY. Norway. In *Heritage at Risk: ICOMOS world report 2001/2002 on monuments and sites in danger*, 2001, roč. 2., č. 1, s. 157–160. ISSN 2365-5607. S. 158.; WAGER, Henrik. *Industrial Heritage in the Nordic and Baltic Countries: Seminar on Cooperation in Strategies, Research and Training, 1-3 October 1999, Helsinki*. Copenhagen: Nordic Council of Ministers, 2000. ISBN 928930457X. S. 90–91.

10 NORWEGIAN ENVIRONMENT AGENCY. *The cultural heritage* [online]. 2018, [citováno dne 6.2.2019]. <https://www.environment.no/contentassets/9ffc5981030f483088cbd0dccb64966e/rapport_en.pdf>. S. 16–18.; THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Stave Churches* [online]. 1. 3. 2016, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/Topics/The-Stave-Churches>>.

11 Příloha č. 2.

12 Příloha č. 3.

13 DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *URNES Stave Church*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

14 Příloha č. 4.

základů a navážek půdy vybudováno doslova na vodě.¹⁵ V roce 1980 bylo na seznam světového dědictví přidáno důlní město Røros.¹⁶ Jedná se o dřevěné město s dochovaným původním systémem ulic, budovy jsou pak z 18. a 19. století. V rámci proměny chápání hodnot byl k městu v roce 2010 přidán ochranný obvodový pás, aby byla chráněna také oblast kolem města, která byla v rámci těžby mědi a pyritu a jejich následného zpracování silně proměněna (hlavně jde o navážky vytěžené zeminy a deforestaci) a vytváří tak specifické prostředí pro vnímání místa a *genia loci*.¹⁷ Další památkou, která tvoří norské příspěvky do světového dědictví, jsou petroglyfy u města Alta,¹⁸ jejichž stáří se odhaduje mezi 6,2 a 2 tisíci let a čítají na 5 tisíc různých vyobrazení. Místo, kde se nacházejí, bylo pravděpodobně důležitým bodem pro vodní, ale i spirituální komunikaci. Aktuálně se tyto a další vyobrazení interpretují jako „součást komplexního systému víry a studují se v rámci ekonomických, sociálních, politických a teritoriálních podmínek. Zobrazená témata jsou vnímána jakožto integrální s krajinou, okolím, topografií a vzhledem podložního kamene.“¹⁹

Další dvě památky UNESCO jsou od ostatních odlišné, jelikož primárně neobsahují objekt, ale krajinu, respektive kulturní krajinu. Jedná se o souostroví Vega²⁰ (prohlášené v roce 2004) a dva fjordy v západním Norsku²¹ (prohlášené v roce 2005). V obou případech je zdůrazněna krajina s přírodními hodnotami a postupné, deset tisíc let trvající, upravování prostředí člověkem, hlavně spojené s rybařením, farmařením nebo budováním loveckých jam. Souhrnně řečeno se dá tvrdit, že se jedná o krajinu, do které člověk provedl určité zásahy, nicméně ji zcela neovládl tak, jako tomu je na kontinentu.²² Další unikátní norskou památkou světového dědictví jsou čtyři body Struveho geodetického oblouku,²³ který byl zapsán rovněž v roce 2005. Tyto geodetické body na severu Norska jsou hlavně dokladem technologického a vědeckého pokroku stejně tak, jako mezinárodní spolupráce na poli vědy.²⁴ Za dosud

15 DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Bryggen in BERGEN*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

16 Příloha č. 5.

17 DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *RØROS Mining Town and the Circumference*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

18 Příloha č. 6.

19 DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Rock Art at ALTA*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

20 Příloha č. 7.

21 Příloha č. 8.

22 DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *VEGA Archipelago*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.; UNESCO. *Vegaøyen – The Vega Archipelago* [online]. © 1992, [citováno dne 6.2.2019]. <<http://whc.unesco.org/en/list/1143>>; DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *WESTERN NORWEGIAN Fjords*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

23 Příloha č. 9.

24 DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Norwegian Points on The STRUVE Geodetic Arc*. Oslo:

poslední památku UNESCO bylo v roce 2015 prohlášeno Industriální dědictví Rjukan–Notodden.²⁵ Rjukan–Notodden jsou města, která byla silně ovlivněna globální ekonomikou začátku 20. století a obsahují několik továren, dvě vodní elektrárny, transportní meziměstský systém a dělnická města. Celkově se jedná o jedinečný počin člověka, který spojil přírodní zdroje, architekturu, ekonomiku, urbanismus a krajinu v symbiotický celek. Význam okolí pro vnímání místa je v tomto případě vskutku silně potvrzován také faktem, že oblast kulturního dědictví je chráněna ochrannou zónou v rozloze 340 km².²⁶

Vzhledem k poloze Norska nelze zapomenout na kulturní dědictví, které se nachází v arktické oblasti a má své vlastní charakteristické prvky. Jedná se především o souostroví Špicberky a ostrov Jan Mayen, které požívají speciální, dalo by se říct zpřísněnou, ochranu s velkým důrazem na propojení památek a krajiny. Norsko se zároveň hlásí ke svému kulturnímu odkazu na druhé straně zeměkoule, tedy v Antarktidě. Ostrovy Jižní Georgie a Deception v souostroví Jižní Shetlandy byly totiž v minulosti výspou norských společností, které lovily velryby, a polárních expedic. „*Norská politika kulturního dědictví v Antarktidě si klade za cíl zajistit, aby důležitá historická aktiva vzešlá z norské činnosti byla zachována,*“²⁷ ale zároveň si uvědomuje nemožnost uchovat a zpřístupnit všechny dochované památky a také zvažuje možné negativní dopady pro lokalitu plynoucí ze zvýšeného provozu.²⁸

Většina těchto oblastí je chráněna plošně a plošná ochrana také tvoří poslední velkou skupinu chráněných objektů. Norské zákony disponují mnoha stupni plošné ochrany,²⁹ nicméně památkový zákon od roku 1992 udává jeden hlavní, který nazývá zachovalým kulturním prostředím. Velmi zjednodušeně řečeno se jedná o ekvivalent české památkové rezervace s možností zavést přísnější ochranu. Takových prostředí je v současnosti v Norsku dvanáct a jeden nový návrh je právě projednáván. Dále Norsko disponuje celkem 96 regionálními kulturními prostředími a 18 okresními kulturními prostředími.³⁰ Stupeň

Directorate for Cultural Heritage, 2018.

25 Příloha č. 10.

26 DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Rjukan–Notodden Industrial Heritage Site*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

27 NORWEGIAN MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS. *Meld. St. 32 (2014–2015) Report to the Storting (white paper): Norwegian Interests and Policy in the Antarctic*. Oslo: Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 2016. S. 45–46.

28 *Ibid.*, s. 46.; THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Polar heritage* [online]. 8.11.2014, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/Topics/Polar-heritage>>.

29 Tyto stupně jsou rozepsány níže v kapitole 3.1 Act of 9 June 1978 No. 50 Concerning the Cultural Heritage.

30 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Kulturminnesøk* [online]. © 2010, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://kulturminnesok.no/search?queryString=kulturmilj%C3%B8&size=20>>; THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Rosendal kulturmiljø (K20): Fredet kulturmiljø* [online]. © 2010, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://kulturminnesok.no/minne/?queryString=https%3A%2F>

lidského vlivu v nich je velmi individuální. Za kulturní prostředí totiž může být vyhlášena oblast, kde jsou lidské výtvořiny jen soliterními budovami, které pouze dotvářejí krajinu, jako tomu je v případě poloostrova Bygdøy, který by se dal pojmenovat jako bývalé výletní místo oselských občanů podobné libereckým Lidovým sadům. Na druhou stranu se však toto prostředí může nalézt i přímo uprostřed města, jako tomu je v případě oblasti kolem náměstí Birkelunden v Oslu,³¹ která reprezentuje vrchol urbanismu druhé poloviny 19. století. Většinou se však jedná o něco mezi těmito extrémami, jako jsou například vesnice, zachovalé v původní podobě, farmy nebo industriální komplexy.³² Nižší stupeň plošné ochrany může být také zaveden v rámci územního plánu.³³ Pokud vezmeme do úvahy vývoj a posun myšlení v Norském království, tedy že v posledních letech panuje trend vyhlašování nových chráněných kulturních prostředí každé dva roky, a dále fakt, že se neustále zvyšuje tendence chránit nejen objekty, ale také krajinu a prostředí kolem nich v rámci zachování kontextu, působení a *genia loci* památky, dá se odhadovat, že se počet takto chráněných prostředí bude i nadále stabilně zvyšovat.

Závěrem ještě můžeme zmínit zcela unikátní norské případy kulturního dědictví, a sice objekty a místa sámské kultury nebo třeba objekty spojené s rybářstvím, lesnictvím nebo chovem sobů.

1.1 Srovnání českého a norského památkového fondu

Odlišnosti v památkových fondech, kategorizaci i legislativě obou zemí bohužel znemožňují smysluplné srovnání fondů těchto zemí. Co však srovnat lze, jsou holá čísla a také metodický přístup k určitému typu chráněného objektu či oblasti. Pokud se budeme držet rozdělení z minulé kapitoly, tak jsou první kategorií archeologické objekty a lokality. Zde můžeme zjistit, že v Norsku je na ochranu těchto lokalit kladen mnohem větší důraz, než v České republice. Stačí porovnat více než 100 tisíc archeologických lokalit v Norsku s necelými 35 tisíci českých.³⁴ Na druhou stranu se v Česku dle Památkového katalogu

---

[%2Fdata.kulturminne.no%2Faskeladden%2Fkulturmiljo%2FK20>](#).

31 Příloha č. 11–13 .

32 NORWEGIAN ENVIRONMENT AGENCY. *The cultural heritage* [online]. 2018, [citováno dne 6.2.2019]. S. 47–67.; THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Kulturmiljøer* [online]. 12.11.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.miljostatus.no/tema/kulturminner/kulturmiljoer/>>.

33 Viz kapitola 3.2 Act of 27 June 2008 No. 71 relating to Planning and the Processing of Building Applications (the Planning and Building Act).

34 NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Státní archeologický seznam* [online]. [2012], [citováno dne 6.2.2019].

nachází přes 40 tisíc nemovitých kulturních památek a 366 zřícenin, zatímco v Norsku jich je „pouze“ 6 tisíc a přes 100 zřícenin. Pochopitelně ale tato čísla vypovídají spíše o historii, než o procesu současné památkové péče.

Co ale o hloubce, pečlivosti a možná i kvalitě památkové péče vypovídá je přístup obou států k plošné ochraně území. V Norsku je celkem 126 plošně chráněných oblastí a o dalších se v současné době jedná. Není bez zajímavosti, že aktuálně projednávaná území získala dočasnou ochranu a i tato dočasná ochrana je zaznamenána v památkovém katalogu.³⁵ Pokud dáme do poměru 126 norských případů se 111 českými, tak získáme představu o intenzitě památkové péče. Čísla samotná jsou relativně vyrovnaná, musíme si však uvědomit poměr v rozsahu území (Norsko je skoro 5 krát větší než Česko), počtu obyvatel (v Česku je 2 krát více), ale také doby, od které byla chráněná území vyhlášována. V Česku byly první rezervace vyhlášovány na začátku 60. let 20. století. Norský památkový zákon však toto vyhlášení umožňuje až od roku 1992. Zjednodušeným výsledkem této rovnice tedy je, že v Norsku se za dvakrát kratší dobu povedlo dvakrát méně lidem vyhlásit stejné množství chráněných oblastí na pětkrát větším území. Zároveň však musíme brát v potaz, že většina chráněných oblastí v Česku se etablovala do devadesátých let, respektive prvních let nového tisíciletí, kdy Česká republika dospěla k pomyslnému limitu. Spíše tedy než o pečlivosti vypovídá tento fakt o intenzitě památkové péče.

Nicméně mnohem důležitější, než suché srovnávání čísel, je rozsah a účinnost těchto opatření. Právní aspekty jsou rozebrány v následujících kapitolách, ale pro výkon samotné památkové péče je ještě důležitější její metodika. Norové si totiž uvědomili důležitost okolí objektu pro památkové hodnoty, kulturní krajinu a jejich vnímání. *„Konzervace kulturních prostředí je založena na povědomí, že všechny součásti v oblasti se sebou souvisejí a tvoří integrální celek a že všechny části prostředí mají k sobě navzájem smysluplný vztah. To znamená, že změny a narušení jednoho aspektu kulturního prostředí může změnit jeho celý charakter ve stejném smyslu jako rozvoj ve velkém měřítku. Některé příklady změn elementů prostředí, které mohou způsobit změnu jeho charakteru, jsou demolice nebo rekonstrukce budov a změny fasády budov. Změny ve farmaření mohou změnit jak ekologické funkce, tak estetické aspekty zemědělského prostředí jako celku.“*³⁶ V praxi tato dlouhá citace znamená, že

http://isad.npu.cz/ost/archeologie/ISAD/edit_new/.

35 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Rosendal kulturmiljø (K20): Fredet kulturmiljø*, [online]. © 2010, [citováno dne 6.2.2019].

36 NORWEGIAN ENVIRONMENT AGENCY. *The cultural heritage* [online]. 2018, [citováno dne 6.2.2019]. S. 50.

pro dosažení ochrany památek a kulturního prostředí jsou vytyčeny rozsáhlé nárazníkové zóny, kde může být regulováno vše od výstavby budov až po určení pěstování zemědělských plodin.

Takto rozsáhlá ochrana v České republice neexistuje. Mimo jiné také z důvodu hustoty zalidnění a politické nevhodnosti jak v období socialismu, tak v období demokracie, jelikož v obou těchto zřízeních je, alespoň v českém prostředí, přednější ekonomika. Nicméně určitá inspirace v norském systému by v tomto směru byla na místě, protože poté by se mohlo zabránit některým excesům, které se v posledních desetiletích v Česku objevují. Příkladem za všechny může být Pankrácká pláň v Praze nebo výstavba strojových hal, skladů a administrativních budov v Českém ráji.³⁷

---

37 Příloha č. 14–15.

2 Hrozby ohrožující celistvost a existenci objektů kulturní hodnoty

Pro kulturní dědictví na celém světě platí obecná ohrožení ve smyslu, který stanovil Kanadský konzervační institut.³⁸ Ten označil deset hlavních hrozeb, takzvané činitele poškození (v přesném překladu agenti deteriorizace), které negativně působí na památkové objekty. Těmito faktory je přímá fyzická síla (náráz, otřes, vibrace, tlak, tření), krádeže a vandalismus, oheň, voda, škůdci (například mikroorganismy, plísně, hmyz, hlodavci, ptáci), znečištění (a to jak ovzduší, tak povrchu a vnitřku objektu; např. rez nebo nové části z restaurátorských zásahů, které poškozují původní strukturu objektu), radiace (světlo, ultrafialové a infračervené záření), nesprávná teplota, nesprávná relativní vlhkost a disociace (dislokace objektu, přetržení vazby objektu s místem). V rámci ochrany před výše vypsányi hrozbami pak Kanadský konzervační institut přišel s pětifázovým systémem preventivní konzervace a restaurace v případě, že by se objekt nepodařilo ochránit. Jména fází pak vysvětlují svůj vlastní účel a do češtiny by šly přeložit jako vyhnout se, blokovat, detekovat, reagovat, obnovit/léčit.³⁹ Popřípadě si za každý z těchto infinitivů můžeme dosadit slovo hrozba nebo poškození, abychom zcela pochopili, o čem tato slovesa hovoří.

Nicméně blíže rozebírat výše uvedené hrozby a srovnávat jejich vážnost v Norsku a Česku nemá hlubší opodstatnění právě kvůli jejich všeobecnosti. Proto se další podkapitoly věnují několika konkrétním faktorům, které jsou v současném světě a v současné společnosti aktuální a tvoří, vedle činitelů poškození a přirozeného rozpadu, jedny z hlavních důvodů ztráty kulturního dědictví. Těmito faktory jsou oheň, turismus, změna klimatu a nesprávné územní plánování.

2.1 Oheň a požární ochrana

Oheň je vedle vody nejničivější hrozbou pro památkové objekty, což si uvědomují vlády i odborníci obou zemí a také dle toho jednají. V poslední době, hlavně kvůli požáru pařížské katedrály Notre-Dame, je téma požární ochrany velmi diskutované, nicméně mezi

---

38 Anglicky: Canadian Conservation Institute

39 CANADIAN CONSERVATION INSTITUTE. *Agents of deterioration* [online] 26.9.2017, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.canada.ca/en/conservation-institute/services/agents-deterioration.html>>. ; COSTAIN, Charlie. Framework for Preservation of Museum Collections. In: CAPLE, Chris. *Preventive Conservation in Museums*. New York: Routledge, 2011. ISBN 978-0-415-57969-8. S. 24–28.

odborníky se aktivně řeší již minimálně druhou dekádu. V Norsku totiž již od roku 2001 probíhal program na obnovu a zajištění 28 stojících sloupových kostelů, a to včetně moderního protipožárního opatření.⁴⁰ V České republice pak probíhá aktivní spolupráce mezi NPÚ a Hasičským záchranným sborem České republiky⁴¹ od roku 2010.⁴² Tato kooperace byla tak úspěšná, že v roce 2015 vydala vláda vládní usnesení,⁴³ které nařizovalo ministru kultury v této spolupráci pokračovat. Na tomto základě byl také vydán metodický pokyn k sestavení analýzy rizik, jejich minimalizování a poté i k případné detekci a omezení požáru a evakuaci osob a předmětů kulturní povahy z objektu.⁴⁴ Spolupráce vznikla jako odpověď na požár sýpky na hradu Pernštejn a v jejím rámci také vzniklo modelové pracoviště v Bečově nad Teplou, kde byl vybudován stabilní protipožární systém včetně vodní nádrže a probíhají zde požární cvičení.⁴⁵ Nicméně projekt takového rozsahu je prozatím v Česku spíše výjimkou a stabilní hasicí zařízení jsou pouze ojedinělou záležitostí (nachází se například na Pražském hradě nebo chatě Libušín na Pustevnách).⁴⁶

Norský program na ochranu památek proti požárům do jisté míry také začal jako reakce na sérii požárů kulturních objektů, konkrétně na žhářské útoky na sloupové kostely v 90. letech. Zde je nicméně nutno konstatovat, že norská ochrana je o poznání sofistikovanější a modernější než česká, což je dáno převážně vyšším financováním. Například již zmíněné sloupové kostely jsou vybaveny termokamerami, velkou podzemní nádrží na hasicí vodu, vnitřním i vnějším sprinklerovým systémem a systémem vodní mlhy.⁴⁷ Vodní mlha má navíc tu výhodu, že obsah vody v ní je podstatně menší a redukuje tak možnost poškození objektu samotným hašením, a to jak vodou samotnou, tak i tlakem, který

---

40 Příloha č. 16.

41 Dále jen HZS.

42 Za nosnou publikaci k protipožárním opatřením v České republice lze považovat JIRÁSEK, Pavel – MRÁZEK Martin – POLÁTOVÁ Eva – SVOBODA Petr. *Požární ochrana památkových objektů*. Praha: Národní památkový ústav, 2015. ISBN 978-80-7480-021-4.

43 ČESKO. *Usnesení vlády České republiky ze dne 9. února 2015 č. 92 ke Zprávě o stavu požární ochrany kulturního dědictví*. 2015.

44 MINISTERSTVO KULTURY. *Metodický pokyn Ministerstva kultury k hodnocení požárního rizika památkových objektů a stanovení minimálního standardu požární ochrany pro nemovitě památky*. Praha: Ministerstvo kultury, 2015.

45 BEČOV NAD TEPLOU. *Prověřovací cvičení a vznik modelového pracoviště HZS Karlovarského kraje, první svého druhu v ČR* [online]. 16.5.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.zamek-becevo.cz/cs/zpravy/33941-proverovaci-cviceni-a-vznik-modeloveho-pracoviste-hzs-karlovarskeho-kraje-prvni-sveho-druhu-v-cr>>.

46 POLÁTOVÁ, Eva. *Požární ochrana dřevěných staveb, které jsou kulturní památkou* [online]. TZB-info, 19.1.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <https://www.youtube.com/watch?time_continue=599&v=uCF8Vm6uulY>.

47 Příloha č. 17.

voda vytváří.⁴⁸ Zároveň se v Norsku používá systém hašení různými plyny a také modernější užití inertních plynů, které snižují obsah kyslíku a tím dokáží zpomalit nebo úplně zastavit požár.⁴⁹ Příkladem užití takové technologie v České republice může být dřevěný kostel sv. Mikuláše v Hradci Králové.

Norská společnost si opravdu zcela jasně uvědomuje materiální podstatu, početní omezenost a význam památkového fondu pro paměť národa a tudíž bere protipožární ochranu opravdu velice vážně. Příkladem potvrzujícím toto tvrzení může být památka UNESCO, hornické město Røros, kde se v každém domě ve městě nalézá aktivní protipožární ochrana a klíčový trezor místního hasičského sboru. Celkové soužití obyvatel a hasičů se tedy dá označit za symbiózu. Místní hasičský sbor také disponuje zařízením Cobra,⁵⁰ které je schopno díky vysokému tlaku vody penetrovat stěnu objektu a začít hasit přímo v ohnisku požáru. Tento systém je bezpečný pro hasiče a zároveň dokáže pomocí vysokotlaké vodní mlhy začít hasit rychle a efektivně přímo v ohnisku požáru.⁵¹

Dalším rozdílem mezi oběma zeměmi je v oblasti odpovědnosti za protipožární ochranu. HZS je centralizovaná instituce, zatímco jeho norský protějšek zřizují a organizují okresy. Odpovědnost za samotnou stavbu pak nese v obou zemích majitel, potažmo Národní památkový ústav a Ředitelství kulturního dědictví v případě státního majetku.

Věcí, kterou mají obě země naopak společnou, je zcela jasně a přesně vytvořená metodika, která umožňuje památkové objekty chránit. Zároveň však k této problematice přistupuje citlivě a umožňuje požární protipatření „maskovat,“ aby nebyl rušen celkový dojem památky.

---

48 Z příspěvku Pavla Jiráskova *Současné trendy ochrany dřevěných památek: Zkušenosti z Norska* z konference Možnosti požární ochrany historických staveb se zaměřením na stavby dřevěné z 2. 11. 2017 pořádané v Hradci Králové.

49 Podrobněji k možným hasičím systémům viz: LARSEN, Knut Einar – MARSTEIN, Nils. *Conservation of Historic Timber Structures: An ecological approach*. Oslo, 2016. ISBN 0750634340.; JENSEN, Geir. *RESEARCH REPORT: Hypoxic Air Venting for Protection of Heritage*. Oslo: Riksantikvaren the Norwegian Directorate for Cultural Heritage, 2006. ISBN 82-7574-037-1.; GEIR, Jensen. *A White Paper on: WATER MIST FOR PROTECTION OF HERITAGE*. Oslo: Directorate of Cultural Heritage, 2004.; JENSEN, Geir. *Manual fire extinguishing equipment for protection of heritage. Research report. COST Action 17 Built Heritage: Fire Loss to Historic Buildings*. Oslo: Riksantikvaren the Norwegian Directorate for Cultural Heritage, 2006.

50 Příloha č. 18.

51 POLATOVÁ, Eva. *Požární ochrana dřevěných staveb, které jsou kulturní památkou* [online]. 19.1.2018, [citováno dne 6.2.2019].; JENSEN, G. *A White Paper on: WATER MIST FOR PROTECTION OF HERITAGE*. Oslo, 2004. S. 22 a 25.

2.2 Turismus

„Vztah mezi místy kulturního dědictví a turismem je dynamický a může obsahovat konflikty hodnot. Měl by být řešen trvale udržitelným způsobem pro přítomné i budoucí generace.“⁵² Z tohoto a dalších ustanovení *Mezinárodní charty o kulturním turismu* jasně vyplývá, že turismus je jednou ze základních komunikačních cest v památkové péči a že právě turismem se zvyšuje uvědomění lidí o důležitosti památkových objektů. Turismus má zároveň ekonomický dopad na okolí památky a celkově by měl být využit ku prospěchu místních komunit. Zároveň s tím však turismus přináší objektům kulturní povahy určitá rizika a větší nároky na přístupnost. Je tedy nesmírně důležité vyvážit pozitiva, která turismus přináší, a negativa, která může mít na kulturní dědictví.⁵³

Hlavním rozdílem v turistickém ruchu obou zemí je jejich celkové zaměření. Norsko se specializuje převážně na turismus přírodního prostředí a kulturní krajiny, Česko hlavně na kulturní památky, popřípadě kulturní krajinu. Z toho důvodu je také norská strategie udržitelného turismu zaměřena především na rozvoj a ochranu oblastí s přírodou, do které nebylo zasaženo, nebo do které člověk udělal pouze minimální zásahy. Významný je fakt, že turismus se dle norské strategie musí přizpůsobit národním cílům v oblasti ochrany přírody, nebo ji přímo podporuje. Příkladem takové podpory může být poplatek 150 norských korun, které musí zaplatit jakýkoliv návštěvník Špicberk. Tento poplatek poté putuje přímo do fondu na zachování přírodního bohatství souostroví.⁵⁴

Co se týče samotných památkových objektů, jsou poměry v obou zemích prakticky stejné a na výsledný turistický ruch pak má vliv mnoho faktorů. Hlavními z nich jsou známost a dostupnost objektu. Dalším významným vlivem pak je kapacita samotného objektu, a to jak personální, tak co se týče materie objektu a jejího opotřebování. Zde je nutno vzpomenout jednoduchou poučku, a to že čím více lidí objekt navštíví, tím se také zvyšují rizika na jeho

---

52 ICOMOS. *INTERNATIONAL CULTURAL TOURISM CHARTER: Managing Tourism at Places of Heritage Significance (1999)*. Mexico City: ICOMOS, 1999. Český překlad charty v POLÁKOVÁ, Jana. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. Praha: Národní památkový ústav, 2007. S. 202–213. ISBN 978-80-87104-14-9.

53 Blíže k metodice kulturního turismu například PEDERSEN, Arthur. *Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers*. Paříž: UNESCO, 2002. Nebo ASCANIIS, Silvia De – GRAVARI-BARBAS, Maria – CANTONI, Lorenzo. *Tourism Management at UNESCO World Heritage Sites*. Lugano: Università della Svizzera italiana, 2018. ISBN 978-88-6101-018-5.

54 NORWEGIAN MINISTRY OF TRADE AND INDUSTRY. *The Government's Tourism Strategy: Valuable Experiences National Strategy for the Tourism Industry*. Oslo: Norwegian Ministry of Trade and Industry, 2008. S. 27–32.

poškození. Největší počet návštěvníků v obou zemích navštíví památky UNESCO.⁵⁵ Titul památky UNESCO sebou přináší určitou prestiž, zvýšení návštěvnosti, ale také tlak poptávky po lepší infrastruktuře a zvýšení počtu a kvality služeb.⁵⁶ Pokud jsou tyto tlaky uspokojeny, mohou narušit kulturní památky i kulturní prostředí. Za potenciální konflikty a problémy pak lze označit přeplnění místa turisty (případ například Bergenu a Prahy), užití památky versus její ochrana nebo zřízení bezbariérových přístupů.⁵⁷

Problém, který prozatím v obou zemích zůstává spíše upozadován je samotný vliv turistů na strukturu památky. Jednoduše řečeno, jak trvalý proud lidí zapříčiňuje „obnošení“ památky. Některé norské sloupové kostely například zaznamenaly obnošení prahu dveří až o 1,5 cm za rok. Otázkou pak zůstává, jestli je takováto ztráta akceptovatelná a jestli se jí vůbec dá zabránit.⁵⁸ V případě sloupových kostelů většina správců objektů ani neuvažovala o zavedení protiopatření. Výjimkou jsou nejexponovanější kostely, které zřídily návštěvnická centra nebo symbolický plot kolem celého objektu.⁵⁹ Další možností je omezit počet návštěvníků a podmínky návštěvy (například nutnost dobrého počasí), jako tomu je například u znojenské Rotundy sv. Kateřiny.

Další možností, byť možná těžce dosažitelnou, by mohla být aktivnější propagace objektů, kde návštěvnost není tak vysoká. Jeden z hlavních problémů turismu v Norsku i Česku je totiž jeho nevyváženost, a to jak časová v průběhu roku, tak hlavně geografická.⁶⁰ Například dle dostupných údajů z roku 2017 se v České republice nachází pouze 20 % památek s návštěvností přesahující 50 tisíc návštěvníků.⁶¹ V roce 2018 pak památky ve správě Národního památkového ústavu⁶² navštívilo 5,5 milionu lidí, nicméně 2,2 milionu z tohoto

---

55 HUBÁČKOVÁ, Martina. *Návštěvnost památkových objektů v ČR: analýza časoprostorového vývoje*. Olomouc, 2018. 65 s. Diplomová práce na Univerzitě Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie. Vedoucí diplomové práce Zdeněk Szczyrba. S. 38. Srov. OLSEN, Phatchara. *Opportunities, dilemmas and challenges at a UNESCO World Heritage Site*. Ås, 2016. 71 s. Diplomová práce na Norwegian University of Life Sciences, Department of Ecology and Natural Resources Management. Vedoucí diplomové práce Jan Vidar Haukeland. S. 8.

56 Příloha č. 19 a 20.

57 OLSEN, Phatchara. *Opportunities, dilemmas and challenges at a UNESCO World Heritage Site*. Ås, 2016. S. 52–56.

58 Příloha č. 21.

59 BERG, Fredrik. Wear and Tear of World Heritage: Preventive Conservation and Tourism in Norway's Stave Churches. In *Studies in Conservation*, září 2018, roč. 63, doplněk 1, s. 320–322. ISSN 00393630. S. 320–32.

60 HUBÁČKOVÁ, Martina. *Návštěvnost památkových objektů v ČR: analýza časoprostorového vývoje*. Olomouc, 2018. S. 34–35.

61 NÁRODNÍ INFORMAČNÍ A PORADENSKÉ STŘEDISKO PRO KULTURU - CENTRUM INFORMACÍ A STATISTIK KULTURY. *Návštěvnost památek v krajích ČR v roce 2015–2017*. Praha: NIPOS, 2018.

62 Dále jen NPÚ.

čísla pochází pouze z deseti objektů (například Český Krumlov, Lednice, Hluboká nebo Karlštejn).⁶³ Pokud by se některé z těchto návštěvníků podařilo transferovat na jiné památky, pomohlo by to prezervaci takto vysoce namáhaných objektů. I když pravdou zůstává, že drtivá většina českých památek je tvořena z materiálů, které dokáží tlaku turistů odolat. Což ovšem neplatí pro dřevěné památky nacházející se v Norsku.

2.3 Změna klimatu

Změna klimatu, stejně jako turismus, nemusí mít na památkovém objektu okamžitě viditelné projevy, jejich působení z dlouhodobého hlediska však může mít katastrofální následky. To, že změna klimatu probíhá a že je za ní zodpovědný člověk, již dokázalo mnoho vědeckých studií. S potěšením lze konstatovat, že si tento fakt uvědomuje většina laické i odborné veřejnosti, ale také autority obou zemí. Norské království i Česká republika mají své vlastní strategie jak čelit, respektive jak mírnit, dopady klimatické změny.⁶⁴ Klima Norska a Česka je velice odlišné, a proto také případná protipatření reagují na místní podmínky. Existuje však několik společných faktorů, které ohrožují obě země. Těmito faktory jsou změna teploty a vlhkosti a s tím spojená proměna vegetace a vegetačního období. Vytlačování původních druhů rostlin a jejich nahrazování novými může vést k poškození samotných památek, ale hlavně k proměně kulturní krajiny. Dalším společným negativním vlivem v obou zemích může být nárůst extrémního počasí, hlavně silného větru a bouřek.⁶⁵

Co se týče vlhkosti, objevují se problémy v obou zemích, nicméně s opačnými projevy. Zatímco severské země očekávají v následujících desetiletích nárůst vlhkosti, ve střední Evropě vládne v posledních letech sucho. Oba tyto projevy mají negativní dopady na

63 HARTMANOVÁ, Jana. *Hrady a zámky navštívilo v roce 2018 5,5 milionu lidí* [online]. 31.1.2019, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.npu.cz/cs/pro-media/41667-hrady-a-zamky-navstivilo-v-roce-2018-5-5-milionu-lidi>>.

64 MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Politika ochrany klimatu v ČR*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2017. Srov. NORWEGIAN MINISTRY OF THE ENVIRONMENT. *Summary in English: Report No. 34 to the Storting 5 Norwegian climate policy*. Oslo: Norwegian Ministry of the Environment, 2008. Srov. THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Directorate for Cultural Heritage STRATEGY 2017-2021*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2016.

65 KASLEGARD, Anne S. *Climate Change and Cultural Heritage in the Nordic Countries*. Copenhagen: Nordic Council of Ministers, 2011. ISBN 978-92-893-2195-2. S. 22–23 a 30–32.; CERCMA. Cultural Environment as Resource: in Climate Change Mitigation and Adaptation. In *Nordiske Arbejdsrapporter*, 2014, č. 920, 57 S. Copenhagen: Nordic Council of Ministers, 2014. ISSN 2311-0562. S. 16. Srov. EKOTOXA S.R.O. *Komplexní studie dopadů, zranitelnosti a zdrojů rizik souvisejících se změnou klimatu v ČR*. Sine loco, 2015. S. 13 a 46–47.

nemovité kulturní památky, ale hlavně na památky archeologické. Narušením podpovrchové rovnováhy vody totiž dochází k akceleraci chemických procesů, která urychluje deterioraci artefaktů. V dnešní době však již existují protiopatření, jež dokáží udržet rovnováhu a zabránit tak potenciální ztrátě kulturního dědictví. Může se například jednat o různé drenáže, podpovrchové přehrady nebo systémy takzvaných dešťových zahrad.⁶⁶ Pochopitelně se tyto systémy dají uplatňovat pouze tam, kde se o kulturní, respektive archeologické, památce ví.

V Norsku však bude stoupat také vzdušná vlhkost (počítá se s nárůstem srážek o 20 až 30 %), která bude ohrožovat hlavně dřevěné stavby u pobřeží.⁶⁷ Pobřeží bude také ohroženo stoupající hladinou oceánů a erozí. Zvýšení teploty pak může přinést častější výskyt poškození způsobený táním a mrznutím vody v mezerách materie objektu.⁶⁸ Kombinace zvýšené vlhkosti, teploty a prodloužení vegetačního období také přinese intenzivnější působení invazivních rostlin, plísní, hub a podobných druhů nežádoucí flory na objekt kulturního dědictví. Výše vypsané důvody spolu s celkovou změnou prostředí, které bude v budoucnu více poškozovat objekty kulturní hodnoty, vytváří výzvu, která bude muset být řešena se stále vyšší intenzitou.⁶⁹

V Česku se také bude zvyšovat průměrná teplota. Do roku 2100 se počítá se zvýšením zhruba o 2 stupně Celsia. Zároveň s tím se počítá s lehkým úbytkem srážek a snížením vlhkosti vzduchu.⁷⁰ Oproti Norsku se nepředpokládá zvýšení rychlosti větru⁷¹ a z pochopitelného důvodu se Česku vyhnou problémy spojené s přímořskými oblastmi a táním ledovců. Co se týče vztahu kulturního dědictví a změny klimatu v České republice, nebudou pravděpodobně zapotřebí tak vážné zásahy jako v Norsku. Jediný vážný problém se bude týkat změny vegetačního období, vegetace celkově a případného extrémního počasí.⁷²

---

66 BEER, Johannes de – BOOGAARD, Floris. Good practices in cultural heritage management and the use of subsurface knowledge in urban areas. In *Procedia Engineering*, březen 2017, roč. 9, č. 209, s. 34–41. ISSN 1877-7058. S. 38–39.

67 KASLEGARD, Anne S. *Climate Change and Cultural Heritage in the Nordic Countries*. Copenhagen, 2011. S. 10.; RIKSANTIKVAREN. *Klimaendringer og kulturminner* [online]. 18. 4. 2018, [citováno dne 6. 2. 2019]. <<https://www.miljostatus.no/tema/kulturminner/klimaendringer-og-kulturminner/>>.

68 KASLEGARD, A. S. *Climate Change and Cultural Heritage in the Nordic Countries*. Copenhagen, 2011. S. 17.

69 MATTSSON, Johan – OFTEDAL, Truls. Research on Biodeterioration of Cultural Heritage in Norway. In *European Research on Cultural Heritage: State of the Art Studies*. Praha: Institute of Theoretical and Applied Mechanics Academy of Sciences of the Czech Republic, 2004. S. 477–480. ISBN 8086246213. S. 477–480.

70 Příloha č. 22.

71 EKOTOXA s.r.o. *Komplexní studie dopadů, zranitelnosti a zdrojů rizik souvisejících se změnou klimatu v ČR*. Sine loco, 2015. S. 16–26.

72 Ibid., s. 22.

Problém, který je pro kulturní dědictví České republiky mnohem vážnější a který se vyskytuje i v Norsku, je paradoxně „boj“ proti změně klimatu, respektive prostředky, které se v tomto boji používají. Pravděpodobně nejočividnějším způsobem mírnění změny klimatu je využívání alternativních zdrojů energie, hlavně větrných a solárních elektráren.⁷³ Byť nikdo nepochybuje o jejich užitečnosti, i když výstavba fotovoltaických elektráren na zelené louce je přinejmenším kontroverzní, zůstává pravdou, že při užití v blízkosti kulturní památky a v kulturní krajině vytvářejí jasné body, které narušují vnímání kulturního prostředí. Jelikož Norsko používá k výrobě elektřiny převážně vodní toky, není riziko poškození výše uvedenými instalacemi tak velké. Solární elektrárny se v Norsku prakticky nevyskytují, avšak výstavba větrných elektráren je v plném proudu, například v centrálním Norsku právě vzniká šest elektráren s celkem 277 turbínami, které citelně zasahují do vnímání krajiny.⁷⁴ I v České republice můžeme pozorovat negativní dopady těchto zařízení, oproti Norsku se zde však setkáváme také se solárními elektrárnami o velikostech celých polí.⁷⁵

Méně nápadné aspekty změny klimatu pak lze nalézt přímo na objektech. V posledních desetiletích totiž stoupá snaha o co největší redukci energetické náročnosti domů pomocí různých metod, jako je například zateplení, výměna původních oken za plastová a podobně. Tento problém se pochopitelně týká méně objektů, které jsou prohlášeny za kulturní dědictví, ale spíše se objevuje u objektů v plošně chráněných oblastech nebo u starých objektů bez jakékoliv ochrany.⁷⁶ Změna u těchto staveb pak sebou přináší nejen potenciální ztrátu památkových hodnot, ale také změnu textury města a jeho vnímání. Navíc samotná izolace může být pro stavbu ohrožující. V „boomu“ zateplovacích prací začátku tisíciletí se totiž zapomnělo na vlastní schopnost staveb, a sice jejich možnost vlastní ventilace. Izolování stavby tak může vést k postupnému akumulování vlhkosti a její pomalé degradaci. V posledních dvou desetiletích pak proběhlo mnoho výzkumů nejen v severní Evropě, ale také například ve Velké Británii nebo Itálii, které před zateplováním historických nebo alespoň starších budov varují.⁷⁷ V Norsku pak Ředitelství kulturního dědictví například přímo doporučuje nevyměňovat původní okna, ale pouze je v případě potřeby opravit, nebo

73 Přílohy č. 23–25.

74 FOSEN VIND. *1 057 MW in Central-Norway*. Nепublikováno, 2016.

75 CERCMA. Cultural Environment as Resource in Climate Change Mitigation and Adaptation. In *Nordiske Arbejdsrapporter*, 2014, č. 920. S. 8.

76 V roce 2019 byla na toto téma zpracována rešerše literatury, která uvádí 73 článků, které se zabývají touto problematikou. LIDELÖW, Sofia, et al. Energy-efficiency measures for heritage buildings: A literature review. In *Sustainable Cities and Society*, únor 2019, roč. 9, č. 45, S. 231-242. ISSN 2210-6707.

77 REINAR, Dag Arne – MILLER, Frederica. *Sustainable Historic Towns: Urban Heritage - Good for the Climate! (2011-12)*. Sine loco, 2013. ISBN 978-82-75-74076-0.

doplnit další vrstvou skla.⁷⁸ Zároveň je však nutno zdůraznit, že pokud existuje vůle, může i zateplení v chráněné oblasti být funkční a pohledově příjemné, jako tomu je například u Domu dětí a mládeže v Českém Krumlově.⁷⁹

Poslední záležitost spojená s klimatem, kterou se zde budeme zabývat, se týká nahrazování starých budov novými. Současná společnost a stavební firmy jsou více nastaveny na výstavbu nových budov, než na adaptaci již existujících. Nicméně z pohledu uhlíkové stopy vyprodukuje výstavba a provoz nové, byť ekologicky šetrné, budovy tolik skleníkových plynů, že může trvat desítky let, než se dostane na úroveň upravené staré stavby. Když k tomu ještě připočítáme odpad, který zbourání starého domu vyprodukuje, tak nám jasně vychází, že se z ekologického pohledu vyplatí zachovat existující stavby. Příkladem takového zachování může být oselská čtvrť Grünerløkka, která jakožto „*nízké a husté město, které bylo postaveno mezi lety 1900 a 1930, je se svými velkými bloky a parky nejvíce udržitelnou čtvrtí, která byla postavena. Bloky byly postaveny se smíšeným využitím v blízkosti veřejné dopravy a dnes jsou stejně populární jako dříve.*“⁸⁰ Grünerløkka je, pro lepší představu, srovnatelná s Gočárovou koncepcí Hradce Králové. Hned vedle této čtvrti se nachází industriální komplex Vulkan, který byl s minimálními zásahy konvertován na hotel, obytné domy, kanceláře a školu a který disponuje geotermálním vytápěním.⁸¹ Takto rozsáhlá konverze s relativně malými dopady na strukturu a vnímání památky, která je navíc citlivě doplněna moderní architekturou, prozatím nemá v České republice ekvivalent.⁸²

2.3.1 Příkladové pojednání – Krátké zamyšlení nad možností využívání dešťových zahrad

Projevy změny klimatu v České republice budou znamenat úbytek vody, a to jak říční, tak podpovrchové nebo dešťové. Ve výsledku to může znamenat poškození nebo zánik nejen

---

78 HOMB, Anders – UVSLØKK, Sivert. *Energy Efficient Windows with Cultural Value: Measurements and Calculations*. Sine loco: SINTEF Building and Infrastructure, 2012. S. 6–8.

79 Příloha č. 26. SLÁDKOVÁ, Barbora. Nová obálka Domu dětí a mládeže vrací budově historický vzhled. In *časopis stavebnictví*, 2017, roč. 11, č. 10, s. 26–32. ISSN 1802-2030.

80 REINAR, D. A. – MILLER, F. *Sustainable Historic Towns: Urban Heritage - Good for the Climate! (2011-12)*. Sine loco, 2013. S. 16.

81 Příloha č. 27.

82 REINAR, D. A. – MILLER, F. *Sustainable Historic Towns: Urban Heritage - Good for the Climate! (2011-12)*. Sine loco, 2013. S. 12–17. A pro konkrétní příklady: BEER, J. de – BOOGAARD, F. Good practices in cultural heritage management and the use of subsurface knowledge in urban areas. In *Procedia Engineering*, 2017, roč. 9, č. 209. Nebo THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Strategy for Management of Norwegian Urban Cultural Heritage 2017-2020*. Oslo: Riksantikvaren, 2017. ISBN 978-82-75-74121-1. S. 17.

archeologických památek, které jsou závislé na udržení stabilního prostředí, ale také stavebních památek, zahrad a kulturní krajiny. Problémy spojené se špatnou mírou relativní vlhkosti by však mohly být v mnoha případech řešitelné za použití dešťových zahrad a soustavou hydrologických bariér.

V Norsku už mají pozitivní zkušenosti s použitím tohoto systému. V přístavní čtvrti Bryggen v Bergenu použili hydrologické bariéry a dešťové zahrady k boji proti narušené rovnováze podpovrchové vody, která vznikla kvůli stavbě rozsáhlého hotelu s podzemním parkovištěm. Navíc se kvůli nedostatku podpovrchové vody dostávala do oblasti Bryggenu kontaminovaná slaná voda z moře. Tyto negativní vlivy pak měly silný vliv na archeologické nálezy a dřevěné základy domů, které byly prohlášeny za památky UNESCO. Díky zbudování systému hydrologických bariér se zpětnou záklopkou, dešťových zahrad⁸³ a používání dešťové vody ze střech k saturaci podloží se podařilo stabilizovat podmínky k uchování dřevěných roštů základů budov a dalších organických artefaktů a tím efektivně ochránit nejen podzemní památky, ale i stavby na povrchu.⁸⁴

V České republice není používání výše popsaných systémů šířeji zastoupeno. Dešťová voda je v městském prostředí v drtivé většině případů odváděna do kanalizace a tím se „čistá“ voda ztrácí. Dešťové zahrady pak nejsou ve větší míře využívány ani na soukromých zahradách. Přitom v České republice existuje mnoho památek, které jsou umístěny v nivách a v prozatím vlhčích oblastech, kterým by „bergenský systém“ mohl zachránit život. Hlavním zástupcem podobných objektů pak může být cisterciácký klášter v Plasích,⁸⁵ který se pravděpodobně stane nejbližší českou analogií k Bryggenu. Jan Blažej Santini-Aichel, architekt přestavby kláštera, postavil konvent kláštera na dřevěných pylonech, které jsou ponořeny ve vodě bez přístupu vzduchu a tím jsou dokonale zakonzervovány. Tak tomu alespoň bylo do té doby, dokud byla do kláštera přiváděna čistá voda z okolí. Přírodní tunely však jsou již dlouhá desetiletí zavaleny a přirozenou rovnováhu podpovrchové vody přerušila také silnice, která protíná dnes již neexistující klášterní zahradu. Do „bazénu“ pod konventem tedy proudí kontaminovaná voda z řeky a okolních polí přes nouzový val v zemině. Znečištěná voda pak může odstartovat hnilobný proces, který může znamenat zkázu pylonů

83 Příloha č. 28.

84 BEER, Johannes de – BOOGAARD, Floris. Good practices in cultural heritage management and the use of subsurface knowledge in urban areas. In *Procedia Engineering*, 2017, roč. 9, č. 209. S. 38–39.; PECHÁČEK, David. *Současné pojetí konzervátorské praxe v Norsku ve světle vybraných metodik*. Hradec Králové, 2016. 113 s. Bakalářská práce na Univerzitě Hradec Králové, Filozofická fakulta. Vedoucí diplomové práce Ondřej Tikovský. S. 30–33.

85 Příloha č. 29.

a tedy i celého konventu.

V plaském klášteře v současné době probíhá obnova opatské rezidence, nové prelatury a zahrady. Na tento projekt poté naváže další program, který bude probíhat v letech 2023-2027 a zajistí objekt sýpky a také štolové systémy konventu a schodiště nad kontrolními bazény.⁸⁶ V letech 2022-2024 by pak měla být přeložena i silnice, čímž by se eliminovala bezprostřední hrozba, a sice přenášení vibrací a znečištění památky.⁸⁷ Zároveň by se odstranila překážka pro podpovrchovou vodu a také by bylo možné obnovit klášterní zahradu.

V ideálním případě se počítá s tím, že by se bazén měl sám vyčistit a po výše popsaném zásahu by měla být nastolena rovnováha vody, která by tedy byla sváděna z okolí do konventu. Poté díky Santiniho genialitě by měl začít fungovat původní propouštěcí val, který propouští vodu z konventu do řeky a naopak zabraňuje vodě z řeky v průniku do objektu. Pokud se však nepodaří nalézt původní prameny, které zásobovaly bazén čistou vodou, mohly by ke slovu přijít právě umělé hydrologické bariéry, které by podobně jako v Bergenu, kde zadržují mořskou vodu, zadržovaly kontaminovanou říční vodu. Systém dešťových zahrad kolem objektu by pak mohl pomoci zadržet větší množství vody v oblasti a v dobách sucha ji postupně propouštět, respektive odvádět, do bazénu pod klášterem.

Výše uvedené příklady jsou do jisté míry krajní a dešťové zahrady nemusí být použity pouze v takto extrémních případech, ale dají se použít také tam, kde je nutné pouze lehce korigovat úroveň podpovrchové vody, případně v oblastech, ve kterých hrozí dlouhodobé sucho. Jelikož dešťová zahrada pojme mnoho vody, kterou postupně zásobuje okolí, má tu schopnost redukovat dopady extrémních such, které budou ve střední Evropě čím dál častější.

---

86 MINISTERSTVO KULTURY. *Dokumentace programu č. 134 14: „PÉČE O NÁRODNÍ KULTURNÍ DĚDICTVÍ I.“* [online]. 2019, [citováno dne 1.6.2019]. <https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/dokumentace-programu-c-134-140-10318.pdf>. S. 18.

87 FABIÁNOVÁ, Pavlína. *Bez vody se plaský klášter zhroutí. Duší jej navíc rušná silnice* [online]. 13.8.2018, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2560054-bez-vody-se-plasky-klaster-zhrouti-dusi-jej-navic-rusna-silnice#articlewithopenedgallery>>.

2.4 Územní plánování a využití země

Územní plánování a s ním spojené využití země může představovat další skupinu hrozeb pro kulturní dědictví. Částečně to vyplývá již z minulé kapitoly a okrajově se tímto tématem zabývají i některé kapitoly následující. Zde se budeme zabývat přímo tím, jak může plánování poškozovat objekty a prostředí s památkovými hodnotami.

Nová výstavba hlavně v městských oblastech může způsobit citelný zásah do historické struktury města a nové budovy postavené z moderních materiálů mohou snižovat estetickou hodnotu historických staveb⁸⁸ a vnímáním místa jako celek.⁸⁹ Zároveň však nelze místo totálně zakonzervovat a vždy se tudíž musí najít nějaký kompromis. „*Aktivní osvěta a jasné vysvětlení kulturně historických hodnot dláždí cestu k dobrému řešení a je podmínkou pro úřady, které mají na starost management kulturního dědictví, v řešení žádostí ve věci plánování a výstavby.*“⁹⁰ Tato osvěta by měla ideálně obsahovat informace o významu památek a jejich působení na člověka, ale i širších urbanistických koncepcích, jako je například uliční síť a seskupení čtvrtí a zón s různými funkcemi. Plán vytvořený s takovýmto vlivem by pak měl korespondovat se stávající strukturou města, a to jak fasádou, tak i tvarem, popřípadě výškou budovy.⁹¹ Například výškové budovy by se neměly používat tam, kde nemají své opodstatnění a pouze by rušily okolní prostředí jako tomu je například v Praze na Pankrácké pláni.⁹²

Zde je velice důležité srovnání poměrů mezi Norskem a Českem. Historický vývoj územního plánování je totiž v základu velice podobný v obou zemích. V Norsku byla do konce 80. let 20. století tato agenda převážně veřejnou záležitostí a až poté začala být do velké míry koordinována se spoluúčastí soukromých firem.⁹³ V Česku, respektive ještě v Československu, bylo plánování a výstavba oficiálně také veřejnou záležitostí, která však byla řízena centrálně státem. Po změně režimu se pak Československo přiklonilo ke stejnému

---

88 Příloha č. 30 a 31.

89 KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET. *Priority research needs of the Ministry of Climate and Environment (2016-2021)*. Oslo: Ministry of Climate and Environment, 2016. S. 12–14.; IROP. *Cisterciácký klášter Plasy - Obnova opatské rezidence* [online]. ©2019, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.irop.mmr.cz/cs/Projekty/06-3-Dobra-sprava-uzemi-a-zefektivneni-verejnych-i/Cisterciacky-klaster-Plasy-Obnova-opatske-rezide>>.

90 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Strategy for Management of Norwegian Urban Cultural Heritage 2017-2020*. Oslo, 2017. S. 11.

91 Příloha č. 32.

92 Příloha č. 14

93 SWENSEN, Grete. Integration of historic fabric in new urban development—A Norwegian case-study. In *Landscape and Urban Planning*, září 2012, roč. 38, č. 4, s. 380–388. ISSN 0169-2046. S. 382.

západnímu modelu jako Norsko. V obou zemích je pak současná situace velice podobná. Památkáři jsou sice zváni k projektování územních plánů a zákony jim dávají mnoho možností, jak chránit kulturní prostředí (navíc na rozdíl od českého umožňuje norský stavební zákon také určitou míru ochrany),⁹⁴ nicméně v praxi většinou vyhrává tlak investorů a plně chránit se daří převážně solitérní budovy, pochopitelně pokud se nejedná o plošně chráněnou oblast, kde je však také často nutné hledat kompromisy.⁹⁵

Co se týče venkovského prostředí, užití země a kulturní krajiny je situace v obou zemích diametrálně odlišná. V první řadě je nutno podotknout, že v Norsku se za kulturní krajinu považuje i „obyčejné“ pole. Je to dáno geografii a celkovým využitím země, jelikož samotná pole pokrývají pouze 3 % Norska. Dále je důležitý fakt, že počet aktivních farem a farmářů se neustále snižuje. V roce 2005 spadl jejich počet na polovinu oproti roku 1969, což sebou přináší více práce pro stávající osoby pracující v zemědělství, ale také opouštění a ztrátu farem a spontánní zarůstání polí převážně v neúrodných oblastech.⁹⁶ Toto všechno se negativně projevuje na vnímání kulturní krajiny.⁹⁷ Na druhou stranu je pozitivní vidět, že norská společnost a hlavně vláda a zemědělci samotní si jsou vědomi důležitosti udržení tradičního zemědělství (míněno tradiční farmy, osevy polí a podobně) a snaží se ho udržet, což prokázalo i několik studií.⁹⁸ Snaha o udržení tradičního zemědělství se také projevuje v množství dotací do zemědělství a také relativně stabilní, byť postupně se snižující, rozloze osevni plochy jednotlivých druhů plodin.⁹⁹ Toto úsilí o udržení kulturní krajiny také dokládá norská legislativa, která například přímo zakazuje bez povolení měnit typ plodiny ve vyhlášeném chráněném území, jelikož by to mohlo poškodit celkové vnímání a památkové

94 Konkrétně viz kapitola 3.2 Act of 27 June 2008 No. 71 relating to Planning and the Processing of Building Applications (the Planning and Building Act).

95 SWENSEN, G. Integration of historic fabric in new urban development—A Norwegian case-study. In *Landscape and Urban Planning*, 2012, roč. 38, č. 4. S. 386–387.

96 Příloha č. 33.

97 BJØRKHAUG, Hilde. Sustainable Agriculture in the Norwegian Farmers' Context: Exploring Farming Habitus and Practice on the Norwegian Agricultural Field. In *International Journal of Environmental*, leden 2006, roč. 2, č. 4, s. 123–131. ISSN 1832-2077. S. 124.

98 BERNUÉS, Alberto – CLEMETSEN, Morten – EIK, Lars Olav. Seeing Northern European Fjord and Mountain Agriculture Through Farmers' Eyes: A Critical Step in Promoting Sustainability. In *Mountain Research and Development*, srpen 2016, roč. 36, č. 3, s. 276–285. ISSN 0276-4741.; BJØRKHAUG, Hilde. Sustainable Agriculture in the Norwegian Farmers' Context: Exploring Farming Habitus and Practice on the Norwegian Agricultural Field. In *International Journal of Environmental*, 2006, roč. 2, č. 4, s. 123–131. ISSN 1832-2077.; DRAMSTAD, Wenche E. Integrating landscape-based values—Norwegian monitoring of agricultural landscapes. In *Landscape and Urban Planning*, prosinec 2001, roč. 27, č. 3-4, s. 257–268. ISSN 0169-2046.; DAUGSTAD, Karoline – RØNNINGEN, Katrina – SKAR, Birgitte. Agriculture as an upholder of cultural heritage? Conceptualizations and value judgements—A Norwegian perspective in international context. In *Journal of Rural Studies*, leden 2006, roč. 22, č. 1, s. 67–81. ISSN 0743-0167.

99 ASDAL, Åsmund. *Country report on the state of plant genetic resources for food and agriculture in Norway*. Ås: Skog og landskap, 2008. ISBN 9788231100676. S. 13.

hodnoty krajiny i případných historických objektů.¹⁰⁰

Oproti tomu v České republice není zakořeněna tak silná ochrana kulturní krajiny, a to ani z hlediska legislativy, ani z hlediska historie. Důvodem, proč tomu tak je, bude pravděpodobně kombinace několika faktorů. Nejvlivnějším faktorem je fakt, že „obyčejná“ pole nejsou vzhledem k topografii Česka tak výjimečná jako v Norsku. Další souvislost můžeme hledat v hospodaření Jednotných zemědělských družstev a následném liberálním období po změně režimu. V Norsku se totiž skrz celou historii až dodnes drží rodinné farmy s rozlohou většinou do 20 hektarů. V Česku byla tato vazba člověka s „gruntem“ a zemí po roce 1948 rozložena. V České republice obecně slouží zemědělská půda hlavně k ekonomickým účelům, což dokazuje také proměna poměru osevni rozlohy plodin. Dle Českého statistického úřadu se například osevni plocha brukve řepky za posledních 15 let zvýšila o 40 %.¹⁰¹ Takovýto nárůst, navíc u rostliny, která je vizuálně velmi výrazná, nutně přispívá k proměně vnímání kulturní krajiny a památek v ní zasazených.

2.4.1 Příkladové pojednání – Komparace územního plánování Němčic s Mossem a Skienem

Územní plán je jedním z nejdůležitějších nástrojů rozvoje společnosti. Zároveň je to však jeden z hlavních činitelů, který promlouvá do vnímání kulturní krajiny a přímo tím mění její „gestalt.“¹⁰² Je jasné, že není možné zakonzervovat všechna místa, to nakonec není cílem památkové péče a ochrany přírody ani jedné země, nicméně je nutné při výstavbě nových budov, satelitních měst nebo průmyslových objektů postupovat s ohledem na jejich širší okolí.

Jak již bylo řečeno problémem obou zemí je velký tlak investorů, který běžně převládá námitky dotčených orgánů. Tento nešvar budou muset orgány památkové péče pravděpodobně snášet, nicméně problém, který je možná ještě závažnější a který lze pochopit pouze stěží, je gestalt a zasazení některých nových budov. Jako negativní příklad rozvoje může sloužit nové satelitní město u obce Němčice u Pardubic.

Němčice se nacházejí zhruba 10 kilometrů severně od Pardubic pod hradem Kunětická

---

100 O norské legislativě více v kapitole 3 Legislativní zajištění památkové péče.

101 Tabulka s údaji o osevni ploše plodin za posledních 15 let z českého i norského prostředí v příloze č. 34.

102 Přímý překlad tohoto termínu zní psychický tvar. Psychický tvar nějakého objektu pak značí to, jak působí celek objektu na člověka. Gestalt tedy znamená působení všech částí objektu, a to včetně jeho prostředí a zasazení do svého okolí.

Hora a jsou přímo v ochranném pásmu národní kulturní památky.¹⁰³ Počátky Němčic sahají do 15. století a současná zástavba do dnešních dní částečně reprezentuje původní dispozici vesnice.¹⁰⁴ Nicméně v místech, kde byl v minulosti rybník, bylo v nedávné době postaveno nové satelitní město s typizovanými domy. V současnosti tento rozvoj pokračuje ve svojí druhé fázi. Homogenní, typizovaná zástavba pak v kontextu „středověké vesnice,“ krajiny a nedalekého hradu působí jako cizí, invazivní těleso.¹⁰⁵ Při pohledu na takovouto architekturu je jasné, proč Christian Norberg-Schulz a mnoho dalších autorů hovořilo a hovoří o krizi architektury.

V Norsku je situace komplikovanější. Pochopitelně i zde se nalézají satelitní města, avšak v severském podání vypadají tyto ubytovací prostory jinak. Klasické satelitní město, tak jak ho známe z českého prostředí, neexistuje. Je to dáno hlavně geografii, ale také historickým vývojem a hustotou osídlení. Pro norský venkov jsou typické farmy, nebo maximálně hloučky farem. Satelitní města se tedy objevují hlavně u měst a z mezinárodního pohledu by byla považována spíše za předměstí.¹⁰⁶ Ani v Norsku ale není situace 100% ideální, jelikož předměstí mají velkou hustotu obyvatel, velikost pozemků je stejně jako v Česku zmenšena a budovy jsou rovněž v mnoha případech typizovány. Avšak na rozdíl od Česka se v rámci jednoho sousedství střídá několik velmi rozdílných typů budov a výsledek tedy nepůsobí uniformě. Většina předměstí se skládá z domů, které si postavili samotní majitelé a skladba je tudíž velmi různorodá.

Z konkrétních případů lze jmenovat například Moss, který se nachází zhruba 60 kilometrů jižně od Osla. Moss disponuje mnoha památkami, z nichž zde budeme jmenovat Bjørnåsbatteriet, bateriové postavení na kopci, které je v současnosti obklopeno moderní zástavbou. Na rozdíl od Kunětické hory je Bjørnåsbatteriet přízemní památka, takže z dálkového pohledu není tak markantní, nicméně stejně jako Kunětická hora je postavena na dominantním bodě v krajině. Okolní zástavba zasahuje mnohem blíže než je tomu v případě Kunětické hory, avšak i přesto díky povaze struktury budov, tedy díky jejich skoro až tradičně vypadající fasádě, není celkové vnímání kulturního prostředí nikterak rušeno.¹⁰⁷ Podobně tomu je také v případech dalších mosských památek, jako například Vannbassenget, vodních nádrží nebo Bytårnet, věže postavené k dvousetletému výročí získání statutu města.

---

103 Příloha č. 35

104 Příloha č. 36.

105 Přílohy č. 37 a 38

106 Anglicky tzv. suburb.

107 Příloha č. 39.

Ve Skienu, městě zhruba 130 kilometrů jihozápadně od Osla, je situace o něco komplikovanější. Kirken på Kapitelberget je kostel, který vznikl jako privátní kaple Bratsbergské farmy ve 12. století, stojí na kopci nad městem a je obklopený novodobou zástavbou.¹⁰⁸ V blízkosti památky stojí jesle, škola, sportovní klub a mnoho bytových a jednogeneračních domů. Byť je struktura domů podobná té, která se nachází v Mossu, možná s výjimkou větších bytových domů, nachází se budovy v přímém kontaktu s památkou a některé z nich pravděpodobně přímo zasahují do bývalé kostelní zahrady, která se zde v minulosti nacházela. Na rozdíl od Kunětické hory nezasahují domy ve Skienu do ochranného pásma, nicméně v rámci chápání prostředí a celkového kontextu by bylo lepší využít tento prostor jiným způsobem.¹⁰⁹

2.5 Stručné srovnání hrozeb působících na český a norský památkový fond

Nemá smysl srovnávat hrozby, které jsou pro obě země stejné a většina z ostatních byla srovnána v kapitolách samotných. Nicméně z předcházejících textů vyplývá několik závěrů, které zde musí být uvedeny. Zejména pak ty, které se týkají změny klimatu a územního plánování. Je jasné, že norské vnímání kulturního dědictví je pevně spjata s péčí o životní prostředí. Hlavní úkol, který si norské autority stanovily, je ochrana nejen kulturních památek, ale také stávajících budov, které ochranu nepožívají, jelikož jejich údržba je ekologičtější, než výstavba nových staveb. Díky tomu je tedy chráněno kulturní prostředí i v nechráněných oblastech. Zároveň s tím je však také vytvářen větší tlak na modernizaci stávajících budov a byť se Ředitelství kulturního dědictví i vláda snaží propagovat možnosti, které uchovávají historické hodnoty, je konečné řešení hlavně na majiteli nemovitosti. Výjimku pochopitelně tvoří objekty přímo prohlášené za kulturní památky, nicméně takových objektů je v aktivním využívání pouze kolem 5 tisíc¹¹⁰ a tvoří tedy tak malé procento z celkového počtu budov, že je u nich možné plně ignorovat ekologickou zátěž, kterou vytvářejí. V Česku jsou budovy také často zateplovány, nicméně důvodem většinou není šetrnost k prostředí, ale ekonomičnost. Stejně tomu je při nahrazení staré budovy za novou.

Co se týče výstavby celých čtvrtí, popřípadě satelitních měst, územního plánování

---

108 Příloha č. 40.

109 Příloha č. 41.

110 REINAR, D. A. – MILLER, F. *Sustainable Historic Towns: Urban Heritage - Good for the Climate! (2011-12)*. Sine loco, 2013. S. 52.

a v případě Česka také užití země, jsou orgány památkové péče spíše na prohrávající straně. Pochopitelně, že památkové orgány obou zemí zasahují do územního plánu, který nakonec i vypadá, že je vůči památkovým hodnotám velmi ohleduplný, nicméně v praxi, kvůli častým změnám a tlakem různých externích sil, ať už politických nebo ekonomických, se prozatím nedaří plně chránit celkové koncepce měst, ale spíše solitérní budovy.¹¹¹ Navíc bývají pojmy, jako například kulturní dědictví, památka a udržitelnost, často využívány politiky jako součást volební rétoriky.¹¹² Toto tvrzení je pochopitelně zobecněno a neplatí ultimativně. Najde se vskutku mnoho případů, kdy je památková péče vedena důsledně. Jako příklady mohou posloužit města Hradec Králové, Český Krumlov, Bergen, Røros, ale také menší města jako například Bechyně. Nicméně pokud bychom chtěli znát důvody, proč se těmto městům daří uchovat svou historickou strukturu, dostali bychom se do spekulativní roviny. Můžeme jen naznačit, že to může být například díky opravdové unikátnosti lokace, nedostatku komerčního tlaku nebo třeba naprosté důslednosti místního památkového pracovníka.

2.5.1 Příkladové pojednání – Způsoby využití industriálního dědictví v současné společnosti

Industriální dědictví, hlavně historické budovy provozů, dnes vytváří výzvu nejen pro odpovědné orgány památkové péče, ale také pro územní plánovače, politiky, místní komunity a developery. Většinou se totiž jedná o rozsáhlé komplexy v exponovaných částech měst nebo krajiny. Při práci s tak rozsáhlým areálem je tudíž zapotřebí brát zřetel nejen na památkové hodnoty ale také na to, aby byla oblast smysluplně využita. V tomto smyslu je bohužel nutné konstatovat, že projekty řešící tuto problematiku jsou velmi individuální a stejně individuální jsou i jejich výsledky.

Nejprve se však musíme v krátkosti zaměřit na metodiku práce s technickými památkami. V první řadě je nutno konstatovat, že historické budovy provozů, jako například textilní továrny, ocelárny nebo válcovny, v drtivé většině případů neslouží, a pravděpodobně již nikdy sloužit nebudou, své původní funkci. Je tudíž nutné, pro ně najít alternativní využití. K tomu je však zapotřebí provést konverzi budovy. Konverze je široce rozšířená metoda (jedná se o adaptaci budovy pro účely nového využití), která ale vždy zasahuje do původní

---

111 SWENSEN, G. Integration of historic fabric in new urban development—A Norwegian case-study. In *Landscape and Urban Planning*, 2012, roč. 38, č. 4. S. 381 a 386–387.

112 SWENSEN, G. Integration of historic fabric in new urban development—A Norwegian case-study. In *Landscape and Urban Planning*, 2012, roč. 38, č. 4. S. 380.

struktury stavby. Při projektování takového zásahu je tedy nutné správně určit památkové hodnoty, které musí být zachovány, a zvolit postup, který jednak umožní provozovat novou funkci, ale zároveň zasáhne do podstaty budovy co možná nejméně. Tento běžný a metodicky správný postup však velmi často uplatňován není a místo něj se volí buď celková demolice budov nebo takzvaný fasádismus, který sice pohledově zachovává ráz budovy, její hmotnou podstatu však redukuje pouze na obvodové stěny.

Dále je nutné si uvědomit, že v tomto odvětví památkové péče existuje propastný rozdíl mezi památkově chráněným objektem a objektem sice historicky cenným, ale bez ochranného statutu. Jak bylo řečeno výše, konverze budovy vyžaduje často razantní zásahy do materie stavby, nicméně ty památková ochrana teoreticky vylučuje, nebo jejich uskutečnění velmi komplikuje. Je tedy možné, že tato komplikace případné investory odradí a památka tak zůstane nevyužita, nebo dokonce začne chátrat? Je možné, že památková ochrana v tomto případě naopak pomáhá památku zničit? Nicméně je také nutné si uvědomit, že ochrana industriálních památek je relativně nová záležitost, která se objevila v 60. letech 20. století ve Velké Británii a odtud se rozšiřovala do Německa a severských zemí. V České republice je pak ochrana industriálního dědictví ve větší míře až porevoluční záležitostí.¹¹³

Norsko je v současné době jednou z nejrychleji se rozvíjejících zemí v Evropě, což je vidět i ve většině měst, kde probíhá intenzivní výstavba. Příkladem mohou být města Skien a Moss, ve kterých v současné době probíhají projekty, které do sebe začleňují historické objekty industriálních provozů. Skien leží na řece Skienselva, která tvoří v srdci města rozsáhlý ostrov, na němž vznikl v polovině 12. století klášter, dle kterého se ostrov jmenuje Klosterøya.¹¹⁴ Z kláštera se do dnešních dní nic nedochovalo, nicméně dodnes existuje mnoho industriálních budov, které zde začaly vznikat po polovině 19. století. Jedná se hlavně o hydroelektrárnu, papírnu a výrobu methanolu. Díky tomu a také díky své poloze v centru města se jedná o velmi lukrativní místo.¹¹⁵

Na západě ostrova vzniklo pět velkých obytných domů a další jsou právě ve výstavbě. Těmto obytným prostorám však muselo ustoupit několik původních budov. Mnohem zachovalejší je východní část ostrova, kde zůstalo celkem šest historických staveb, které jsou

---

113 BERAN, Lukáš – et al. *Průmyslové dědictví: industrial heritage*. Praha: Výzkumné centrum průmyslového dědictví Českého vysokého učení technického, 2008. ISBN 978-80-01-04067-6. S. 32–33 a 154–156.

114 Příloha č. 42.

115 SWENSEN, Grete. Industrial heritage as a culturally sustainable option in urban transformation. The case of Skien and Moss. In *Form Akademisk*, 2018, roč. 11, č. 6, s. 1–22. ISSN 1890-9515. S. 10–11.

dnes využívány jako sídla firem, škola a dětské zábavní centrum. Zároveň je zde umístěna novostavba Ibsenova divadla. Jedna z nejvýraznějších staveb celého areálu je vysoká budova bývalé továrny na methanol, která byla adaptována na galerii a v horních patrech, tam kde dřív stály velké varné kotle, poté vznikly umělecké ateliéry. Pravděpodobně jediná věc, která ubírá celé lokalitě na přitažlivosti, je městská dopravní tepna, která protíná celý ostrov. Z pohledu památkové péče, byť se nejedná o chráněné území nebo budovy, zde bylo dosaženo kompromisu, který dovolil spojit původní budovy s novou architekturou, byť o pohledovém působení některých budov by se dalo polemizovat.¹¹⁶

Co se týče symbiózy moderní a historické architektury, je situace v Mossu přece jen o něco pozitivnější. Je to pravděpodobně dáno také tím, že celý industriální areál, ve kterém se původně odlévala děla a vyráběl papír a jehož počátky sahají až k začátkům 18. století, je památkově chráněn.¹¹⁷ Veškeré budovy si zde uchovaly své památkové hodnoty, a to dokonce do takových detailů, jako je například ústí ventilace. Pochopitelně určité zásahy nalezneme i zde, avšak většinou se jedná o nutné utilitární zásahy. Oblast se nalézá ani ne pět minut chůze od centra města a je plně využita. Nalézá se zde knihovna, průmyslové muzeum, vysoká škola, kino, kryté hřiště, turistické středisko a mnoho různých kaváren.¹¹⁸

I v Mossu probíhá masivní výstavba, která je lokalizována za řekou severně od chráněné oblasti. Zde je však nutné podotknout, že projekt je velmi citlivý vůči historickému zázemí a do jisté míry ho i rozšiřuje. I na pravém břehu řeky se nachází několik původních budov, které však jsou, na rozdíl od Skienu, zakomponovány do nové čtvrti. Jedná se o administrativní budovu na takzvaném Kulturním náměstí, která byla adaptována na divadlo, a o bojler na výrobu celulózy, který se v současné době opravuje a jeho další využití prozatím není známo.¹¹⁹ Nová architektura bytových domů a rozšíření knihovny, které jsou v různém stádiu budování, naznačuje dobré chápání místa projektantů staveb. Díky využití industriálně působících materiálů na fasádě, která odráží vlastní podobu historických budov, je dosaženo vytvoření komplexního prostředí, které skutečně propojuje minulost se současností.¹²⁰

Z projektu konverze podobného rozsahu v České republice lze jmenovat adaptaci zlínských Baťových závodů. Celá čtvrť původně výrobních hal a administrativních

---

116 Ilustrace k tomuto odstavci se nalézají v přílohách č. 43–47.

117 Příloha č. 48.

118 Ilustrace k tomuto odstavci se nalézají v přílohách č. 49–52.

119 SWENSEN, G. Industrial heritage as a culturally sustainable option in urban transformation. The case of Skien and Moss. In *Form Akademisk*, 2018, roč. 11, č. 6. S. 15–16.

120 Ilustrace k tomuto odstavci se nalézají v přílohách č. 53 a 54.

a výzkumných budov byla konvertována pro účely kulturní, podnikatelské i správní. V oblasti se nachází finanční a krajský úřad, galerie, muzeum, knihovna a mnoho dalších služeb.¹²¹ Interiéry samotných budov doznaly velkých změn, avšak do exteriérů prakticky zasaženo nebylo a uchovaly sebe i své prostředí v takřka původní podobě. Je však politováníhodné, že hodnotné budovy, označené čísla 24, 25 a 26, byly v roce 2014 i přes záporné vyjádření památkářů strženy.¹²² V následujících letech by na jejich místě mělo vyrůst multifunkční centrum Fabrika, které by dle projektanta mělo respektovat původní dispozice budov. Na přesný výsledek si však budeme muset počkat.¹²³

Z konkrétních projektů pak lze jako příklad uvést pražský projekt MeetFactory, který je možné srovnat s konverzí výroby methanolu v Skienu. Cílem adaptace obou projektů bylo vytvoření galerie a ateliérů pro rezidenční potřebu umělců. MeetFactory se nalézá v budově bývalé sklárny z 20. let 20. století, která byla využívána až do 90. let 20. století, takže poškození budovy nebylo tak drastické.¹²⁴ Celkově se dá říct, že zásahy spojené s konverzí budovy byly minimalistické, což může být dáno také tím, že za znovuoživením budovy stojí jednotlivec David Černý a ne organizace. Fasáda budovy je zachována v původní podobě i s poškozeními a také interiérové omítky byly pouze očištěny. Vnitřní dispozice budovy byla zachována s výjimkou sálu určeného k divadelním představením, koncertům a projekcím, který musel být kvůli akustice upraven. Celkově probíhala konverze bez investora a dalo by se říct svépomocí, což přispělo k zachování původní podoby budovy.¹²⁵ Pochopitelně můžeme diskutovat o důvodech, proč tomu tak bylo. Jestli se jednalo o snahu uchovat originální strukturu, nebo to bylo například kvůli omezenému financování. Nicméně tyto spekulace punc autenticity této budově přeci jen nevezmou.

Závěrem tohoto pojednání ještě zmíníme využití a péči o industriální dědictví v hlavním městě Norska. Oslo, stejně jako Praha, zaujímá v Norsku zvláštní postavení. Oslo je jedním z nejrychleji rozvíjejících se měst v Evropě, ale zároveň vyhrálo cenu „Evropské hlavní zelené město“ za rok 2019.¹²⁶ Oslo je tedy město, které se bezprecedentně řídí státní

---

121 STATUTÁRNÍ MĚSTO ZLÍN, ODD. CESTOVNÍHO RUCHU A INFORMACÍ. *Zlínská architektura*. Zlín: Statutární město Zlín, odd. cestovního ruchu a informací, 2013. ISBN 978-80-87766-02-6. S. 50–53.

122 ČT24. *Bourání ve zlínském Svitě vyvolává rozpory* [online]. 19.8.2013, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1080620-bourani-ve-zlinskem-svite-vyvolava-rozpory>>.

123 Ilustrace k tomuto odstavci se nalézají v přílohách č. 55 a 56.

124 Příloha č. 57.

125 ŠAJNOVÁ, Erika. *Fenomén přeměny industriálních objektů na výstavní prostory moderního a současného výtvarného umění*. Praha, 2012. 93 s. Bakalářská práce na Univerzitě Karlově v Praze, Fakulta humanitních studií. Vedoucí diplomové práce Karina Kottová. S. 58–61.

126 V angličtině European Green Capital. EGCA. 2019 – Oslo [online]. 29.5.2019, [citováno dne 1.6.2019].

klimatickou politikou a staré industriální budovy aktivně využívá ke kulturním a vzdělávacím aktivitám, ale také k bydlení a podnikání. Míra konverze a zásahů do struktury objektů se však případ od případu diametrálně liší. Bohužel zde již není prostor se těmito případy zabývat, avšak v přílohách této práce se nacházejí fotografie několika původně průmyslových objektů, které využívání průmyslového dědictví v Oslo ilustrují.¹²⁷

<http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/winning-cities/2019-oslo/>.
127 Ilustrace k tomuto odstavci se nalézají v přílohách č. 58–60.

3 Legislativní zajištění památkové péče

Právní zajištění a zákonem ukotvený diskurz je v dnešní době pravděpodobně jednou z nejdůležitějších součástí kteréhokoliv odvětví a památková péče není v tomto ohledu výjimkou. Následující kapitola tedy analyzuje hlavní zákony dotýkající se kulturního dědictví v Norsku a zároveň je srovnává se zákony českými.¹²⁸ Díky tomu lze na konci kapitoly a v závěru práce utvořit teze, které zhodnotí pozitiva a negativa zákonů obou stran, z čehož také vyplyne, jak by se legislativy obou zemí od sebe mohly inspirovat ve svém vylepšení.

3.1 Act of 9 June 1978 No. 50 Concerning the Cultural Heritage

Act of 9 June 1978 No. 50 Concerning the Cultural Heritage¹²⁹ je norským ekvivalentem českého zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.¹³⁰ Tento zákon byl novelizován v letech 1985, 1989, 1992, 1995, 2000, 2004, 2005, 2008, 2009, 2017 a naposledy pak v roce 2018.¹³¹ Zákon je rozdělen do 29 paragrafů a je zaměřen na definici chráněného objektu, jeho majetkoprávní vztahy a jeho ochranu. Dále se v něm také hovoří o speciálních norských případech a dalších sounáležitostech, které jsou rozebrány v následujícím textu.

Po obligátním prvním paragrafu, který představuje účel zákona, následuje část, která definuje „monumenty a místa a kulturní prostředí.“ Zde je však nutné podotknout, že slovo monument zde není použito v českém slova smyslu, ale ve smyslu člověkem vytvořeného předmětu, objektu či místa.¹³² To dokládá zákon samotný, který definuje archeologické a historické objekty a místa jako „*všechny stopy po lidské aktivitě v našem fyzickém prostředí, včetně míst spojených s historickými událostmi, vírou a tradicemi.*“¹³³ Kulturní prostředí je pak oblast, kde se nachází větší koncentrace kulturních objektů.

---

128 Odkazy v poznámkovém aparátu jsou zpracovány dle citační normy ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2, dle které se odkazuje na originální dokument. Vězte však, že veškeré citované normy používají aktuální znění zákonů.

129 Česky: Zákon z 9. června 1978 číslo 50 týkající se kulturního dědictví. Norsky: LOV 1978-06-09 nr 50: Lov om kulturminner [kulturminneloven].

130 Dále jen památkový zákon

131 Srov. s památkovým zákonem, který byl novelizován dvacet pět krát.

132 Termín monument je tedy dále zaměněn za český obecný termín objekt, popřípadě kulturní objekt.

133 NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 1979. ISBN 82-504-1287-7. § 2.

Druhá kapitola zákona je věnovaná objektům, které jsou automaticky chráněné zákonem. Třetí paragraf tohoto zákona tedy velmi striktně, a zároveň velmi jednoduše, vymezuje vše, co se s kulturním objektem a na kulturním místě nesmí dělat. „*Žádná osoba nesmí (...) zahájit jakékoliv kroky, které by mohly vést k poškození, zničení, vykopání, přesunutí, změně, zakrytí¹³⁴, zatajení nebo jakémukoliv dalšímu neoprávněnému deformování objektu nebo místa, které je automaticky chráněno zákonem, nebo by k podobnému riziku vedly.*“¹³⁵ Dále je zde jasně patrný vliv povahy norského památkového fondu, neboť se zde píše, že orba a kultivace půdy může na těchto místech probíhat v tom rozsahu, jako probíhala doposud, to znamená do stejné hloubky. Pokud by někdo chtěl začít s hlubší orbou, bude k tomu potřebovat povolení kompetentních autorit.

Následující paragraf pak jasně definuje, jaké objekty požívají této automatické ochrany. Stručně řečeno se jedná o všechny objekty, které vznikly před rokem 1537, ať už se jedná o místa a pozůstatky sídlišť, jeskyně, přírodní kameny s pozůstatky lidské činnosti, farmy, obchodní osady, města, manufaktury, doly a pozůstatky průmyslové činnosti celkově. Dále pak pozůstatky po kultivaci krajiny (včetně například stop brázd), infrastruktury (silnice, mosty, přístaviště, navigační značky, apod.), fortifikace, kameny a jejich formace s runami, různé pomníčky (kameny, kříže, apod.) a také pohřebiště včetně veškerého inventáře. Stejně ochraň se pak těší všechny památky sámské kultury, které vznikly před rokem 1917.¹³⁶ Opět zde můžeme pozorovat určitý logický vliv povahy památkového fondu, jelikož je zde dáván důraz hlavně na památky a oblasti, které lze dnes najít v přírodě, či na periferiích lidského osídlení. Nicméně tento vliv je znát i na časovém vymezení, které je ohraničeno rokem 1537, a to hlavně pokud k tomu připočteme druhou kategorii automaticky chráněných památek. Ta je vymezena letopočty 1537–1649 a jedná se pouze o „stojící struktury“, myšleno hlavně budovy. Tato druhá kategorie pak působí pouze jako dovětek a podle toho, jakým způsobem je v zákoně zapsána, tak i možná byla myšlena. Závěrem tohoto paragrafu a paragrafu dalšího je pak řečeno, že objekt, popřípadě pozemek, by měl být zaregistrován jako zákonem chráněný, nebo by měl být zapsán a zakreslen v GAB registru (norský protějšek českého katastru nemovitostí).

Šestý paragraf hovoří o ochranné zóně¹³⁷ kolem chráněných objektů. Tento paragraf je

---

134 Také možno přeložit jako zakopání.

135 NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo, 1979. § 3.

136 Novelizováno v roce 2018. V předchozí verzi zákona na automatickou ochranu dosahovaly památky starší sta let.

137 V české terminologii spíše pásma.

řešen velice jednoduše a elegantně. Ochranné pásmo se totiž stanovuje pro každý případ individuálně a určuje ho organizace nebo člověk k tomuto kroku zmocněný. Do doby určení ochranné zóny je stanoveno dočasné ochranné pásmo v rozsahu pěti metrů od viditelné hranice objektu.

Následujících několik paragrafů se pak věnuje přímo struktuře objektu. Jedná se hlavně o povinnost vyžádat si povolení orgánů státní správy pro provedení zásahu do struktury památky, která by ji nějakým způsobem mohla alternovat. Toto oznámení musí být odevzdáno do rukou kompetentních autorit, nebo na nejbližší policejní stanici, co nejdříve je to možné. Odpověď by pak rovněž měla přijít co nejdříve (při realizování veřejného projektu, nebo velkého soukromého projektu je zde tříměsíční lhůta na vyřízení). Iniciátor změny pak má šestitýdenní lhůtu na odvolání, které se podává přímo na ministerstvo. Toto povolení není potřebné, pokud se jedná o projekt, který spadá do oblasti územního plánování. Pokud se zásah do chráněného objektu objeví až po začátku stavby (jedná se hlavně o archeologické nálezy), práce musí být neprodleně zastaveny a kompetentní úřady pak mají tři týdny na zhodnocení situace a vydání prohlášení o zastavení, nebo povolení prací. Poslední paragraf této kapitoly pak zmocňuje stát k provedení výzkumů a průzkumů na soukromé půdě. Pokud nedojde k dohodě s vlastníkem, tak tento průzkum proběhne za náhradu, jako odškodnění za porušení půdy či práv vlastníka.¹³⁸

Třetí část tohoto zákona se věnuje majetkoprávním vztahům. Nejprve se zákon zabývá movitými kulturními objekty. Pokud již nelze vypátrat majitele, tak předměty vzniklé před rokem 1537, mince datované před rok 1650 a předměty sámské provenience vzniklé před rokem 1917 jsou majetkem státu. Dále tento zákon dává právo státu vyvlastnit zákonem chráněné nemovité objekty. Pokud se stát a vlastník nedohodnou na výši odškodnění, rozhodne o ní soud. Podmínkou je nezpochybnitelný přínos společnosti a také šestitýdenní lhůta na podání a zpracování komentářů. Závěrem tohoto procesu je nutné tento krok oznámit v *Norwegian Gazette*¹³⁹ a dalších dvou periodikách (novinách) s velkým lokálním zastoupením. Poslední poznámka pak dává státu, kraji nebo okresu právo přednostně koupit chráněné předměty, pokud byly prodány v aukci, a to za nejvyšší vítěznou nabídku.¹⁴⁰

V této části se ještě nalézá část o nálezech chráněných předmětů. Jak již bylo zmíněno

---

138 NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo, 1979. § 7–11.

139 *Norwegian Gazette* jsou norské vládní noviny.

140 NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo, 1979. § 12.

výše, tak zde je zopakováno, že stát má právo provádět archeologické vykopávky a takto nalezené artefakty pak patří státu. Pokud provede nález někdo jiný, má povinnost ohlásit tento nález kompetentním autoritám, nebo na policii. Odměnu pak stanovuje ministerstvo ve výši ne menší, než cena kovu (v případě zlata a stříbra) plus ne méně než 10 % ceny kovu. Proti tomuto rozhodnutí není odvolání s jednou výjimkou, a to pokud byla odměna stanovená menší, než je zákonná sazba.¹⁴¹

Touto částí zákona skončila obecná ustanovení a dále se zákon zabývá spíše „konkrétními“ případy. Objevuje se zde mnoho referencí na předchozí paragrafy, které zde již z důvodu neopakování rozebrány nejsou. Čtvrtá část zákona je tak tedy věnovaná ochraně lodí a jejich inventáře, které jsou starší sta let s tím, že pokud nelze u těchto objektů dopátrat majitele, patří opět státu. Ostatní poznámky (například nálezné, výzkum atd.) u této části prakticky odkazují na části předešlé.¹⁴² V páté části zákona se řeší „individuální ochrana.“ Obecně se jedná o všechny věci, které nedisponují automatickou ochranou. V nadpisu paragrafu 15 zákon sám jmenuje „post-středověké objekty, místa atd.“ Ministerstvo má tímto paragrafem právo poskytnout památkovou ochranu objektu a místu, nebo jeho části, pokud se jedná o architektonicky nebo kulturně výjimečné místo. Součástí této ochrany pak je také fixní nábytek (vestavěné skříně, trouby, vařiče atd.) a dokonce může být chráněn i větší movitý nábytek. Ministerstvo pak může také omezit prakticky veškerá možná nakládání s památkou a její užívání, stejně tak jako může uvalit další regulace na okolí památky, pokud je to v zájmu jejího zachování. Jakékoliv zásahy do objektu, které jsou nad rámec běžné údržby, pak musí mít povolení odpovědného úřadu. Pokud se jedná o kulturní prostředí, to je chráněno z příkazu krále se stejnými pravomocemi, jako má ministerstvo. Tyto individuální ochrany se uvádějí v platnost pomocí vládního, nebo králova nařízení.¹⁴³

Další paragrafy této části zákona pak konkretizují údržbu, nařízení k odstranění poškození a podobně. Celkově se tyto odstavce dají shrnout tak, že za údržbu a jakákoliv poškození zodpovídá majitel památky a pokud je památka poškozena, nebo je do ní udělán neoprávněný zásah, musí ji majitel do určeného časového limitu vrátit do původního stavu. Pokud tak neučiní, může ji do původního stavu vrátit stát a na majiteli náklady vymáhat, a to i pomocí zabavení majetku. Nevšední záležitostí je také pozdržení vyplacení pojistky při živelných pohromách (například oheň) a nehodách do doby, než úřady rozhodnou o dalším

---

141 NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo, 1979. § 13.

142 Ibid., § 14 a § 14a.

143 Ibid., § 15–16.

osudu památky.¹⁴⁴

Poslední šestá část zákona se pak věnuje rozdílným tématům, které zákon do této chvíle nevzpomenul. Paragraf 22 řeší administrativní procedury prohlášení objektu za chráněný. Zjednodušeně řečeno se návrh na prohlášení objektu za kulturní dědictví nejprve zformuje s místní samosprávou a majiteli objektů. Také je zdůrazněna vhodnost kooperace s místními občany a zainteresovanými organizacemi. Poté se návrh pomocí novin rozšíří mezi širokou veřejnost k inspekci a před samotným schválením je pak návrh ještě jednou konzultován s místní samosprávou. Než tento proces proběhne, je ministerstvo oprávněno vydat dočasný příkaz k ochraně objektu.

Lehce zvláštní je následující paragraf 22a, který říká, že objekty v majetku státu mohou být památkově chráněny i bez toho, aby byly zapsány na seznam chráněných objektů. Pokud by však byl objekt prodán, má být objekt oficiálně zaregistrován. Několik dalších paragrafů se pak věnuje zákazu vývozu objektů kulturní hodnoty bez souhlasu ministerstva (do tohoto zákazu spadají i objekty, které nejsou zákonem chráněny, konkrétně se jedná o všechny automaticky chráněné objekty, všemožné předměty jako například mince, pečeti, zbraně a podobné, které jsou starší sta let, všechny objekty sámské kultury, objekty spojené s významnými osobnostmi a událostmi a dále pak obrazy, sochy, prototypy, lodě, auta, letadla a jejich součásti starší padesáti let) a procesu navrácení ilegálně dovezených objektů kulturní hodnoty. Stručně řečeno Norsko vrací takto dovezené objekty do zemí Evropského hospodářského prostoru na požádání a náklady země původu kulturního objektu. Dále je o tomto návratu možno požádat do roka od zjištění, kde se objekt nachází. Také existují dvě promlčecí lhůty, a sice třicet let od nelegálního přemístění objektu ze žádající země, nebo sedmdesát pět let od nelegálního přemístění objektu, který byl součástí veřejné sbírky nebo součástí církevního majetku.¹⁴⁵

Dále zákon stanovuje tresty za porušení tohoto zákona, ať už úmyslné či neúmyslné, ve formě peněžité pokuty nebo ve výši až jednoho roku vězení. Pokud by se jednalo o silné porušení zákona, tak je maximální sazba zvýšena na dva roky odnětí svobody. Předposlední paragraf (před obligátním odstavcem o vstupu zákona v platnost) dává králi pověření k jmenování kompetentních autorit pro všechny části tohoto zákona a dále pak zmocňuje

---

144 NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo, 1979. § 18–21.

145 Ibid., § 23–23f.

ministerstvo k vydávání dalších předpisů, které zákon doplní.¹⁴⁶

3.1.1 Podzákoné normy k zákonu Act No. 50

K zákonu samotnému přináleží mnoho podzákoných norem ve formě vládních nařízeních.¹⁴⁷ Celkově se dají rozřadit do třech skupin. Pro samotný výkon památkové péče jsou nejdůležitější nařízení, která zmocňují úřady k vykonávání a vedení různých řízení a k správě kulturních objektů. Jedná se o krátká nařízení týkající se většinou jednoho paragrafu, jako například u nařízení z 1. července 2005, kdy král určil Ředitelství pro kulturní dědictví jako kompetentní autoritu pro změnu jmen chráněných oblastí, opravu nepřesností při popisu území a korekci mapového vymezení,¹⁴⁸ ale i o rozsáhlejší nařízení týkající se celého zákona. Pro implementování politiky památkové péče je pak důležité nařízení z 1. ledna 1990 Delegation of Authority under the Cultural Heritage Act, které přenáší pravomoci, jež byly do té doby v rukách Ministerstva pro klima a prostředí, na Ředitelství kulturního dědictví a dělá tím z něj hlavní výkonnou instituci. Ředitelství tedy tímto získalo pravomoc rozhodovat o tom, co je automaticky, ale také individuálně chráněnou památkou. Dále získalo pravomoc prodlužovat všemožné termíny pro udělování rozhodnutí ve věcech památkové ochrany, spravovat a udělovat granty, provádět inspekce chráněných budov a rozhodovat o jejich opravě, údržbě a ochraně. Z dalších práv a povinností lze ještě jmenovat například možnost upravovat pravidla pro export a import kulturních objektů, stanovení dočasné ochrany pro objekt nebo oblast a také odpovědnost za registraci památkově chráněných objektů. Jako zajímavost lze také zmínit, že podobné pravomoci byly dány také Koncilu pro sámskou kulturu (který spadá pod Sámský parlament), ve věcech týkajících se památek sámské kultury.¹⁴⁹

Další skupinu tvoří nařízení, která prohlašují určité objekty za kulturní památky (dle paragrafu 15). Tato nařízení mají standardizovaný tvar, kde se v první části nalézá výčet objektů, které se prohlašují za kulturní památku. Tento výčet je prezentován v tabulce se

---

146 NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo, 1979. § 27–29.

147 LOVDATA. *Hjemmelsregister: Sentrale forskrifter som er hjemlet i Lov om kulturminner [kulturminneloven] (LOV-1978-06-09-50)*. [online]. 12.9.2014, [citováno dne 10.11.2018]. <<https://lovdata.no/referanse/hjemmel?dokID=NL/lov/1978-06-09-50>>.

148 NORSKO. Delegering av myndighet til Riksantikvaren etter lov om kulturminner § 20. In *I 2005 hefte 9*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 2005.

149 NORSKO. Delegering av myndighet etter kulturminneloven. In *I 1990 350*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 1990.

základními údaji o objektu. Dále pak následují části o důvodu zavedení ochrany, ustanovení o rozsahu ochrany, výjimky z ochrany (formulováno tak, že výjimku lze udělit ve speciálním případě, pokud se bude jednat o zásah nezásadního rozsahu), ustanovení o zřízení nebo dodržování již zřízeného plánu a stanovení správního úřadu. Na závěr nesmí pochopitelně chybět uvedení v platnost (většinou okamžitě) a také část o pokutách za poškození památky, které se odvozují od hlavního památkového zákona. Podobně je řešeno nařízení o ochraně státem vlastněných objektů, pouze je toto nařízení děleno do sekcí dle funkce instituce, která tento objekt využívá (jedná se například o nemocnice, galerie, budovy patřící ministerstvům a podobně).¹⁵⁰

Poslední skupinu tvoří další různá nařízení. Jedná se například o nařízení o exportu a importu uměleckých děl,¹⁵¹ nebo o navrácení ilegálně přivezených děl do země původu.¹⁵²

3.1.2 Srovnání se zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

V předcházející kapitole byl představen norský památkový zákon a v této kapitole bude srovnán s českým památkovým zákonem. Není v zájmu této práce detailně rozebrat český památkový zákon a z tohoto důvodu, a pro zachování přehlednosti, bude český zákon „pouze“ srovnáván s norským, a to od začátku do konce s tím, že v této kapitole budou rozebrány rozdíly mezi zákony a shody budou pouze zmíněny.¹⁵³

Klasifikace památek je v obou zákonech prakticky stejná a v obou zemích také prohlašuje objekty za kulturní památky ministerstvo. První velký rozdíl se tedy týká paragrafů 4 až 6, které ustanovují národní kulturní památky a památkové rezervace a zóny. V Act No. 50 totiž tato „hierarchizace“ památek neexistuje a jsou zavedeny památky, které mají automatickou nebo individuální ochranu.¹⁵⁴ Také rozdělení chráněného území na památkové rezervace a zóny je v Norsku řešeno jinak, a sice ochranou území kolem určité památky, anebo ochranou kulturního prostředí.¹⁵⁵ Pokud však nahlédneme do databází a map, najdeme

---

150 NORSKO. Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer. In *I 2011 hefte 10*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 2011.

151 NORSKO. Forskrift om utførsel og innførsel av kulturgjenstander. In *I 2007 hefte 1*. Oslo: Kulturdepartementet, 2007.

152 NORSKO. Forskrift om tilbakelevering av stjålne og ulovlig utførte kulturgjenstander. In *I 2001 hefte 13*. Oslo: Kulturdepartementet, 2001.

153 Výchozím zákonem a tedy i osnovou pro tuto kapitolu je český zákon č. 20/1987 Sb.

154 NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo, 1979. § 4 a 15.

155 Ibid., § 6 a § 19.

tam rozdělení na chráněné kulturní prostředí, oblast světového dědictví, národní zájmy, kulturně-historickou krajinu národního zájmu, regionálně cenné kulturní prostředí a místně cenné kulturní prostředí.¹⁵⁶

Dalším bodem zákona je evidence kulturních památek. Tento bod ustanovuje Ústřední seznam kulturních památek České republiky, který spravuje odborná organizace státní památkové péče, to jest Národní památkový ústav. Norský zákon sice nařizuje registraci památek do katastru nemovitostí a dále nařizuje judikální registraci, centrální seznam však nestanovuje. To je také důvod, proč vzniklo mnoho seznamů, které však byly v roce 2004 sjednoceny Ředitelstvím pro kulturní dědictví do jednotného GIS databázového systému s názvem Askeladden.¹⁵⁷

Druhá část českého zákona s názvem Péče o kulturní památky reguluje ochranu a užití památek, povinnosti vlastníků a úřadů, obnovu a restaurování památek a dále ustanovuje předkupní právo státu, opatření k zajištění péče o kulturní památky, možnost příspěvku na zachování a obnovu památky, ochranné pásmo a vymezuje vztah kulturní památky k zahraničí (zapůjčení k výstavě, prodej atd.). Vše výše zmíněné se, většinou v kratší podobě, objevuje i v norském zákonu. Co v norském zákonu nenajdeme, je ekvivalent paragrafu 14a a 14b o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti uchazeče pro restaurování kulturních památek. Kvůli tomu není v Norsku zákonně ukotvená pozice konzervátorů a restaurátorů, což do jisté míry oslabuje jejich postavení v rámci památkové péče. V extrémních případech by tuto práci mohl vykonávat kdokoliv, pokud při ní kulturní objekty nepoškodí. Norský zákon také nepočítá s přemístěním kulturní památky.¹⁵⁸

Co se týče třetí části zákona o archeologických výzkumech a nálezích, je český zákon oproti norskému opravdu detailní. Nicméně to neznamená, že by norský zákon na archeologii úplně zapomněl. Spíše tuto problematiku řeší jiným způsobem. Veškeré archeologické nálezy jsou totiž automaticky chráněné zákonem¹⁵⁹ a jelikož se u nich již nedá dopátrat původní majitel, jsou majetkem státu.¹⁶⁰ Další záležitosti, jako například oprávnění k výzkumu, jsou pak upravovány podzákonnými normami.

156 RIKSANTIKVAREN. *Kulturminner* [online]. [2018], [citováno dne 10.11.2018]. <<http://riksantikvaren.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?useExisting=1>>.

157 RIKSANTIKVARENS. *Askeladden* [online]. 28.12.2017, [citováno dne 10.11.2018]. <<https://www.riksantikvaren.no/Veiledning/Data-og-tjenester/Askeladden>>.

158 ČESKO. Zákon České národní rady ze dne 30. března 1987 o státní památkové péči. In *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*, roč. 1987, částka 6, s. 214-227. ISSN 0322-8037. §18.

159 NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo, 1979. § 4, písm. f.

160 Ibid., § 12.

Čtvrtá část, o rozdělení kompetencí a určení kompetentních úřadů, českého zákona je v norském zákonu rovněž řešena mnohem jednodušeji, elegantněji a i pružněji. Paragraf 28 totiž říká, že pro paragrafy 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 15a, 16, 17, 18, 21, 23b a 25 určí odpovědné úřady král. Podobně je pak řešena pátá část o přestupcích, která je v norském zákoně opět zjednodušena do jednoho paragrafu.

Celkově si tedy lze všimnout, že oproti českému zákonu je ten norský mnohem jednodušší a mnohem více využívá podzákonné normy. Toto řešení pak má své klady i zápory. Velkým kladem je zcela určitě větší pružnost zákona, jelikož změnit podzákonnou normu je jednodušší, než změnit zákon samotný. Na druhou stranu to ale odhaluje možnost jednodušší manipulace a zneužití zákona.

3.2 Act of 27 June 2008 No. 71 relating to Planning and the Processing of Building Applications (the Planning and Building Act)

Název tohoto zákona by v češtině pravděpodobně zněl zákon o územním plánování a stavební zákon, a proto ho lze přirovnat k českému zákonu č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).¹⁶¹ Je koncipován obecně a přímé zmínky o kulturním dědictví se v něm takřka neobjevují, nicméně i přesto to je jeden z nejdůležitějších zákonů, které upravují vztahy ke stavebním památkám. Proto jsou zde uvedeny pouze výseče, které se ve větší míře památek dotýkají. Není bez zajímavosti, že zákon původně vznikl proto, aby reguloval rozvoj nové výstavby a tím přinesl nástroj, který zároveň umožňuje udržitelný vývoj společnosti a také chrání přírodní a kulturní dědictví země.¹⁶²

Obecně je zákon rozdělen na dvě části. První se zabývá územním plánováním a druhá samotnou výstavbou, potažmo renovačními pracemi a opravami. Územní plánování tento zákon rozděluje na tři části, a to státní, krajské a okresní. Plány na národní úrovni většinou zaštituje král. Krajská úroveň pak má na starosti hlavně koordinaci národních, krajských a okresních zájmů v oblasti hmotné, ekonomické, sociální a kulturní aktivity. Jím vytvořené plány by pak měly být jednou za dva roky, nejméně však jednou za volební období,

161 Norský: LOV 2008-06-27 nr 71: Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven).

162 SWENSEN, G. Integration of historic fabric in new urban development—A Norwegian case-study. In *Landscape and Urban Planning*, 2012, roč. 38, č. 4. S. 381–382.

revidovány, tedy nejméně jednou za čtyři roky. Okresy pak mají definovanou stejnou zájmovou oblast ve svém působišti s tím rozdílem, že jejich činnost by měla být průběžně plánovaná, tj. měla by mít krátkodobé i dlouhodobé cíle.¹⁶³

Zákon dále popisuje rozdělení těchto úloh mezi úřady a pravomoci a povinnosti těchto úřadů, které zde nemá smysl blíže rozebírat. Snad jen stojí za zmínku, že zákon velmi často zdůrazňuje, že by místní samospráva, ministerstvo a ostatní veřejné instituce měly spolupracovat při utváření územních a jiných plánů. Tyto instituce by pak měly být zastoupeny v poradní komisi, která se účastní sestavování plánů. Zdůrazněny jsou přitom hlavně důvody týkající se využití zdrojů, ochrany a konzervace, hmotné zástavby a sociálního a kulturního rozvoje. Do těchto kategorií pochopitelně spadá i kulturní dědictví.¹⁶⁴

Za vypíchnutí ale přece jen stojí paragraf 6-3, který uvádí, že „*k ochraně národních nebo regionálních zájmů může král, po konzultaci s dotčeným okresem a krajem, na dobu deseti let zakázat zahájení specifické stavební nebo konstrukční aktivity ve specificky definované geografické oblasti, pokud nebyl získán souhlas od Ministerstva (Ministerstvo místní správy a modernizace – pozn. aut.), nebo může rozhodnout, že bez takového souhlasu může být takový projekt zahájen pouze v souladu s částí o využití země v územním plánu nebo zónovém plánu. Král může prodloužit zákaz o pět let.*“¹⁶⁵ Takováto formulace pak může být zásadním stylem použita pro uchování přírodního rázu krajiny nebo ke konzervaci významu stavebních kulturních památek pro danou oblast. Další norskou specifickou zvláštností je pak například stanovení stometrového ochranného pásma kolem pobřeží.

Pravděpodobně nejdůležitější částí pro památkovou péči jsou paragrafy 10-1 až 13-4 pro okresní územní plánování. Tyto části definují možné využití země v územním plánu a dělí je na šest částí (1. stavební oblasti; 2. transportní a technické infrastruktury; 3. přírodní oblasti; 4. vojenské oblasti; 5. zemědělské oblasti a oblasti pro venkovní účely a chov sobů; 6. oblasti pro využívání a ochranu vodních toků včetně pláží).¹⁶⁶ Toto rozdělení pak má ještě mnoho upřesňujících ustanovení v závislosti na konkrétním využití.¹⁶⁷

Takto rozdělené užití země je pak využito v plánu zón. Plán zón je „*mapa oblasti s*

---

163 NORSKO. Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). In *I 2008 hefte 7*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2008. § 7-1, § 10-1, § 11-1 a § 11-2.

164 Ibid., § 7-1, § 8-3 a § 9-7.

165 Ibid., § 6-3.

166 Ibid., § 11-7.

167 Ibid., § 11-8 – § 11-11.

*příslušnými ustanoveními, které indikují využití země, ochranu a návrh designu oblasti a fyzického prostředí.*¹⁶⁸ Plán zón tedy přesně kopíruje výše uvedené rozdělení, nicméně je mnohem detailnější. Paragraf 12-5 uvádí dokonce celkem čtrnáct bodů, na které má být při vypracovávání plánu zón brán zvláštní zřetel. Mezi těmito body je pak i ochrana kulturního dědictví a kulturních prostředí. V bývalém plánovacím a stavebním zákoně existoval institut tzv. speciálních oblastí, které v sobě obsahovaly krom jiného také „*oblasti s budovami a zařízeními, které by měly být zachovány z důvodu jejich historické, starobylé nebo jiné kulturní hodnoty, (...) oblasti přírodních rezervací, zóny pro uchování klimatu, (...) hřbitovy a pohřebiště.*“¹⁶⁹ Podobné rozdělení se nachází i v současném zákoně, byť je zapsáno obecněji pomocí termínů kulturní prostředí a kulturní památka.¹⁷⁰

Druhá část zákona se týká stavebního řádu a konkrétně o památkách nehovoří. Udává však obecné podmínky k výstavbě, úpravě, obnově, požární ochraně a demolici budov, a to od podmínek k získání povolení stavby, přes bezpečnost stavby až po ustanovení dílčích částí stavby, jako jsou například výtahy a úprava, úklid a bezpečnost nezastavěného prostoru a pokuty za nedodržení zákona. Co se týče konkrétně památkové péče, je důležitý krátký paragraf 28-5, který dává okresu právo zakázat výstavbu „neobvyklé“ budovy, která by se svojí velikostí nebo zevnějškem výrazně odlišovala od svého okolí a rušila by tak vývoj svého okolí.¹⁷¹ Dále je pro památkovou péči důležitý paragraf 31-1 přidaný novelou v roce 2009, který okresu nařizuje, že při „*změně, renovaci, nebo obnově budovy mají být zachovány kulturní, architektonické a historické hodnoty spojené s exteriérem budovy.*“¹⁷² Paragraf 31-2 pak upřesňuje možnosti změny budovy a přikazuje, že opravy, renovace, adaptace, změny využití a podobné akce není možné dělat v rozporu s tímto zákonem. Z toho plyne, že pokud by někdo chtěl dělat zásahy do budovy, která se nachází v speciální oblasti územního plánu, budou jeho možnosti značně omezené, respektive k provedení rozsáhlejších změn bude potřebovat souhlas a povolení okresu (ministerstvo však může upravovat podmínky, dle kterých okres tato povolení vydává), respektive instituce s delegovanou autoritou. To samé pak říkají paragrafy 31-5 a 31-6 o demolicích.

Dále zákon mluví o údržbě budov, nicméně minimální údržba je zde definovaná pouze

168 NORSKO. Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). In *I 2008 hefte 7*. Oslo, 2008. § 12-1.

169 NORSKO. *Plan- og bygningslov (plan- og bygningsloven)*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 1985. § 25, odst. 6.

170 Ibid., § 11-8, písm. c a 12-5, odst. 5.

171 Ibid., § 28-5 § 30-4.

172 Ibid., § 31-1.

zajištěním bezpečnosti stavby¹⁷³ a pro kulturní památky je tudíž relevantnější „tvrdší“ památkový zákon. Nevšední se může zdát paragraf 31-8, který dává okresu možnost zavést *program pro vylepšení budov a přilehlého prostoru*. Tento program se pak dotýká i kulturních památek, hlavně v oblastech zpřístupnění objektu a zlepšení komfortu bydlení, jak to ostatně dokládají vládní programy *Norway universally designed* nebo *Know your house* nebo.¹⁷⁴

Nakonec je ještě nutno zmínit, že zákon počítá i se speciálními případy, kdy by bylo záhodno získat i vyjádření oborové instituce. A proto je v paragrafu 21-5 jasně stanoveno, že pokud se projekt dotýká kulturní památky, musí být zaslán úřadu památkové péče, který má čtyři týdny (okres má právo tuto lhůtu ve speciálních případech prodloužit) na vyjádření.

Na úplný závěr je ještě nutné říct, že úřad mající na starost plánování a výstavbu má také právo provést inspekci k zjištění, jestli není porušován tento zákon a majitel nebo uživatel stavby je povinen umožnit úřadu přístup do budovy.

3.2.1 Srovnání se zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

V době vzniku této práce je v připomínkovém řízení návrh na nový stavební zákon, a proto je na začátek nutné zdůraznit, že norský ekvivalent je porovnáván skutečně se zákonem z roku 2006. Kompozičně jsou tyto zákony velice podobné. Český zákon by se totiž také dal rozdělit na dvě části, přičemž první se zabývá územním plánováním a druhá stavebními předpisy.

Detailní srovnání zákonů by zabralo příliš mnoho prostoru a není pro tuto práci zcela důležité. Celkově se však dá říct, že norský zákon je systematictější, hlavně co se týče samotného obsahu územních plánů (rozdělení plánování na národní, krajskou a okresní úroveň, rozdělení území, využití území, stanovení zón atd.). Český zákon se naopak více zabývá administrativními procesy. Například samotný pojem „využití území“ sice také v mnoha částech používá, avšak tak jasná definice, jako je v norském zákoně, zde chybí. Cíle

---

173 NORSKO. Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). In *I 2008 hefte 7*. Oslo, 2008. § 31-2 až § 31-4.

174 NORWEGIAN MINISTRY OF CHILDREN AND EQUALITY. *Norway universally designed by 2025 The Norwegian government's action plan for universal design and increased accessibility 2009-2013*. Oslo: Norwegian Ministry of Children and Equality, 2009.; THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Know your house: Log buildings*. Oslo: The Directorate for Cultural Heritage, 2014.

obou zákonů jsou však stejné, a to zajištění udržitelného rozvoje, zajištění fyzických a dalších potřeb lidí a ochrana toho, co má cenu chránit (to jest například přírodní, kulturní a architektonické dědictví). Nicméně stejně jako u mnoha dalších norských zákonů i zde je nutné zdůraznit povinnost úřadů informovat veřejnost o důležitých změnách pomocí místně rozšířeného periodika. Tato informační povinnost opět v českém zákoně chybí.

Co se týče přímo kulturního dědictví, zavádí český zákon pojem veřejně prospěšné opatření, což je „*opatření nestavební povahy sloužící ke snižování ohrožení území a k rozvoji anebo k ochraně přírodního, kulturního a archeologického dědictví, vymezené ve vydané územně plánovací dokumentaci.*“¹⁷⁵ Byť zákon neudává, co přesně takové opatření může obsahovat, znamená to pro památkovou péči, hlavně co se týče ochrany archeologického dědictví, dobrý nástroj. Jedná se totiž o oblasti, které mají dle paragrafů 36, 43 a 61 speciální funkce a na jejichž území mohou být k dosažení jejich funkčnosti omezeny aktivity majitele. Dále pak dle paragrafu 101 má pro tento pozemek uvedený úřad (obec, kraj, stát) předkupní právo a dle paragrafu 170 lze tuto oblast dokonce vyvlastnit. Celkově by tedy tento pojem bylo možné využít k ochraně a prezervaci archeologických lokalit nebo rázu krajiny a *genia loci* prostředí, a to právě prostřednictvím územního plánu. Důležitost územního plánu se pak dá poznat z paragrafu 19, který definuje jeho hlavní úkoly, mezi nimiž se také nalézají uplatňování poznatků „*zejména z oborů architektury, urbanismu, územního plánování a ekologie a památkové péče.*“¹⁷⁶

Stavební část zákona je pak spíše soustředěna pro obecné využití. Zjednodušeně se však dá říct, že pokud se jedná o kulturní památku nebo objekt v památkové rezervaci nebo zóně, je vlastník povinen zamýšlené zásahy oznámit úřadům a vyžádat si jejich povolení, a to i v případech, ve kterých by toto oznámení nebo povolení nepotřeboval, pokud by se jednalo o objekt bez památkové ochrany.¹⁷⁷ V případě odstranění kulturní památky se dokonce postupuje dle zvláštního právního předpisu, to jest památkového zákona.¹⁷⁸ Podobná ochrana se nachází i v norském zákoně (například paragraf 21-2). Věc, která se speciálně řeší pouze v českém zákoně, se pak týká odstraňování objektů a terénních úprav, které nejsou kulturní památkou, ale nalézají se v památkové rezervaci, památkové zóně nebo ochranném pásmu

---

175 ČESKO. Zákon ze dne 14. března 2006 o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In *Sbírka zákonů Česká republika*, roč. 2006, částka 63, s. 2226–2290. ISSN 1211-1244. § 2, odst. 1., písm. m.

176 Ibid., § 19.

177 Ibid., § 103, § 118, odst. 6 a § 119.

178 Ibid., § 129.

nemovité kulturní památky. O takovém činu se pak vede řízení.¹⁷⁹ Další specifikum českého zákona je paragraf 176. Tento šestiodstavcový článek chrání nečekané archeologické nálezy odkryté v průběhu stavby a nařizuje okamžité ohlášení a ochránění nálezů a také umožňuje v rámci ochrany veřejných zájmů, do kterých spadá i ochrana kulturního dědictví, změnit nebo zrušit povolení k stavbě. Celkově je v českém zákoně archeologické dědictví chráněno mnohem více než v norském (i když to je pravděpodobně z důvodu, že o archeologii se v Norsku více zajímají zákony Act No. 100 Nature Diversity Act a Act No. 50 Culture Heritage Act). Zákon totiž umožňuje naříditi vlastníkovu stavby a pozemku provedení úprav k dosažení ochrany architektonického a archeologického dědictví, popřípadě v rámci ochrany archeologického dědictví je možné pozemek přímo vyvlastnit.¹⁸⁰

Srovnávat oba zákony je však velmi složité a dalo by se říct i nepatřičné, kvůli rozdílným prioritám zákonů i zemí a také obsahu ostatních zákonů. Jednou větou se však toto téma dá uzavřít tak, že oba zákony programově řeší stejnou problematiku a pouze poskytují různým tématům větší či menší prostor.

3.3 Act of 19 June 2009 No. 100 Relating to the Management of Biological, Geological and Landscape Diversity (Nature Diversity Act)

Nature Diversity Act¹⁸¹ odpovídá českému zákonu č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Jako takový se pochopitelně zabývá hlavně přírodou, avšak jsou v něm určité pasáže, které jsou důležité i pro kulturní dědictví. Obecně zákon nejprve definuje pojmy, se kterými později pracuje a dále pak základní principy a metodiku péče o přírodní bohatství a jeho využívání. Detailněji se pak zabývá regulací, odstraňováním a upřednostňováním různých druhů organismů a pochopitelně přímo samotnou ochranou. K této ochraně pak používá instituci konzervace ex-situ, chráněné oblasti výskytu určitého živočišného druhu, chráněných území, národních parků, chráněných krajín nebo tzv. přírodních rezervací, což jsou místa, kde je možné vyloučit jakoukoliv lidskou činnost nebo dokonce zavést zákaz vstupu. Jako u mnoha norských zákonů jsou i v tomto zastoupeny vodní toky a přímořské oblasti, které požívají podobné úroveň ochrany jako pozemní oblasti. Dále pak v zákonu

179 ČESKO. Zákon ze dne 14. března 2006 o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In *Sbírka zákonů Česká republika*. § 128, odst. 6.

180 Ibid., § 137 a § 170.

181 Norský: LOV 2009-06-19 nr 100 Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).

nechybí položky o administrativním dělení a řízení (nutno podotknout, že v této oblasti má mnoho rozhodování na starosti král), pokutách, genovém fondu a kontrolách, registracích a podobně.

Avšak pro kulturní dědictví jsou nejdůležitější paragrafy o výše zmíněných chráněných oblastech. Již v úvodu zákon říká, že jeho posláním je „*udržet prostředí tak, aby poskytovalo základy pro lidskou aktivitu, kulturu, zdraví a pohodu teď i v budoucnu, a to včetně sámské kultury.*“¹⁸² Konkrétně se jedná o paragrafy 34 až 37. Část 34 jest částí úvodní, která udává obecný rámec pro všechna chráněná území. Ustanovuje krále jako autoritu, která stanovuje chráněné oblasti a má také právo zakázat a regulovat aktivity k dosažení ochrany daného území. Regulace ustanovující chráněné oblasti mají přesně popisovat důvody chránění, a to včetně přírodních a kulturních kvalit. Důležitá je také věta, která stanovuje hranice chráněného území tak, aby bylo území nejen chráněno, ale aby také bylo schopné čelit vnějším vlivům a ekologicky se tak tedy uchovat.

Paragraf 35 o národních parcích pak přímo zakazuje jakoukoliv aktivitu, která by měla trvalý dopad na přírodní prostředí nebo kulturní dědictví. „*Předpisy pak mají chránit krajinu a její rostliny, zvířata, geologické útvary a kulturní objekty před rozvojem, zástavbou, znečištěním a jinými aktivitami, které by mohly porazit účel ochrany,...*“ Pěší přístup je pak řešen dle zákona *Outdoor Recreation Act*.¹⁸³ Civilně se tedy dá říct, že přístup je povolen za předpokladu, že se člověk chová slušně a pokud není přístup v určité oblasti výslovně zakázán.

Další paragraf je pro památky pravděpodobně úplně nejvýznačnější. Říká totiž, že „*přírodní nebo kulturní krajina, která je důležitá z pohledu ekologického nebo kulturního jakožto zdroj požitků nebo jako základ pro formování identity, může být chráněna jakožto chráněná krajina. Kulturní objekty, které přispívají k osobitému charakteru krajiny jsou považovány za součást krajiny.*“¹⁸⁴ Díky tomuto odstavci jsou potenciální objekty kulturní hodnoty přímo spojeny s krajinou samotnou a stávají se tak její plnohodnotnou součástí. Díky tomuto sepětí je pak teoreticky možné přemýšlet nad těmito objekty v širším měřítku a je tak možno obnovit, zdůraznit nebo zachovat *genia loci* památky a tím i její lokálně krajinné

---

182 NORSKO. Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). In *I 2009 hefte 7*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 2009. § 1.

183 NORSKO. Lov om friluftslivet (friluftsløven). Oslo: Klima- og miljødepartementet, 1957. ISBN 82-504-1123-4. § 2.

184 NORSKO. Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). In *I 2009 hefte 7*. Oslo, 2009. § 36.

souvislosti. K tomu také slouží zákaz projektů, které by podstatně změnily povahu nebo charakter krajiny. Nově vzniklá výstavba tak má být přizpůsobena krajině a svému okolí.

Paragraf 37 o přírodních rezervacích je pak prakticky celý o přírodě samotné. Jedná se o speciální oblasti výskytu ohrožených druhů, významné biodiverzity nebo vědeckého zájmu. Je zde naprostý zákaz čehokoliv, co by mohlo snížit konzervační hodnotu oblasti a dokonce je v těchto oblastech možno omezit nebo úplně zakázat veškeré aktivity, projekty nebo i přístup. V předpisu, zřizujícím takovou oblast, však může být speciální ustanovení o ochraně kulturního dědictví. Na závěr poznamenejme, že všechny tyto paragrafy (a ještě některé další v tomto zákoně) obsahují vypracování plánu řízení a operačního plánu, dle kterého by se mělo postupovat při obnově, konzervaci a udržení výše zmíněných chráněných oblastí.

3.3.1 Srovnání s českým zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Obecně se dá tvrdit, že zákon č. 114/1992 Sb. pojem kulturní památka prakticky nezná. Jediné případy, kdy se přibližuje k památkové péči, se týkají zákazu pohybu mimo vyznačené cesty a umístování, povolování a provádění staveb v národních parcích, který pro orgány památkové péče neplatí. Světlou výjimku pak tvoří paragraf 25 odstavec 1, který umožňuje „*rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení, vyhlásit za chráněné krajinné oblasti.*“¹⁸⁵ Chráněné krajinné oblasti pak vyhláší vláda republiky. Tato ochrana umožňuje efektivně zakonzervovat oblast v současném stavu díky mnoha zákazům, které znemožňují jakékoliv změny, které by poškodily nebo změnily ráz krajiny (například zákazem těžby, výstavby budov, dálnic, měnit využití země a podobně).

Skutečností, která leží někde mezi přírodní a kulturní památkou, jsou tzv. památné stromy.¹⁸⁶ Památné stromy a aleje jsou často důležitou kompoziční složkou v krajině nebo upomínají na minulé události, a právě proto mají své důležité místo v ochraně kulturní krajiny a kulturního dědictví. Norský zákon tuto instituci opomíná, což se dá vysvětlovat povahou severské krajiny a určitým „nadbytkem a neojedinělostí“ stromů. Přesto by se v Norsku,

---

185 ČESKO. Zákon České národní rady ze dne 19. února 1992 o ochraně přírody a krajiny. In *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*, roč. 1992, částka 28, s. 666-692. ISSN 1210-0005. §25, odst. 1.

186 Ibid., § 46, § 47, § 55 a § 56.

převážně v městské zástavbě, našly stromy, které by si zasloužily svou speciální formu ochrany a ne pouze ochranu v rámci památkové zóny.

Celkově je tedy nutno poznamenat, že norský zákon o ochraně přírody pracuje s kulturním dědictvím a kulturní krajinou mnohem více, než jeho český ekvivalent. Je to pochopitelně dáno hlavně povahou norského památkového fondu, nicméně si musíme uvědomit, že i v České republice se nachází mnoho památkově chráněných objektů v chráněných krajinných územích. Pravdou je, že i v české památkové péči byly doby, kdy ochrana krajiny a ochrana památek k sobě měly velmi blízko, nicméně ty časy jsou již pryč a dnes v mnohém tyto dva principy stojí proti sobě.

3.4 Act of 15 June 2001 No.79 Relating to the Protection of the Environment in Svalbard (Svalbard Environmental Protection Act)

Tento nevšední zákon¹⁸⁷ platí pouze pro souostroví Špicberky. Ve své podstatě je zákon kombinací zákonů o ochraně přírody, památkového, stavebního a několika dalších zákonů (například Outdoor Recreation Act) a jeho hlavním úkolem je zachování přírodního a kulturního bohatství Špicberk dalším generacím. Tento zákon se však přeneseně používá i pro ostrov Jan Mayen pomocí speciálního zákona.¹⁸⁸ První překvapení tohoto zákona se nachází hned ve třetím paragrafu, kde se nachází definice pojmů, se kterými zákon pracuje. Je zde jasně definováno, že kulturní dědictví obsahuje „*všechny stopy lidské aktivity ve fyzickém prostředí, včetně míst spojených s historickými událostmi.*“ Dále zákon pracuje s pojmy struktura, místo (což jsou objekty fyzicky připojené k zemi) a movitý historický objekt (objekt, který není definován jako struktura a místo). Překvapivé je pak na tom to, že podobná definice není obsažena v hlavním norském památkovém zákoně, ale „pouze“ v zákoně pro jednu oblast. Zákon také zřizuje speciální fond, ze kterého se financují například průzkumy, vzdělávání nebo obnova případného poškození přírody i památkových objektů. Také je nutno zmínit, že krom klasických institucí krále, ministerstev a místní správy se v tomto zákoně navíc objevuje funkce guvernéra souostroví, který přebírá určité administrativní funkce.¹⁸⁹

187 Norský: LOV 2001-06-15 nr 79 Lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven)

188 NORSKO. *Lov om Jan Mayen*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet, 1930.

189 NORSKO. Lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven). In *I 2001 hefte 7*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 2001. § 1–10.

Samotný pojem kulturní dědictví pak prostupuje celý zákon a v zásadě jsou objekty kulturní a historické hodnoty postaveny na roveň ochraně přírody. Druhá kapitola obecně zdůrazňuje nutnost ochrany prostředí (myšleno přírodní i kulturně historické) pomocí principů preventivních opatření. Zároveň ustanovuje pravidlo, dle kterého nápravu poškození hradí ten, kdo takové poškození způsobil. Čtvrtá kapitola tohoto zákona je prakticky zkrácený zákon o ochraně přírody s tím rozdílem, že kromě chráněných oblastí, národních parků a podobně zavádí také pojem kulturní prostředí, což je taková oblast, která má zvláštní význam z pohledu historie kultury. V takovýchto oblastech by se také mělo zabránit činnostem, které by mohly jejich hodnotu snížit.¹⁹⁰

Avšak pro samotnou ochranu památkových objektů je nejdůležitější kapitola pátá, věnovaná přímo kulturnímu dědictví. Paragraf 39 zavádí, podobně jako Act No. 50, automatickou ochranu pro stavby i movité objekty vzniklé před rokem 1946 a mladší movité objekty, které byly objeveny skrz vykopávky a výzkum. Okolo nemovitých objektů navíc vzniká stometrová ochranná zóna, pokud guvernér ostrova nerozhodne jinak. Za památku pak také může být Ředitelstvím kulturního dědictví prohlášen i mladší objekt a Ředitelství také rozhoduje o případné ochranné zóně. Výjimečnou možnost pak dává zákon v případě, že některý movitý objekt je natolik spojen se specifickou lokací, že jeho přemístění by vedlo k ztrátě jeho vypovídací hodnoty a jeho kontextu se svým okolím. V takovém případě je movitý objekt překlasičkován na „strukturu a místo“ a tudíž ho není možné z lokality odvézt. Tato na první pohled zanedbatelná věta pak chrání ostrovy i lokální místa před odlivem kulturního materiálu, ale také před možnou ztrátou kontextu objektu a jeho vykořeněním z místa původu.¹⁹¹

V dalších paragrafech je zákon podobný, jako Act No. 50 v kombinaci se zákonem o ochraně přírody s několika dílčími rozdíly. Například rozhodnutí o dočasné ochranné zóně, možnost omezení vstupu, zákazu stanování a podobných opatření je (místo ministerstva či místní správy) na guvernérovi ostrova. Další paragrafy jsou tedy prakticky „opsané“ z dalších zákonů, nebo jsou jejich rozdíly tak dílčí, že nemá hlubší smysl, se zde jimi zabývat (pro představu se jedná o paragrafy o vlastnictví movitých objektů, o povoleních při vedení projektů a průzkumu, managementu a údržbě). Tuto část zákona poté uzavírají odstavce o vývozu movitých objektů ze souostroví, který je plně zakázán. Tento zákaz může přebít pouze nařízení o dočasném nebo trvalém uložení objektu mimo Špicberky nebo povolení

---

190 NORSKO. Lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven). In *I 2001 hefte 7*. Oslo, 2001. § 5–37.

191 Ibid., § 38–46.

Ředitelství.

Dále v zákoně následuje kapitola o územním plánování a využití země. Zde je důležité zmínit kategorizaci užití země, která je zcela odlišná od pevninské části Norska. Místní podmínky a zvýšená potřeba chránit prostředí ostrovů se totiž promítly i do tohoto rozdělení. Z těchto devíti kategorií jsou tři chráněné. Jedná se o oblasti chráněné kapitolou tři tohoto zákona (chráněná území, národní parky atd.), oblasti se speciálním použitím a ochranou moře a vodních toků a oblasti kulturního dědictví, přírodního prostředí a rekreační oblasti.¹⁹² Navíc je zde také zdůrazněno, že jakýkoliv územní plán by měl obsahovat „část o tom, jak byl do plánu zahrnut zřetel na prostředí (včetně těch, které se týkají přírodního prostředí, kulturního dědictví a také estetických hledisek) a zájmy místní komunity...“¹⁹³

Následují kapitoly o činnostech, které mají dopad na životní prostředí, inspekcích a kontrolních opatřeních a pokutách. Zde se však již vzdalujeme od ochrany památek a také od tématu této práce.

3.5 Zákony nepřímo se dotýkající kulturního dědictví

Pro ochranu kulturního dědictví lze pochopitelně použít i zákony, které nejsou pro tuto funkci primárně určeny. Jedním z těchto zákonů je *Act No. 23 of 12 May 1995 relating to Land (Land Act)*,¹⁹⁴ který se zabývá veškerou zemí v Norsku, ať se již jedná o hory, lesy nebo pole, a *Act relating to forestry (Forestry Act)*,¹⁹⁵ který udává přístup k lesnímu území. V kombinaci jsou pak tyto zákony schopné relativně efektivně chránit jak kulturní krajinu, tak i konkrétní památky (myšleno hlavně mohyly a stopy minulého zemědělství jako jsou například brázdy). V obou zákonech je na několika místech zdůrazněna nutnost chránit kulturní krajinu. V „zákonu o zemi“ je pak v paragrafu 11 také dána Ministerstvu zemědělství a potravin pravomoc ustanovit podmínky pro novou kultivaci půdy, které by zabránily ničení přírodní a kulturní krajiny. Toto ustanovení v sobě obsahuje i možnost omezit nebo podmínit výstavbu komunikací pro zemědělské účely. Celkově se tím tedy chrání nejen samotná krajina, ale i potenciální archeologické artefakty.¹⁹⁶

Lesní zákon pak v samotném prvním odstavci o svém účelu říká, že má umožnit

192 NORSKO. Lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven). In *I 2001 hefte 7*. Oslo, 2001. § 47–55.

193 Ibid., § 49, odst. 5.

194 NORSKO. Lov om jord (jordlova). In *Avd I 1995 Nr. 8*. Oslo: Landbruks- og matdepartementet, 1995.

195 NORSKO. Lov om skogbruk (skogbrukslova). In *I 2005 hefte 7*. Oslo: Landbruks- og matdepartementet, 2005.

196 NORSKO. Lov om jord (jordlova). In *Avd I 1995 Nr. 8*. Oslo, 1995. § 11.

„udržitelný management lesních zdrojů s přihlédnutím na rozvoj místní a národní ekonomiky a zajistit biologickou rozmanitost s přihlédnutím na krajinu, venkovní rekreaci a kulturní hodnoty spojené s lesem.“¹⁹⁷ Celý zákon pak dává Ministerstvu a místním úřadům pravomoci regulovat a nařídit lesnické aktivity, a to i na soukromém pozemku. Konkrétně se jedná o vytvoření lesních inventářů a plánů managementu, regenerace a pěstování lesa, zřízení povinných svěřeneckých fondů určených k obnově lesa nebo provedení preventivních opatření. Jednou z nejdůležitějších sekcí zákona, která se dotýká samotného kulturního dědictví, je paragraf 7 o stavbě komunikací v lese. Stavba silnic hlavně v obtížném terénu, který je v lesích častý, je totiž vždy veliký a invazivní zásah, který má schopnost porušit potenciální kulturní nálezy. Jak již bylo řečeno, mohly jsou jedním z nejčastějších kulturních objektů v Norsku a převážná část z nich se nachází v lesích. Článek 7 tedy chrání tato pohřebiště tím, že pro opravu a stavbu silnic je potřeba zvláštní povolení okresu, čímž je zajištěn státní dohled. Na závěr je ještě nutno zdůraznit paragraf 13, který dává Ministerstvu právo pomocí vyhlášky ustanovit v místech s vysokou hodnotou, ať už krajinnou, kulturní, rekreační nebo biologickou, přísnější pravidla, než jaká jinak zákon dovoluje.

Kulturních památek, hlavně kostelů a kaplí, se také dotýká *The Norwegian Church Act*, okolo kterého bylo v posledních letech velmi rušno. V roce 2017 totiž vešla v platnost novela, která zásadním stylem proměnila vztah církve a státu. Většina zákona se týká právě tohoto vztahu a poté dalších administrativních a úředních záležitostí a stanovení hierarchie v rámci církve. Pro hmotné památky je nejdůležitější kapitola tři o kostelech samotných. Ta definuje to, co vlastně kostel je. V rámci tohoto zákona se za kostel nebo kapli považuje to, co za něj prohlásí král nebo ministerstvo kultury, popřípadě to, co vyplývá z historických souvislostí. Takový objekt je pak majetkem farnosti, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak, a nelze s ním ani s majetkem, který je ke kostelu nutně připoután, obchodovat ani ho jinak od farnosti odpoutat. Rada farnosti pak zodpovídá za vedení inventáře kostela, ale za management celého kostela zodpovídá církevní koncil (ten také vede věci na národní úrovni). Dále se ustanovuje kostelní fond, ze kterého se platí provoz a údržba kostela, možnost pronájmu kostela pro krátkodobé necírkevní použití a také pravidla pro stavbu nových a rekonstrukci a přestavbu již existujících kostelů. Důležitý je rovněž odstavec o nutnosti získání povolení od Ministerstva při stavbě v málo obydlených oblastech, pokud by se budova měla nacházet blíže než 60 metrů od kostela.¹⁹⁸ Poloha kostela v těchto oblastech byla totiž

197 NORSKO. Lov om skogbruk (skogbrukslova). In *I 2005 hefte 7*. Oslo, 2005. § 1.

198 NORSKO. Lov om Den norske kirke (kirkeloven). In *Avd I 1996 Nr. 9*. Oslo: Barne- og

většinou vybrána z důležitých důvodů a nová budova by tak mohla narušit kulturní prostředí a místního genia loci.

Unikátní je také zákon *Environmental Information Act*, který uděluje všem veřejným úřadům povinnost poskytovat veřejnosti informace o stávajícím stavu, ale i připravovaných projektech týkajících se prostředí, přičemž prostředí tento zákon definuje jako „*externí prostředí, včetně archeologických a architektonických objektů a míst kulturního prostředí*.“¹⁹⁹ Navíc tento zákon podporuje i veřejnou účast při plánování legislativy, plánů a programů, které se týkají prostředí. Tato spolupráce by pak měla být vedena formou veřejných slyšení v dostatečném předstihu, aby se veřejnost mohla skutečně aktivně podílet na tvorbě výše zmíněného a její zpětná vazba tak mohla být brána v potaz.

Ze zákonů, které se kulturního dědictví dotýkají už opravdu jen minimálně lze například zmínit *Pollution Control Act*, nebo *Motor traffic on uncultivated land and in watercourses*. V těchto zákonech již není o kultuře nebo kulturním dědictví řečeno nic, nicméně svým působením opět přispívají k udržení a ochraně artefaktů a objektů kulturní hodnoty. Vodní toky a kulturní krajina a památkové objekty s nimi spojené jsou v Norsku celkově velmi pečlivě chráněné. To dokazují i další dva zákony, a sice *Water Resources Act*²⁰⁰ a *Watercourses Regulations Act*,²⁰¹ které chrání jednak samotné toky a moře, poté ale také krajinu okolo nich, podpovrchovou vodu a vegetaci a organizmy žijící ve vodě i kolem ní. Tyto dva zákony pak také obsahují různé regulace omezující využívání vodních toků (hlavně těch chráněných), nutnost získání licence pro využívání těchto toků (ať už pro dopravu nebo využití zdrojů) a obnovu toků a instalací, které je využívají. Ve *Watercourses Regulations Act* je pak dokonce v paragrafu 20 řečeno, že „*král může ustanovit podmínky k ochraně lidí, prostředí nebo majetku, k zajištění dobré adaptace země a k udržení přirozeného života toku nebo dát odborným orgánům pravomoc k jednání s cílem podpořit tyto účely. To může mimo jiné zahrnovat: a) odpovědnost za instalace/operace, (...) d) automaticky chráněné kulturní objekty*.“²⁰²

Podobně může být vnímán i zákon o pohřebnictví, který se opět zabývá spíše současnými otázkami, ale i tak stanovuje určité možnosti a termíny ochrany (například

familiedepartementet, 1996. § 17–21.

199 NORSKO. Lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven). In *I 2003 hefte 7*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 2003. § 2.

200 NORSKO. Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven). In *I 2000 hefte 26*. Oslo: Olje- og energidepartementet, 2000.

201 NORSKO. Lov om regulering og kraftutbygging i vassdrag (vassdragsreguleringsloven). Oslo: Olje- og energidepartementet, 1917. ISBN 82-504-1031-9.

202 Ibid., § 20.

nutnost uplynutí 20 let před znovuužitím pohřebního místa, nebo 40 let od uzavření hřbitova) a podmínky pro exkavaci zesnulých (většinou je nutný souhlas církevního koncilu).²⁰³ Zároveň, jak tomu je i v České republice, se kulturního dědictví, hlavně tedy z pohledu byrokracie, dotýkají i zákony o veřejné administrativě a občanský zákoník.²⁰⁴

3.6 Stručné shrnutí a komparace legislativního zajištění památkové péče obou zemí

S přihlédnutím k rozsahu celé této kapitoly a v zájmu neopakování informací se hlavní část komparace legislativ obou zemí nachází až v závěru práce. Přesto by bylo záhodno na tomto místě uvést alespoň krátké shrnutí.

Obecně v zákonech obou zemí dotýkajících se kulturního dědictví, kulturní krajiny a ochrany hodnotných objektů existují dva hlavní rozdíly, mnoho dílčích odchylek a také celá škála ustanovení, která se týkají konkrétních záležitostí vycházejících z památkového fondu, historického vývoje a místních podmínek.

Hlavním rozdílem mezi legislativami obou zemí, ale také celkovým vnímáním památek, je chápání vztahu mezi chráněným objektem a prostředím, a to jak ve smyslu přírodního prostředí, tak ve smyslu zasazení a úlohy objektu v krajině a jeho vztah k dalším objektům. V Norsku jsou doteď památky chápány jako integrální součást prostředí/přírody. „*Je zde dlouhá norská tradice integrované legislativy o kulturním dědictví, která je ovlivňována a udržována vědeckou disciplínou vyvinutou skrz generace krajinných archeologů a etnologů od začátku 20. století.*“²⁰⁵ Tato tradice se udržela i přes změny, které v Norsku nastaly v roce 1991. Hlavní změnou bylo zavedení systému vyhodnocení vlivů na životní prostředí,²⁰⁶ který byl v České republice zaveden o rok později. Tento systém sebou přinesl nové myšlenky hlavně v posuzování jednotlivých budov a tím otevřel diskuzi a cestu k zavedení ochrany i pro modernější objekty, které do té doby požívaly pouze slabé ochrany. EIA v Norsku od začátku chápalo kulturní dědictví jako samostatné odvětví, které však mělo

203 NORSKO. Lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravferdsloven). In *Avd I 1996 Nr. 9*. Oslo: Barne- og familiedepartementet, 1996. § 8.

204 NORSKO. *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet, 1967. ISBN 82-504-1190-0.; NORSKO. Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleg glova). In *I 2006 hefte 7*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet, 2006.

205 LINDBLOM, Inge. Quality of Cultural Heritage in EIA; twenty years of experience in Norway. In *Environmental Impact Assessment Review*, duben 2012, roč. 32, č. 34, s. 51–57. ISSN 0195-9255. S. 52.

206 Anglicky: Environmental impact assessment, dále jen EIA

stejnou míru ochrany jako životní prostředí. Pokud se podíváme na český zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, zjistíme, že kulturní dědictví v něm je taktéž zastoupeno převážně jako rovnocenný partner životního prostředí, avšak v několika případech je také uvedeno jako věc, na kterou se má „pouze“ brát zvláštní zřetel.²⁰⁷

Celkově se dá říci, že norská legislativa, hlavně památkový a stavební zákon, je přísnější v ochraně kulturního prostředí než jejich české ekvivalenty, ve kterých oficiálně ani neexistuje speciální ochrana kulturního prostředí. Pochopitelně, že chránit rozsáhlejší kulturní území v Česku možné je, ale musí se k tomu využít institut památkových rezervací nebo zón. V tomto ohledu je také velmi důležitý norský stavební zákon, jelikož umožňuje státu, krajům i obcím vyhlášovat speciální zóny v územním plánu a tím tak chránit určité budovy a prostředí, která jsou lokálně významná, ale nedosahují na ochranu památkového zákona. Důležitost stavebního zákona pro památkovou péči v Norsku je druhým hlavním rozdílem.

Z dílčích rozdílů pak lze jmenovat například určitou úhlednost a krátkost norského památkového zákona v porovnání s českým protějškem. Záležitosti, jako například rozdělení pravomocí, povolení k restaurování nebo uznávání odborné kvalifikace, které český zákon řeší velmi dopodrobna, nejsou obsaženy v norském zákoně, ale jsou řešeny podzákonými normami Ministerstva klimatu a prostředí nebo Ředitelstvím kulturního dědictví, což dává norské památkové péči větší flexibilitu, ale také větší možnost zneužití při případné účelné změně těchto norem. Toto zneužití v českém prostředí nehrozí, nicméně flexibilita zákona je prakticky nulová, což lze pozorovat i na několikaleté snaze o vytvoření a prosazení nového zákona. Konečně také musíme zmínit nový stavební zákon, který je v současné době v připomínkovém řízení a který prakticky počítá s včleněním péče o kulturní dědictví, ochrany přírody a také systému EIA do agendy stavebních úřadů. Zákon by tedy měl centralizovat výše uvedené obory do pravomocí Státního stavebního úřadu, čímž by se měly v ideálním případě zrychlit administrativní procesy (což je například i cíl níže popsané reformy v norské administrativě), v reálu však může vést k zásadnímu oslabení systému památkové péče i ochrany přírody. I když bychom nechali stranou teorie o možném uplatňování různých sil, které by mohly ovlivnit řízení památkové péče, zůstanou nám objektivní negativa, jako například zvýšení neznalosti situace. Jakýkoliv centrální úřad totiž

207 LINDBLÖM, I. Quality of Cultural Heritage in EIA; twenty years of experience in Norway. In *Environmental Impact Assessment Review*, 2012, roč. 32, č. 34. S. 52. Srov. ČESKO. Zákon ze dne 20. února 2001 o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých dalších zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí). In *Sbírka zákonů Česká republika*, roč. 2001, částka 40, s. 2794–2822. ISSN 1211-1244.

ztratí přímý kontakt s místem, jeho duchem a památkou samotnou a nebude tedy schopen vydat tak přesné stanovisko, jaké může vytvořit místní úřad, konkrétně třeba obec s rozšířenou působností. Dalším záporným bodem nového zákona je případné zkrácení vyřizovacích lhůt. Navíc pokud by pověřený úřad nevydal stanovisko včas, byl by navrhovatel oprávněn začít s navrhovanými pracemi i bez závazného stanoviska. Na mnoha obcích s rozšířenou působností má agendu památkové péče na starost jeden úředník a v extrémním případě by se tedy mohlo stát, že by kvůli absenci úředníka mohlo dojít ke ztrátě památkových hodnot na mnoha objektech.

Předkládaný zákon navíc zcela ignoruje nejen odbornou mezinárodní metodiku, ale i mezinárodní smlouvy a současné zákony České republiky. K zákonu se v současné době negativně vyjadřuje mnoho odborníků, akademiků a organizací, například česká pobočka ICOMOSU, Svaz měst a obcí České republiky, ale zda bude zákon schválen nebo odmítnut, v současné době nelze předpovědět.²⁰⁸

---

208 Například GIRSA, Václav. *Český komitét ICOMOS znovu k návrhu rekonstrukce stavebního zákona: (vystoupení prof. Václava Girsy na semináři Památkové péče a stavební právo dne 18. března 2019 v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR)*. Nепublikováno: 2019.; ZIMA, Tomáš – et al. *Otevřený dopis ve věci ohrožení kulturního dědictví České republiky*. Nепublikováno: 2019.; OSPKOP. *Připomínky OSPKOP k věcnému záměru stavebního zákona – památková péče a ochrana přírody*. Nепublikováno: 2018. a SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Nesouhlas s institucionálními změnami stavebního zákona* [online]. 15.2.2019, [citováno dne 4.5.2019]. <<http://www.smocr.cz/cz/oblasti-cinnosti/sprava-obce/nesouhlas-s-institucionalnimi-zmenami-stavebniho-zakona.aspx>>.

4 Institucionalizace památkové péče a vize jednotlivých orgánů

Pro správné uplatňování zákonů a kontrolu jejich dodržování je nutné mít perfektně postavený administrativní aparát, který bude podporován odbornými institucemi. Zároveň, aby byl systém efektivní, je nutné zajistit jeho hierarchizaci. Tak vzniká soustava orgánů památkové péče, která je blíže rozebrána v této kapitole. Je však nutné podotknout, že s ohledem na rozsah práce se lze seznámit „pouze“ s hlavními úřady. Úřady se specificky vymezenou působností, jako je například kancelář prezidenta republiky nebo guvernér Špicberk, zde rozebrány nejsou. Dále je hlavní důraz kladen na představení norských institucí, nicméně se zde nachází i stručné shrnutí české organizace. Výstup této kapitoly pak zahrnuje kvalitativní i kvantitativní zhodnocení obou systémů a jejich komparaci.

4.1 Norský systém orgánů památkové péče

Pro systém památkové péče v Norsku jsou důležité dvě kategorie dokumentů. První kategorii samostatně tvoří samotný památkový zákon, druhou kategorii pak tvoří vládní nařízení, která tento zákon doplňují a konkrétně delegují jednotlivé samosprávné úřady různými pravomocemi.²⁰⁹ Hlavní složkou památkové péče jsou orgány státní správy a místní samosprávy a dále pak Ředitelství kulturního dědictví, nicméně existují ještě další instituce, které mají výkonnou, nebo alespoň poradní funkci.

4.1.1 Král

Král, jakožto nejvyšší norská instance, má mnoho všeobecných práv a povinností, jako například právo vetovat zákony, kterými může ovlivnit kulturní dědictví. Má však také několik konkrétních kompetencí, kterými může zasáhnout do památkové péče přímo. Památkový zákon totiž králi umožňuje prohlásit určité kulturní prostředí za chráněné a omezit na něm jakoukoliv aktivitu nebo dopravu.²¹⁰ Mnohem více pravomocí, které však nejsou primárně určeny pro potřeby památkové péče, král získává díky zákonu *Planning and Building Act*. Dle něho je král zodpovědný za plánování na národní úrovni, včetně zpracování

209 Nejdůležitější z těchto nařízení se nalézají v kapitole 3.1.1 Podzákoné normy k zákonu Act No. 50.

210 NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo, 1979. § 20.

tzv. národních očekávání²¹¹ pro krajské a okresní plánování, a může také poskytnout nebo nařídit přesné pokyny pro kraj nebo geograficky vymezenou oblast. Také má právo v zájmu ochrany státních a regionálních zájmů v určité oblasti zakázat výstavbu specifického typu budovy. Dále král také může upřesnit ustanovení týkající se plánu zón, nutnosti vyšetřování před zahájením stavby nebo například dočasně delegovat kraj nebo okres způsobilým v rozhodování o udělování určených výjimek z plánů pro ochranu národních a regionálních zájmů v horských a pobřežních oblastech.²¹²

Celkově však král nemá mnoho způsobů, jak přímo ovlivnit výkon památkové péče, nicméně pravomoci, které má spolu s přirozenou autoritou, je přeci jen nutné brát v úvahu.

4.1.2 Vlášda, parlament a jejich očekávání

Vláda a parlament²¹³ nezasahují přímo do výkonu památkové péče, nicméně ji přesto valným způsobem ovlivňují. Vlášda se totiž v několika oficiálních dokumentech zavázala aktivně chránit kulturní památky nejen prostřednictvím legislativy, ale také pomocí jejich propagace, využíváním, vypisováním grantů a dalších aktivit.²¹⁴ Vlášda také prostřednictvím ministerstev a speciálních komisí, které vypracovávají zprávy a doporučení, vydala několik dokumentů, které vytyčují její plány, národní představy, respektive očekávání a i celkovou politiku péče o kulturní dědictví a její cíle.

Na začátek je nutné podotknout, že v Norsku v současné době probíhá proces decentralizace, kterým se převádí více pravomocí do rukou lokálních úřadů, a to hlavně co se týče územního plánování a správy místního prostředí.²¹⁵ A právě kulturní dědictví bylo

---

211 Národní očekávání je seznam cílů, úkolů a zájmů, u kterých vláda očekává, že na ně krajské a okresní authority upřou svoji pozornost. SOLBERG'S GOVERNMENT. *National expectations regarding regional and municipal planning (2015)* [online]. 4.10.2016, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://www.regjeringen.no/en/historical-archive/solbergs-government/andre-dokumenter/kmd/2015/national-expectations-regarding-regarding-regional-and-municipal-planning-2015/id2416682/#Role>>.

212 NORSKO. Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). In *I 2008 hefte 7*. Oslo, 2008. paragrafy § 3-5, § 6-1, § 12-1, § 14-2 a § 19-4.

213 Norsky Storting.

214 Například: MINISTRY OF LOCAL GOVERNMENT AND MODERNISATION. *Meld. St. 18 (2016–2017): Urban sustainability and rural strength – in brief — Meld. St. 18 (2016–2017) Report to the Storting (white paper)* [online]. 17.2.2017, [citováno dne 17.3.2019]. <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/meld.-st.-18-20162017/id2539348/sec1?is=true&q=+#match_1>.

215 FALLETH, Eva Irene – HOVIK, Sissel. Local government and nature conservation in Norway: decentralisation as a strategy in environmental policy. In *Local Environment: The International Journal of*

již několikrát zařazeno do oblasti zájmu environmentální politiky, čili politiky zabývající se prostředím. Například již parlamentní hlášení z roku 1997 s názvem *Report Nr. 58 (1996-97)* „*Environmental Policy for Sustainable Development – Joint Efforts for the Future*“ označuje kulturní dědictví jako součást environmentální politiky. V návaznosti na to vláda uznala dosavadní památkovou péči za nedostačující v otázce udržení kulturních objektů dalším generacím a zavázala se podpořit celou záležitost dalšími finančními granty a vytyčením jasných cílů, jako například udělat kulturní objekty lépe přístupné, zdůraznit širší spolupráci a účast místních obyvatel a orgánů, lepší spolupráci v rámci různých ministerstev, zlepšení osvěty a podobně.²¹⁶

Aktuální vládní postoj k otázce památkové péče je z roku 2005, kdy byl vypracován patnáctiletý plán. Tento plán pak „*měl zajistit, že rozmanitost kulturních objektů a kulturního prostředí nebude ztracena a že potenciál reprezentovaný kulturním dědictvím bude aktivně využíván.*“²¹⁷ Vláda se také zavázala podporovat vlastníky památek a dobrovolné organizace, které se o památky starají, zjednodušením administrativy a také finanční podporou v rámci jednotlivých grantů i celkovým navýšením rozpočtu pro obnovu památek o 175 milionů norských korun. Dále pak byla pro toto období obrácena pozornost na novodobé památky, od roku 1850 do současnosti, což lze také pozorovat na vyhláškách o chráněných objektech.²¹⁸ K utvoření bližšího obrazu o tomto programu, lze ještě alespoň jmenovat názvy několika dalších kapitol, a sice *Stát musí jít dobrým příkladem v spravování svých vlastních objektů, Rozmanitost kulturních objektů musí mít hlavní místo v rozvoji místních komunit, Znalosti a zkušenosti spojené s kulturními objekty by měly být dostupné všem nebo Posílení spolupráce s dobrovolnými organizacemi.*²¹⁹

Z nejnovějších vládních pokynů pak lze jmenovat *National expectations regarding*

Justice and Sustainability, 2009, roč. 14, č. 3, s. 21-231. ISSN 13549839. S. 221.; KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET. *Priority research needs of the Ministry of Climate and Environment (2016-2021)*. Oslo, 2016. S. 17.

216 MINISTRY OF CLIMATE AND ENVIRONMENT. *Report No. 16 to the Storting (2004-2005): Living with our Cultural Heritage* [online]. 25.2.2005, [citováno dne 17.3.2019]. <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/report-no.-16-to-the-storting-2004-2005/id406291/sec1?is=true&q=#match_0>.

217 NORWEGIAN MINISTRY OF THE ENVIRONMENT. *Norway's Environmental Targets*. Oslo: Norwegian Ministry of the Environment, 2012. ISBN 978-82-457-0463-1. S. 29.

218 LOVDATA. *Hjemmelsregister: Sentrale forskrifter som er hjemlet i Lov om kulturminner [kulturminneloven] (LOV-1978-06-09-50)* [online]. 12.9.2014, [citováno dne 17.3.2019].

219 MINISTRY OF CLIMATE AND ENVIRONMENT. *Report No. 16 to the Storting (2004-2005): Living with our Cultural Heritage* [online]. 25.2.2005, [citováno dne 17.3.2019]. <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/report-no.-16-to-the-storting-2004-2005/id406291/sec1?is=true&q=#match_0>.

regarding regional and municipal planning (2015), nebo třeba *Meld. St. 18 (2016–2017): Urban sustainability and rural strength*. Oba dokumenty se zabývají především plánováním, správou a využitím území. V prvním případě se jedná o městské prostředí, v druhém o venkovské. V prvním případě také vláda jasně definuje, co očekává od krajů a okresů. V zásadě se jedná o správné a přitom co možná nejvíce zjednodušené uplatňování zákona *Planning and Building Act*, brát do úvahy změny klimatu při užití země, zajistit různorodost přírodních i kulturních podmínek a zajistit dostatek prostoru pro obydlí, podniky, doly, ozbrojené složky a dopravu. Nachází se zde však i kapitola o přírodním a kulturním dědictví. V ní vláda uznává, že malá změna v užití země nemusí nutně ohrozit přírodu, památky nebo kulturní prostředí, nicméně pokud se tyto změny nahromadí, může to vést k vážným ztrátám. Dále tyto pokyny dokonce přiznávají, že „*hlavním důvodem ztráty nebo poškození objektů kulturní hodnoty je zvyšující se tlak na rozvoj půdy a neschopnost využít již existující stavby, které jsou dostupné v důsledku ukončení tradičního průmyslu a farmaření.*“ Za to, aby se tyto ztráty minimalizovaly, pak zodpovídají kraje a obce s tím, že vláda je podpoří granty na prohloubení znalosti veřejnosti.²²⁰

4.1.3 Ministerstva a jejich vize

Do výkonu památkové péče může zasahovat mnoho ministerstev. Krom těch, která mají na samotnou památkovou péči pouze minimální dopad, jako jsou například Ministerstvo spravedlnosti a veřejné bezpečnosti, Ministerstvo zahraničních věcí a Ministerstvo kultury, mají na uplatnění památkové politiky vliv také Ministerstvo místní správy a modernizace, které má na starosti územní plánování dle zákona *Planning and Building Act*, a hlavně Ministerstvo klimatu a prostředí,²²¹ které je zodpovědné za uplatňování a dodržování památkového zákona.

Act No. 50 pak dává Ministerstvu mnoho práv k uplatnění ochrany památek. Ministerstvo však většinu z těchto pravomocí předalo do rukou Ředitelství kulturního dědictví a místním správním orgánům. Ministerstvo si však ponechalo právo vyvlastnění kulturní památky, která by měla být ve veřejném vlastnictví z důvodu zachování národního kulturního

---

220 SOLBERG'S GOVERNMENT. *National expectations regarding regional and municipal planning (2015)* [online]. 4.10.2016, [citováno dne 17.3.2019].

221 Dále jen Ministerstvo.

dědictví.²²² Dále si Ministerstvo zachovalo mnoho práv týkajících se kulturního prostředí a ochranné zóny kolem kulturní památky. Ministerstvo má tedy právo nechat zhotovit předběžný průzkum a zhodnotit užitečnost takovéto chráněné oblasti, ale zároveň udělovat výjimky z této ochrany, pokud zásadním způsobem nenaruší její hodnoty.²²³ Dále si Ministerstvo vyhradilo možnost vydat další pravidla uplatňující paragrafy 9 a 10 o povinném průzkumu a jeho ceně a také možnosti uvést v platnost nařízení, která by omezila nebo regulovala vývoz kulturních objektů do zahraničí (zapůjčení na výstavy, návrat do země původu při nelegálním importu a dalších příležitostech).²²⁴ Poslední důležitou zmínkou, týkající se legislativy, je třetí paragraf nařízení o rozdělení odpovědností, který nařizuje povinnou spolupráci výkonných i poradních orgánů, které jsou v dané kauze zainteresovány. Ministerstvo pak v této spolupráci představuje odvolací orgán, který rozhoduje o tom, kdo je a kdo není zainteresovaný, pokud v tomto panují neshody.²²⁵

Ministerstvo je dále zodpovědné za uplatňování norské politiky, která se týká environmentálních aspektů. Ministerstvo každoročně, s tvořením rozpočtu pro daný rok, ustanovuje environmentální cíle, které poté schvaluje vláda a parlament. Tyto cíle byly postupem času revidovány, avšak hlavní poselství zůstává stejné od roku 2010, kdy byly tyto cíle vytyčeny.²²⁶ V současné době existuje 26 cílů rozdělených do šesti hlavních skupin, a sice biodiverzita, kulturní dědictví, venkovní rekreace, znečištění, změna klimatu a polární regiony. V oddílu kulturního dědictví jsou stanoveny čtyři cíle, a to minimalizování ztrát na objektech a místech s kulturní hodnotou (přímo se hovoří o nepřesáhnutí půl procentních ztrát za rok)²²⁷ a dále pak tři záměry s daným časovým termínem. Do roku 2020 by tak tedy měl být „*reprezentativní výběr kulturních objektů, míst, prostředí chráněn individuálními příkazy k ochraně*“ a dále pak by měly být „*zajištěny standardy technického stavu objektů*“ a „*vypracována metodika běžné údržby*“ jednak pro archeologické stavby a místa a jednak pro chráněné budovy, další struktury a lodě.²²⁸ V podrobněji rozpracovaných tezích se hovoří

222 NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo, 1979. § 12 odst. 3 a 4.

223 Ibid., § 19–20 a § 26.

224 Ibid., § 23.; NORSKO. Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven. In *I 1979 35*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 1979. § 1 a § 12.

225 NORSKO. Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven. In *I 1979 35*. Oslo, 1979. § 3.

226 NORWEGIAN ENVIRONMENT AGENCY. *Norway's environmental targets* [online]. 21.9.2018, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://www.environment.no/goals/>>. Srov. NORWEGIAN MINISTRY OF THE ENVIRONMENT. *Norway's Environmental Targets*. Oslo: Norwegian Ministry of the Environment, 2012. ISBN 978-82-457-0463-1. S. 4.

227 NORWEGIAN MINISTRY OF THE ENVIRONMENT. *Norway's Environmental Targets*. Oslo, 2012. S. 28.

228 KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET. *Priority research needs of the Ministry of Climate and*

i o ochraně kulturní krajiny a ochraně vymírajících živočichů spojených s jmenovanou krajinou.²²⁹

Na závěr je nutno podotknout, že Ministerstvo cítí určitý nedostatek informací, co se týče vztahu civilizace, přírody a kulturního dědictví a vyhlásilo priority výzkumu pro léta 2016-2021. Za největší hrozby pro kulturní dědictví označuje změny klimatu a změnu v užívání země.²³⁰ Kulturní dědictví pak považuje za jednu ze základních podmínek pro lidské zdraví a blahobyt.²³¹ Za další klíčový výzkum pak považuje pochopení kulturního, sociálního a ekonomického (ovlivňování bonity svého okolí) významu kulturního dědictví a jeho uplatnění pro udržitelný rozvoj. Další oblastí zájmu je dopad změny klimatu, lidského působení a vzrůstajícího nároku na využití země na zachování kulturního dědictví, respektive jak ho tyto faktory ohrožují a jaká protiopatření lze vůči těmto negativním vlivům využít. Nicméně Ministerstvo se také zajímá o praktické záležitosti, jako například vyvinutí metod a nástrojů pro vytváření šetrného územního plánu a jak mohou kulturní objekty pomoci při budování atraktivních měst nebo metod ekonomické analýzy, které by pomohly administrativně při správě a finanční efektivitě provozování památek.

4.1.4 Ředitelství kulturního dědictví a jeho strategie

Ředitelství kulturního dědictví je vládní agentura, která spadá pod Ministerstvo klimatu a prostředí a je zodpovědná za uplatňování politiky kulturního dědictví na celostátní úrovni. V současné době také, spolu s Norskou environmentální agenturou, zastupuje Norsko ve Výboru pro světové dědictví UNESCO, do kterého bylo Norsko zvoleno pro období 2017-2021.²³² Je to tedy centrální odborná i výkonná státní instituce pro správu kulturního dědictví. Zároveň je zodpovědná za aktivity místní správy.²³³ V detailu to znamená, že Ředitelství vybírá objekty k ochraně tak, aby byla reprezentativně zastoupena všechna období

Environment (2016-2021). Oslo, 2016. S. 20 a 28–29.

229 NORWEGIAN MINISTRY OF THE ENVIRONMENT. *Norway's Environmental Targets*. Oslo: Norwegian Ministry of the Environment, 2012. ISBN 978-82-457-0463-1. S. 28-29.

230 KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET. *Priority research needs of the Ministry of Climate and Environment (2016-2021)*. Oslo, 2016. S. 3, 12-13.

231 *Ibid.*, s. 7.

232 DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *URNES Stave Church*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

233 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Directorate for Cultural Heritage STRATEGY 2017-2021*. Oslo, 2016. S. 1 a 5.

historie a dále se stará o dobro takto vybraných objektů ve všech plánovacích procesech na všech administrativních stupních. Zároveň zabezpečuje osvětu a zvýšení povědomí veřejnosti o nutnosti uchování kulturního dědictví a jeho hodnoty.²³⁴ Tomu také slouží pět oddělení, do kterých je Ředitelství rozděleno. Komunitní oddělení je zodpovědné za obhajobu zájmů kulturního dědictví při plánovacích akcích, jako například územní plánování. Oddělení pro budovy, památky a místa se zabývá hmotnou ochranou chráněných objektů. Oddělení zdrojů a rozvoje poskytuje poradenství vlastníkům památek, a to jak soukromým tak veřejným, ohledně údržby a renovace objektů. Zároveň zajišťuje archivní a knihovní služby a také je styčným bodem pro mezinárodní spolupráci. Oddělení pro administrativu poskytuje právní poradenství pro management kulturních památek. Poslední částí je PR oddělení, které řeší kontakt s médii, také ale funguje jako poradce pro komunikaci.

Tato oddělení pracují dle památkového zákona, ze kterého jim Ministerstvo klimatu a prostředí propůjčilo většinu pravomocí²³⁵ a díky tomu také Ředitelství funguje jako odvolací orgán pro rozhodnutí učiněné okresními a krajskými úřady. Ve stručnosti, protože detailní rozbor by prakticky znamenal opsání půlky norského památkového zákona, je Ředitelství odpovědné za registrování a vedení seznamu kulturních památek, správu ochranných zón a kulturních prostředí a rozhodování co je a co není automaticky chráněný objekt. Ředitelství v pravdě spravuje celou agendu kolem automaticky chráněných objektů. To znamená, že provádí průzkumy, dokumentaci, restauraci (včetně vrácení do původního stavu) a údržbu těchto objektů, dále pak vydává rozhodnutí k povolení zásahu (úpravy, opravy, renovace a podobné akce) do objektu a rozhoduje o prodloužení termínů k vydání povolení, respektive provedení výzkumu a o celkovém nebo částečném uhrazení výdajů na tento výzkum. Prakticky stejné pravomoci má, co se týče státem vlastněných objektů a individuálně chráněných objektů s tím, že má i právo vydávat tyto individuální ochrany. Velmi důležitou pravomocí je také možnost vyhlásit objekt za dočasně chráněný, dokud se případ prohlášení za kulturní památku nevyřeší.

Dále pak Ředitelství získalo pravomoc rozhodovat v nejasných případech o tom, co se klasifikuje jako movitá kulturní památka a rozhodovat o výši odměny pro nálezce památky. Ředitelství také vydává povolení k vedení archeologických průzkumů. Stejně pravomoci má

234 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *About Us* [online]. 9.11.2018, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/About-Us>>.

235 Ředitelství tyto pravomoci získalo dvojím způsobem díky vyhlášce na rozdělení pravomocí. Za prvé je Ředitelství přímo označeno za správnou autoritu, za druhé jsou pak na něj pravomoci přeneseny z Ministerstva. Pro praktický výkon památkové péče však v tomto rozdělení není rozdíl.

ohledně nálezů lodí.

Nicméně i v této organizaci lze pozorovat celkovou proměnu norské společnosti, ke které v posledních letech dochází. Aby byl tento proces efektivní a úspěšný a zároveň aby neměl negativní dopad na objekty kulturní povahy, vypracovalo Ředitelství strategii pro roky 2017-2021. Jedním z hlavních problémů, kterými se tato strategie zabývá, je urbanizace a s ní spojené vylidňování hlavně rurálních oblastí. Tento odsun lidí z venkova a malých měst společně se sekularizací společnosti a proměnami technologie v zemědělství způsobuje, že mnoho kostelů, farem a dalších budov ztratilo svou funkci nebo jsou úplně opuštěny. Toto je velká výzva pro zachování kulturního dědictví, jelikož je „*aktivní využívání obecně považováno za nutný základ pro zachování budovy.*“²³⁶ Ředitelství a další úřady tak tedy musí nalézt vhodný způsob znovuvyužití objektu a podpořit vznik dobrých modelových situací a příkladů.

Velký prostor je také dán změně klimatu. Zde tento dokument hovoří nejen o samotné změně klimatu, která s postupem času bude mnohem více ovlivňovat technický stav objektů, ale také o nutnosti adaptovat historické budovy na „odolné proti povětrnostním vlivům,“²³⁷ a to bez snížení jejich kulturní a historické hodnoty.

K zajištění výše vypsaneho je nutné zajistit ochranu adekvátnímu vzorku objektů skrz všechny časové periody, ale také skrz tématické celky. Ředitelství si je vědomo, že v minulosti nebylo některým těmto tématickým kategoriím věnováno dostatek prostoru, a proto ve spolupráci se všemi státními úřady přišlo se seznamem priorit pro zabezpečení dostatečného vzorku budov, které budou chráněny individuálními příkazy k ochraně. Tento list čítá deset kategorií témat, které mají být do roku 2020 zastoupeny v seznamu chráněných objektů. Konkrétně se jedná o objekty spojené s obranou a historií válek, kulturním dědictvím na nekultivované půdě, obchodem, rekreací, cestováním, bydlením po průmyslové revoluci a archeologické monumenty a místa po reformaci.²³⁸ Tento tématický systém se do jisté míry dá srovnat s vyhlásováním národních kulturních památek v Česku, nicméně v Norsku toto vyhlásování probíhá v širším měřítku.

---

236 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Directorate for Cultural Heritage STRATEGY 2017-2021*. Oslo, 2016. S. 7.

237 Anglický termín climate-proof se používá hlavně pro moderní architekturu a jedná se o domy, které jsou jednak odolné proti povětrnostním podmínkám (vítr, déšť, záplavy) a jednak šetrné k podnebí a svému okolí (zelené střechy, nízká spotřeba,...)

238 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Cultural heritage protection strategy up to 2020* [online]. 3.8.2015, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/Topics/Cultural-heritage-protection-strategy-up-to-2020>>.

Strategie také počítá se změnami v administrativě země a s její decentralizací, která by měla přijít v roce 2020. Ředitelství v této době předá mnoho ze svých práv krajským a okresním správám za účelem zefektivnění a celkového posílení místní správy a sociálního rozvoje. V tomto bodě je však také nutno zmínit určitou kontroverzi tohoto vládního plánu. Lze ji subjektivně vycítit ve větě, která se přímo nachází v tomto dokumentu, tedy ve větě „*nehledě na výsledek tohoto reformního procesu bude Ředitelství pracovat k naplnění tohoto nového systému.*“²³⁹ Nicméně existují teoretické, ale například i praktické výzkumy z oboru životního prostředí, které nepřinesly kýžený výsledek a ukázaly problémy konfliktu státních a lokálních zájmů.²⁴⁰ Na výsledný efekt této decentralizace si ale budeme muset počkat.

Z dalších problémů, které strategie jmenuje, lze zmínit přechod k takzvané zelené ekonomice, respektive nutnost získání informací, zda kulturní dědictví může tuto transformaci nějakým způsobem podpořit. Zároveň strategie vyzdvihuje nutnost spolupráce s místními komunitami za účelem zvýšení povědomí o významu kulturního dědictví a digitalizaci a využívání počítačových sítí ve správě kulturního dědictví.²⁴¹ Strategie dále udává mnoho priorit, které jsou však spíše obecného charakteru, jako například plnit národní cíle, hrát aktivní úlohu ve společnosti, rozvíjet lidské zdroje nebo zefektivňovat administrativu a systém památkové péče.²⁴²

4.1.5 Kraj a krajská rada

Krajská rada je nejvyšší orgán kraje.²⁴³ Je volena přímou volbou každé čtyři roky. Rada nezasedá celoročně, ale schází se v průměru po dvouměsíčních intervalech a čítá mezi 30 a 50 členy. Hlavními úkoly této rady jsou pak záležitosti druhého stupně vzdělávání, silnice a hromadná doprava, územní plánování, zubní péče a kultura a kulturní dědictví. Pro památky sámské kultury je pak institucí se stejnými právy Sámský parlament. Celkově je krajská rada odpovědná za památky na krajské a lokální úrovni. V rámci této odpovědnosti

239 The Directorate for Cultural Heritage. *The Directorate for Cultural Heritage STRATEGY 2017-2021*. Oslo, 2016. S. 7.

240 FALLETH, E. I. – HOVIK, S. Local government and nature conservation in Norway: decentralisation as a strategy in environmental policy. In *Local Environment: The International Journal of Justice and Sustainability*, 2009, roč. 14, č. 3. S. 229.

241 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Directorate for Cultural Heritage STRATEGY 2017-2021*. Oslo, 2016. S. 7.

242 Ibid., s. 2 a 8.

243 Norsky: fylke. Přesný překlad slova fylke je hrabství, nicméně z administrativního hlediska se jedná o ekvivalent českého kraje.

také pro Ředitelství připravuje návrhy na udělení individuální ochrany a uděluje dočasnou ochranu objektu ve správním řízení. Dalším z důležitých úkolů je zpracovávání a kontrola územního plánu na krajské i okresní úrovni.

Zákon, respektive vyhláška o rozdělení pravomocí, pak kraji uděluje několik práv a povinností lokálního a administrativního charakteru. Některé z těchto pravomocí jsou také stejné pro Ředitelství i kraj. Krajská rada, respektive její výbor pro kulturní dědictví, je tedy styčnou institucí pro dialog mezi veřejností a státní správou, jelikož se jí předkládají různá ohlášení o plánovaných změnách na památce (zásahy do struktury, opravy a podobně), o nálezech movitých kulturních objektů a o poškozeních památky v rámci živelné pohromy. V rámci takového poškození pak také krajská rada rozhoduje o dalším osudu postižené památky a také může zastavit vyplacení pojistky.

Díky dalším právům, kterými disponuje, může krajská rada, pokud se nejedná o významné změny, udělovat výjimky z ochrany u všech typů památkové ochrany s výjimkou středověkých objektů. S podobnou výjimkou (ne však tak rozsáhlou, jelikož se jedná pouze o kostely z období 1537-1649, objekty ve státním majetku a lodě) může nařídít průzkum a opravu památkového objektu.

Poslední pravomoci, které krajské rady mají, se týkají ochranných zón, kulturních krajín a užití půdy hlavně u archeologických lokalit. Rada tedy uděluje výjimky z ochrany a rozhoduje, jestli je možné půdu nadále využívat k orbě nebo jako pastviny. Závěrem je nutno také zmínit paragraf 23 památkového zákona, díky kterému, stejně jako Ředitelství pro kulturní dědictví, může vydávat další předpisy a omezení k vývozu předmětů kulturní krajiny, s výjimkou chráněných lodí.

4.1.6 Okres a okresní rada

Okres²⁴⁴ je nejnižší správní jednotkou v Norsku a je veden okresní radou, která je vedena starostou. Hlavní povinnosti okresu jsou zajištění prvního stupně vzdělávání, sociálních a zdravotních služeb, okresních silnic a je zodpovědný za rozvoj, ekonomiku a územní plánování na lokální úrovni. V Norsku je v současné době 354 okresů, jejich počet se však postupně snižuje, a to již od 50. let 20. století. K prozatím poslednímu sloučení okresů

244 Norsky: kommuner. Přesný překlad slova kommuner je komuna, resp. komunita, nicméně z administrativního hlediska se jedná o ekvivalent českého okresu, resp. obce s rozšířenou působností.

došlo v roce 2017, kdy bylo sloučeno 74 jednotek. Nutno však podotknout, že k tomuto sloučení dochází dobrovolně, ale i z donucení (v roce 2017 bylo v 11 případech sloučeno z donucení celkem 34 okresů).²⁴⁵ Co se týče památkové péče, nedává mu památkový zákon žádné pravomoci, nicméně i přesto pro památky je, a v budoucnu bude ještě více, okres důležitou jednotkou. Pravdou je, že zde na první pohled dochází k pozoruhodné situaci, kdy se společnost i vláda snaží počet těchto okresů snížit a do jisté míry tak dochází k centralizaci a zároveň vláda plánuje předat do rukou okresů více pravomocí, hlavně z oblasti environmentálního a památkového spektra, a tak dochází k decentralizaci. Celkově však tyto procesy nejsou v opozici a ve výsledku by tak mělo dojít k posílení moci okresů a zároveň k jejich zefektivnění. Zda se však podaří tento cíl splnit dnes ještě nelze odhadnout.

Okresy tedy aktuálně nemají žádné pravomoci vyplývající z památkového zákona, nicméně silným nástrojem je pro ně již výše rozebraný Planning and Building Act. Okresy tedy mohou historicky a kulturně hodnotné stavby chránit vyhlášením speciální oblasti v územním plánu a plánu zón. Pro zásah do budovy, nebo i její opravu, v takové zóně musí investor získat povolení okresu a okres pak má možnost zažádat si o vyjádření Ředitelství kulturního dědictví (pro památkově chráněné objekty je to dokonce povinné).

Z dalších práv vyplývajících z tohoto zákona lze připomenout právo zákazu neobvyklé budovy, která by rušila své okolí, nebo možnost vést grantové programy a programy profesionální pomoci na zlepšení stavu budov a přilehlého okolí.

4.1.7 Muzea, univerzitní muzea a univerzity

V rámci památkové péče dostaly určité pravomoci i muzea a univerzity v oblasti svého působení. Jedná se o práva provádět výzkumy, registraci a údržbu automaticky chráněných movitých i nemovitých objektů a lodí, stejně tak jako exkavaci v případě archeologických památek. V rámci archeologických nálezů pak také mohou rozhodovat o tom, zda nález může zůstat nálezci či majiteli pozemku. Pro tyto kompetence však existují výjimky, a to v případě, že se jedná o objekty z období středověku. V tom případě je za odpovědnou instituci považováno Ředitelství kulturního dědictví, respektive Norský institut pro výzkum kulturního

---

245 WIJNEN, Pieter. *74 municipalities disappear from the map* [online]. 2.6.2017, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://norwaytoday.info/everyday/74-municipalities-disappear-map/>>.

dědictví v případě archeologických nálezů.²⁴⁶ Dvanáct z těchto institucí, mezi něž patří například Norská národní knihovna, Norský národní archiv, Norské muzeum kulturní historie, Norské námořní muzeum nebo Národní galerie, má také právo vydávat další regulace a rozhodnutí ohledně exportu kulturních objektů ze země.²⁴⁷

4.1.8 Norská kulturní rada

Norská kulturní rada je státní agentura financovaná Ministerstvem kultury, jejíž hlavními úkoly jsou implementace norské kulturní politiky, správa kulturních fondů a grantů a vedení mezinárodní spolupráce. Zároveň funguje jako vládní poradní orgán v kulturních věcech. Norská kulturní rada tedy vede několik programů pro inovaci muzeí, je styčným bodem pro granty EEA, program Creative Europe a zároveň se podílí na programu UNESCO Paměť světa a programu Evropského koncilu Evropské kulturní cesty. Zároveň se stará o norské nehmotné kulturní dědictví.²⁴⁸ Norská kulturní rada má tedy na starosti převážně koordinaci práce muzeí a dalších kulturních institucí, a to vnitrostátně i na mezinárodní rovině, a plní administrativní úkoly a funkce na národní úrovni.²⁴⁹ Je také hlavním odvolacím orgánem pro rozhodování o exportu objektů kulturní hodnoty.²⁵⁰

4.2 Český systém orgánů památkové péče

Orgány a organizace státní památkové péče jsou ukotveny v zákoně č. 20/1987, Sb., o státní památkové péči. Konkrétně se jedná o jeho čtvrtou část a dále pak další specifické paragrafy v průběhu celého zákona. Úvodní paragraf této části zákona jmenuje Ministerstvo kultury, krajské úřady a obce s rozšířenou působností jako úřady mající na starost výkon památkové péče. Také ustanovuje odbornou instituci podřízenou Ministerstvu.

---

246 NORSKO. Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven. In *I 1979* 35. Oslo, 1979. § 1.3, § 1.4, § 2 a § 4.

247 CHABIERA, Aleksandra. *Stop heritage crime. Good practices and recommendations*. Warszawa: National Heritage Board of Poland, 2011. ISBN 978-83-931656-5-0. S. 29.

248 KULTURRÅDET. *A short guide to Arts Council Norway* [online]. 23.5.2018, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://www.kulturradet.no/english/vis/-/arts-council-norway-main>>.

249 CHABIERA, A. *Stop heritage crime. Good practices and recommendations*. Warszawa, 2011. S. 19 a 29.

250 Ibid., s. 29.

4.2.1 Vláda a státní kulturní politika

Vláda České republiky vstupuje do památkové péče, krom jejích obecných povinností typu stanovení státního rozpočtu nebo vydávání zákonů, ve dvou případech, a sice při vyhlášení národní kulturní památky a památkové rezervace. Vláda tedy vládním prohlášením prohlásí objekt za národní kulturní památku. Zároveň v něm vydá podmínky zabezpečení národních kulturních památek. Příkladem může být podmínka „*rozsah zastavěných ploch, tvar terénu, popřípadě výšková úroveň a skladba zástavby se nesmějí měnit, pokud by tím došlo k poškození kulturní hodnoty národní kulturní památky.*“²⁵¹

Podobné nařízení pak vláda vydává i pro památkové rezervace s tím, že na území památkové rezervace se musí při opravě, modernizaci nebo při výstavbě nových objektů respektovat charakter, měřítko, hmotová a urbanistická struktura a kontext daného místa. Využití prostoru a staveb musí odpovídat kapacitním a technickým možnostem a celkově nařízení směřují k co možná největšímu zachování místa. Zároveň se v nich nacházejí specifické podmínky pro konkrétní rezervace.²⁵²

Vláda také ukládá ministrovi kultury implementaci státní kulturní politiky, která vychází z programového prohlášení vlády. Za státní kulturní politiku je tedy napůl zodpovědná vláda, jelikož vytváří předpoklady k jejímu uskutečnění, a napůl ministr kultury, jelikož je zodpovědný za její provedení. Současná kulturní politika je v platnosti pro léta 2015-2020 a její priority leží v prosazení nového památkového zákona, využití památek k rozvoji hospodářství (hlavně v oblasti cestovního ruchu), zefektivnění využití památek, digitalizaci kulturního dědictví a zpřístupnění jeho informačního potenciálu, zefektivnění výkonu veřejné správy a zvýšení podílu samosprávy na uchování kulturního dědictví. Extrémně důležitým dokumentem je pak *Plán implementace Státní kulturní politiky na léta 2015 – 2020*, hlavně pak kapitoly tři a čtyři, které se přímo zabývají ochranou a následným využitím kulturního dědictví, a to včetně hloubkového rozboru nutných finančních nákladů a zajištění odborníků.²⁵³

251 ČESKO. NAŘÍZENÍ VLÁDY ze dne 31. ledna 2018 o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky. In *Sbírka zákonů Česká republika*, roč. 2018, částka 13, s. 279–287, § 2.

252 Například ČESKO. NAŘÍZENÍ VLÁDY ze dne 6. prosince 2017 o prohlášení území vybraných částí měst Františkovy Lázně, Cheb, Karlovy Vary a Mariánské Lázně a obce Valy s lázeňskou kulturní krajinou za památkové rezervace a o změně nařízení vlády č. 443/1992 Sb., o prohlášení území historického jádra města Františkovy Lázně a území pevnosti Terezín za památkové rezervace. In *Sbírka zákonů Česká republika*, roč. 2017, částka 154, s. 5082-5090. § 2.

253 Materiály ke státní kulturní politice dostupné z MINISTERSTVO KULTURY. *Státní kulturní politika na léta 2015 - 2020 (s výhledem do roku 2025)* [online]. 19.4.2019, [citováno dne 6.6.2019]. <<https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>>.

Důležitost tohoto dokumentu tkví v jeho detailnosti. Pro představu si lze v rychlosti představit jeho plán na ochranu krajinných památkových zón. Český památkový zákon prozatím nezná tento specifický pojem, a tak je nutno tyto oblasti chránit jakožto památkové zóny.²⁵⁴ Plán počítá s využitím GIS dat, které jsou již k dispozici v rámci jiných projektů (například Národní Sada Prostorových Objektů) k efektivnímu získání potřebných informací k aplikování plošné ochrany hodnot v kulturní krajině. Spolu s proběhnutším výzkumným projektem NPÚ *Ochrana a péče o historickou kulturní krajinu prostřednictvím institutu krajinných památkových zón* a vybudované metodiky a plošných analýz se tak tyto informace stanou základem pro argumentaci a následné vyhlášení krajinných památkových zón. Plán dále počítá i s otevřením nových míst pro specialisty s multioborovým (archeologie, historie, lesnictví, vodohospodářství,...) vzděláním, a to včetně jejich platového zařazení.²⁵⁵ Plán je celkově velmi komplexní a pokud by byl splněn, tak by v tomto případě zajistil adekvátní ochranu kulturní krajiny a pomohl by tak odborné i laické veřejnosti poskytnout nový pohled na vnímání krajiny a důležitosti genia loci pro přírodní krajinu, ale i její kulturní prvky.

4.2.2 Ministerstvo kultury

Ministerstvo kultury České republiky²⁵⁶ je zákonem ustanoveným ústředním orgánem pro výkon památkové péče. Ministerstvo tedy tvoří prognózy a návrhy dlouhodobých plánů rozvoje a sestavuje programy komplexní péče. Ty potom zahrnují různé grantové programy a programy na ochranu a péči o kulturní statky a záchranu a obnovu kulturních památek. Pro tyto programy Ministerstvo v roce 2018 alokovalo celkem 775 milionů korun a prozatím schválený návrh pro rok 2019 činí 812 milionů korun.²⁵⁷

Základními pravomocemi Ministerstva je prohlašování věcí za kulturní památku a oblastí za památkovou zónu. Před takovým prohlášením si však musí vyžádat vyjádření krajského úřadu a obce s rozšířenou působností (v případě archeologické památky návrh

---

254 ČESKO. Zákon České národní rady ze dne 30. března 1987 o státní památkové péči. In *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*. § 6.

255 MINISTERSTVO KULTURY. *Plán implementace Státní kulturní politiky na léta 2009 – 2014*. N publikováno: 2015. S. 40–42.

256 Dále jen Ministerstvo, podobně jako u norského protějšku.

257 MINISTERSTVO KULTURY. *Schválený rozpočet na rok 2018 a střednědobý výhled na léta 2019, 2020*. N publikováno: 2017. S. 39.; MINISTERSTVO KULTURY. Ukazatele kapitoly 334. In *Sbírka zákonů Česká republika*, roč. 2017, částka 336, s. 5458–5459. ISSN 1211-1244. S. 5458.

Akademie věd České republiky) a pochopitelně musí vyrozumět i vlastníka.²⁵⁸ Ministerstvo také může, pokud se nejedná o národní kulturní památku, památkovou ochranu z mimořádně závažných důvodů zrušit. Předtím si však opět musí vyžádat vyjádření výše jmenovaných úřadů.²⁵⁹

Podobně jako v Norsku má Ministerstvo na starost problematiku vývozu kulturních předmětů do zahraničí.²⁶⁰ Norsku podobné je také předkupní právo státu při prodeji kulturní památky. Agendu kolem tohoto práva také spravuje Ministerstvo. Naopak norský památkový zákon vůbec nehovoří o pozici, respektive práci, restaurátora. Dle českého zákona pak povolení k restaurování vydává i odebírá Ministerstvo, a to také spravuje Seznam osob s povolením k restaurování.²⁶¹ Podobně pak s konzultací Akademie věd vydává a odebírá povolení k archeologickému průzkumu.²⁶²

Ministerstvo je dále dle paragrafu 26 dotčeným orgánem při zpracovávání plánu ochrany památkových rezervací a zón a uplatňuje svá stanoviska v rámci územního plánu a plánu územního rozvoje, pokud se v něm objevuje památková rezervace nebo zóna nebo nemovitá kulturní památka, včetně národních kulturních památek a památek UNESCO. Z dalších povinností pak lze jmenovat koordinace výzkumné a vzdělávací činnosti, zabezpečení využití památek k výchovné činnosti a prosazování státní kulturní politiky nebo zřízení památkové inspekce a vydávání statutu pro odbornou organizaci státní památkové péče, ergo NPÚ.

4.2.3 Kraj a krajský úřad

Kraj a krajský úřad, jakožto vyšší správní celek, je zodpovědný za agendu kolem národních kulturních památek. Proto jsou vlastníci národních kulturních památek povinni krajskému úřadu oznámit vzniklá ohrožení památky a také ho žádat o povolení, pokud plánují jakýkoliv zásah, který nezahrnuje běžnou údržbu. Může se jednat přímo o hmotovou změnu památky, ale i její obnovu nebo opravu.²⁶³ Dále může krajský úřad, po vyjádření odborné

---

258 ČESKO. Zákon České národní rady ze dne 30. března 1987 o státní památkové péči. In *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*. § 2 a § 3.

259 *Ibid.*, § 8.

260 *Ibid.*, § 20–24.

261 *Ibid.*, § 14a–14c.

262 *Ibid.*, § 21.

263 *Ibid.*, § 12 a § 14.

organizace, nařídít vlastníkovvi národní kulturní památky učinit opatření k uchování památky. Je také kompetentní omezit nebo zakázat činnost, která by mohla způsobit nepříznivé změny stavu památky.²⁶⁴ Pokud tak neučiní, může dokonce krajský úřad na vlastníkovvy náklady udělené opatření provést sám. Ve zvlášť závažných případech má krajský úřad dokonce právo nařídít, zjednodušeně řečeno, nucenou správu objektu nebo přímo podat návrh na zahájení vyvlastňovacího řízení.²⁶⁵ Z dalších rozhodovacích pravomocí lze zmínit rozhodnutí o přemístění památky, stanovení podmínek k dočasnému přenechání památky za vědecko-vzdělávacím účelem nebo možnost vypracování plánu k ochraně kulturních rezervací a zón.²⁶⁶

Krajský úřad je pak také hlavním administrativním úřadem pro archeologické nálezy a průzkumy. Krajský úřad rozhoduje strpění „*provedení archeologických výzkumů a o podmínkách, za nichž archeologické výzkumy mohou být provedeny,*“ pokud mezi vlastníkem a organizací provádějící výzkum nedošlo k dohodě a zároveň rozhoduje o výši kompenzací a vyplácí odměnu při náhodných nálezech. Zákon stanovuje výši odměny do výše ceny materiálu, nebo deseti procent kulturní hodnoty. Takto objevené archeologické nálezy, tedy nálezy, které nebyly nalezeny při archeologickém výzkumu vedeným pověřenými organizacemi, jsou poté majetkem kraje, který je však povinen je převést do majetku státu, pokud ho o to požádá Ministerstvo kultury.

V rámci samostatné činnosti pak má kraj další práva a povinnosti. Například může ze svého rozpočtu přispět na zachování nebo obnovu kulturní památky. Většinou se tak děje pomocí různých dotačních programů, jako například program *Podpora památkové péče v Pardubickém kraji*, který byl vypsán pro rok 2018, nabízel až 80% spoluúčast kraje a bylo na něj vyčleněno celkem 14,2 milionu korun.²⁶⁷ Z další samostatné činnosti pak kraj schvaluje koncepci státní podpory a návrhy prováděcích plánů památkové péče v kraji a také usměrňuje kulturně výchovné využití kulturních památek v rámci své geografické působnosti.

V paragrafu 28 památkového zákona jsou pak výše vypsané kompetence kraje obecně shrnuty. Navíc se k nim zde přidává povinnost metodického, tedy stabilně stejného, řízení státní památkové péče, plnění úkolů Ministerstva a výkon dozoru nad dodržováním

---

264 ČESKO. Zákon České národní rady ze dne 30. března 1987 o státní památkové péči. In *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*. § 10 a §11.

265 Ibid., § 15.

266 Ibid., § 6a, § 18 a § 19.

267 PARDUBICKÝ KRAJ, KRAJSKÝ ÚŘAD, ODBOR KULTURY, SPORTU A CESTOVNÍHO RUCHU. *Výzva k předkládání žádostí o podporu v roce 2018: Název dotačního programu: Program podpory kultury a památkové péče v Pardubickém kraji na rok 2018*. Nепublikováno, 2017. S. 4 a 5.

památkového zákona.

4.2.4 Obec a obec s rozšířenou působností

Obecní úřad obce s rozšířenou působností má prakticky stejná práva a povinnosti pro kulturní památky, jako má krajský úřad pro národní kulturní památky. Stejně jako krajský úřad tedy poskytuje vyjádření Ministerstvu ve věcech prohlašování a rušení památkové ochrany a dále je první instancí pro řízení dle paragrafů 10, 11, 12, 14 a 15 památkového zákona.²⁶⁸ Oproti krajskému úřadu tedy obecní úřad nemá moc nad archeologickými nálezy a movitými kulturními památkami. Na druhou stranu obecní úřad má právo zřizovat a měnit ochranné pásmo kolem národní kulturní památky a památkových rezervací a zón, ovšem až podle návrhu krajského úřadu.²⁶⁹

Pravděpodobně nejvíce práv a povinností získávají obecní úřady a obce s rozšířenou působností díky paragrafu 29. Obecní úřad se podílí na provedení krajské koncepce památkové péče, vydává závazná stanoviska a uplatňuje územní plán. Dále provádí dozor nad obnovou a změnou kulturní památky a nad zásahy v památkových zónách a rezervacích. O celkovém množství práce, která spadá na obecní úřady vypovídá i písmeno e tohoto paragrafu, které uvádí, že obecní úřad „*vykonává státní správu na úseku státní památkové péče, pokud podle tohoto zákona není příslušný jiný orgán státní památkové péče.*“²⁷⁰ Jako pověstnou třešničku na dortu ještě mají obecní úřady povinnost koordinovat jednotné označování kulturních památek. Celkově tedy, když porovnáme množství národních kulturních památek, které má zjednodušeně řečeno na starost krajský úřad, a množství kulturních památek, není divu, že obecní úřady obcí s rozšířenou působností mají na starost valnou většinu řízení, která se o kulturních objektech vedou. Kapacity obecních úřadů velmi často nedovolují věnovat konkrétnímu objektu tolik času, kolik by v ideálním případě potřebovaly. Naopak norské okresy tento problém prozatím nepocítují, avšak s aktuální decentralizací památkové péče je zde určitá pravděpodobnost, že by se mohl objevit i tam. Vývoj v následujících letech nám ukáže, jestli se v Norsku podaří tuto otázku vyřešit. Pokud tomu tak bude, bylo by nasnadě blíže analyzovat jejich systém a do jisté míry jím alternovat

268 Pro bližší informace viz výše.

269 ČESKO. Zákon České národní rady ze dne 30. března 1987 o státní památkové péči. In *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*. § 17.

270 Ibid., § 29, písm. e.

ten český.

Závěrem je ještě nutno zmínit pravomoci, které má obec ve své vlastní režii. Stejně jako kraj může přispívat na obnovu kulturních objektů a dále pak „*pečuje o kulturní památky v místě a kontroluje, jak vlastníci kulturních památek plní povinnosti uložené jim tímto zákonem.*“²⁷¹ Zajímavým bodem, který se ale v praxi prakticky neobjevuje, je bod o možnosti obce zřídit samostatnou právnickou osobu nebo organizační složku za účelem obnovy památek.

4.2.5 Národní památkový ústav

Národní památkový ústav,²⁷² jakožto odborná organizace státní památkové péče, je v této kapitole, řečeno vulgárně, spíše do počtu. NPÚ totiž není úřadem, ale opravdu pouze odbornou organizací, a její jediná zákonem ustanovená pravomoc je vedení evidence kulturních památek v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky.²⁷³ Dále je také oprávněn vydávat osvědčení, které vykonavateli památkové péče dovoluje vstup do objektů a vykonávání potřebné práce.

Z památkového zákona však pro NPÚ vyplývá mnoho povinností. Tyto povinnosti jsou především poradního a odborného charakteru. NPÚ zpracovává podklady pro další rozhodnutí Ministerstva a vlády (jako je například vyhlašování kulturních památek), vydává vyjádření k situacím, které jsou v kompetencích krajských úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností (na zpracování vyjádření má 20 dní) a také poskytuje bezplatnou odbornou pomoc pro státní úřady, ale i veřejnost. Dále vytváří metodiku památkové péče, zabezpečuje odborný dohled a vzdělávání svých pracovníků, ale i veřejnosti. Celkově je to tedy jedna z nejdůležitějších institucí pro památkovou péči, ale výkonné pravomoci nemá, což je také důvod, proč se v České republice mluví o dvoukolejnosti památkové péče.

Krom samotného památkového zákona je nejdůležitějším dokumentem pro existenci NPÚ takzvaný *Statut Národního památkového ústavu*, který vydává Ministerstvo kultury. Dalo by se o něm také mluvit, jako o základní listině NPÚ. Tento statut obsahuje detailní

---

271 ČESKO. Zákon České národní rady ze dne 30. března 1987 o státní památkové péči. In *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*. § 30.

272 Dále jen NPÚ.

273 ČESKO. Zákon České národní rady ze dne 30. března 1987 o státní památkové péči. In *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*. § 7.

práva a povinnosti ústavu, seznam objektů, které do jeho správy spadají a jeho základní rozdělení. Toto rozdělení je pak pro samotný výkon památkové péče velice důležité. NPÚ se dělí na územní odborná pracoviště, která jsou detašovaná v každém kraji a plní odbornou funkci tak, jak bylo popsáno výše, a územní památkové správy. Ty jsou v republice celkem čtyři a zodpovídají za národní kulturní památky, které mají ve své správě.²⁷⁴ Toto rozdělení pak zabraňuje možnému střetu zájmů. Kdyby nebyla odborná a správní funkce rozdělena, mohla by nastat situace, kdy by se NPÚ, jakožto odborná organizace, vyjadřoval k návrhu, který sám podal, jakožto správce památky. Rozdělení NPÚ na odbornou část a část správní, tak tedy tento střet vylučuje.

4.3 Srovnání norské a české institucionalizace památkové péče

Administrativní a správní systém památkové péče Norska a Česka se v současné době diametrálně liší. V České republice aktuálně mluvíme o takzvané dvoukolejnosti, což v praxi znamená rozdělení památkové péče na výkonnou a odbornou část. Výkonnou část mají na starosti orgány státní a místní správy, potažmo samosprávy. Odbornou stránku pak zajišťuje NPÚ, který je zároveň dotčeným orgánem pro řízení, dotýkající se památkové péče. Tento na první pohled decentralizovaný systém dává hlavní rozhodovací pravomoc státním „neodborným“ úřadům, nicméně další legislativa, hlavně správní řád, nařizuje spolupráci výkonné i odborné složky a zamezuje tak svévolnému rozhodování bez ohledu na památkové hodnoty. Systém tedy v zásadě funguje, nicméně dvoukolejnost prodlužuje dobu vydání stanovisek a do jisté míry tento proces činí zbytečně složitým.

Naopak v Norsku je systém památkové péče centralizovaný v rukou Ředitelství kulturního dědictví, které je hlavním výkonným i odborným orgánem. Aby však na celý obor nebylo Ředitelství samo, má k dispozici mnoho poradních orgánů převážně z řad muzeí a univerzit. V Norsku je také nařízena spolupráce mezi Ředitelstvím a všemi dotčenými orgány a institucemi, ale i místní samosprávou, což znamená, že všechny potenciální akce jsou již dopředu konzultovány s dotčenými subjekty. Kraj a okres, respektive krajská a okresní rada, zodpovídají za uvedení rozhodnutí Ředitelství do praxe a za dohled nad jejich dodržováním. Dále pak mají orgány místní správy a samosprávy možnost zasáhnout nebo přímo vykonávat památkovou péči s pomocí zhotovení a pravidelné revize územního plánu,

274 MINISTERSTVO KULTURY. *Statut Národního památkového ústavu*. Nепublikováno, 2018. S. 1–2 a 6.

díky kterému můžou výše zmíněné orgány chránit specifická místa i kulturní a historickou hodnotu.

Co je však nutné k výše psanému textu uvést, je fakt, že administrativní a správní systém norské památkové péče prochází v současné době procesem decentralizace, kdy se počítá s tím, že mnoho, ne-li většina, pravomocí Ředitelství kulturního dědictví bude alokováno do kompetencí krajských a okresních rad. Ve své strategii pak Ředitelství samo počítá s tím, že nadále bude hlavně odbornou, poradní a výzkumnou složkou.²⁷⁵ V zásadě se tedy norský systém památkové péče transformuje do české podoby, ovšem s jakou intenzitou prozatím nelze říci. Na druhou stranu je také nutné upozornit na současný vývoj v České republice, konkrétně na nový stavební zákon, který je v současné době diskutován v parlamentu. Dle tohoto zákona by se agenda památkové péče a ochrany přírody dostala do přímé kompetence stavebních úřadů a tím by tato odvětví byla opět centrálně řízena jedním úřadem. Tato centralizace v jednom úřadu by však nevyřešila problémy dvoukolejnosti památkové péče, jelikož by odborná a výkonná složka byla stále separovaná.

Další velký rozdíl v institucionalizaci péče o kulturní dědictví se již objevil u shrnutí legislativní části této práce. Jedná se o celkové provázání systému památkové péče s ochranou přírodního a kulturního prostředí. Jak již bylo řečeno agenda památkové péče spadá v Norsku pod Ministerstvo klimatu a prostředí a ne pod ministerstvo kultury, v případě Norska konkrétně pod Ministerstvo kultury a církve, jako tomu je ve většině ostatních zemí včetně České republiky. Prostedí, přírodní prostředí a kulturní dědictví jsou v Norsku pevně spjaté již minimálně přes sto let a v tomto směru zde nelze předpokládat žádnou změnu. Není však bez zajímavosti, že svého času i v České republice byla ochrana přírody a památek spojená. Dle paragrafu 19 zákona 22/1958 Sb., zákona o kulturních památkách byl zřízen Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, který v sobě spojoval ochranu památek i přírody. Za výkonný orgán pak byl delegován krajský národní výbor, při němž vznikla takzvaná Krajská střediska státní památkové péče a ochrany přírody. Blízkost těchto orgánů, a to jak zákonná tak fyzická, protože „památkáři i ochránci přírody“ velmi často úřadovali ve stejné nebo sousední kanceláři, pak pomáhala skloubit zájmy obou skupin. Tento systém spolupráce fungoval do roku 1991, kdy byla tato střediska rozpuštěna a kompetence rozděleny mezi Ministerstvo kultury a Ministerstvo životního prostředí.²⁷⁶ Od roku 1991 jsou tedy

---

275 THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Directorate for Cultural Heritage STRATEGY 2017-2021*. Oslo, 2016. S. 3 a 11.

276 NEJEDLÝ, Vratislav. *Historie Národního památkového ústavu* [online]. 4.5. 2019, [citováno dne 17.3.2019].

ochrana přírody a ochrana památek samostatné obory,²⁷⁷ které spolu konsekventně nespolupracují v takové míře, jak tomu je v Norsku.

<<https://www.npu.cz/historie-npu>>; ČESKO. Zákon ze dne 17. dubna 1958 o kulturních památkách. In *Sbírka zákonů Republiky československé*, roč. 1958, částka 8, s. 63–69.

277 Je však nutno poznamenat, že v některých krajích a obcích s rozšířenou působností je stále kancelář památkové péče spjata s ochranou přírody. Například v Liberci existuje Oddělení památkové péče pod Odborem životního prostředí.

Závěr

Diplomová práce se zabývala památkovou péčí v Norském království a České republice a systémy obou zemí následně porovnávala. Celkově byl dán větší důraz na poměry v Norsku, jelikož informace pro norské prostředí jsou pro čtenáře nedostupnější, než poznatky z Česka. Zároveň je nutno podotknout, že ochrana památek je multidisciplinární téma, které se s postupem výzkumu čím dál více rozšiřuje. S ohledem na to byla také koncipována celá práce, která rozhodně není monografií, ale snaží se mapovat nejdůležitější aspekty, které na objekty kulturního dědictví působí, což byl také jeden z cílů práce.

Konkrétně tedy práce představila norský památkový fond v komparaci s českým, jakožto uvedení do tématu a získání povědomí o tom, co vlastně obě země chrání. Norsko nedisponuje takovým počtem stavebních památek, jako Česko, nicméně eviduje mnohem více archeologických památek a památek spojených s topografií a polohou země. Tento fakt je velmi důležitý pro mnoho dalších kapitol, jelikož se dá tvrdit, že povaha památkového fondu přímo ovlivňuje i strategie na jeho udržení a dokonce i legislativu.

Druhá kapitola se věnovala hrozbám ohrožujícím existenci památkových objektů. Hlavní hrozby se dají rozdělit do dvou, respektive třech, hlavních kategorií. První kategorie obsahuje přirozené hrozby a jedná se o faktory, které na památku působí bez lidského přičinění, jako například vlhkost, přírodní katastrofy nebo sluneční záření. Druhou kategorií tvoří vlivy, které způsobuje člověk, konkrétně se může jednat o nedostatek údržby, opotřebení způsobené vysokou mírou turismu nebo špatný management užití památky a územního plánu. Třetí kategorie je pak sloučenina obou předcházejících a jedná se o přírodní vlivy, které zapříčinil člověk. Příkladem mohou být uvedeny povodně způsobené regulací řek nebo v této práci zmíněné požáry, které sice mohou vzniknout samovolně, nicméně většinou vzejdou z lidského pochybení. Obě tyto kapitoly také byly doplněny několika příkladovými pojednáními, které ilustrují danou problematiku a konkretizují ji danými příklady.

Co se týče srovnání Norska a Česka v rámci hrozeb pro památky, je důležité právě výše uvedené rozdělení. Hrozby, za které „může příroda“ jsou v obou zemích odlišné a ovlivňuje je jednak jejich umístění a topografie a jednak podnebí, ve kterém se nacházejí. Předpokládá se, že zatímco se postupem času bude v Norsku zvyšovat vlhkost, v Česku bude naopak větší sucho. Naopak v obou zemích se zvýší výskyt extrémního počasí a také se bude

zvyšovat průměrná teplota a prodlužovat vegetační období. Poškození vzniklé z působení lidí je však v obou státech velmi podobné. Ekonomický a politický tlak je většinou tak velký, že památkové a historické hodnoty v místech, kde neexistuje právní ochrana, musejí ustoupit nové výstavbě obytných, komerčních i výrobních prostor. V poslední době se však paradoxně objevuje ekologický tlak, který se snaží o zmírnění změny klimatu. K tomu používá zateplení objektů, ale také využití obnovitelných zdrojů energie. Budování solárních a větrných elektráren však ve výsledku vytváří hluboký zásah do krajiny, potažmo kulturní krajiny. Byť o jejich užitečnosti v rámci prezervace přírody nikdo nepochybuje, bude v budoucnu velmi důležité zhodnotit jejich přínos v poměru s proměnou krajiny, kterou přinášejí.

Tím skončila pomyslná první část práce a další kapitolou začíná část zaměřená na legislativní zajištění a institucionalizaci kulturního dědictví. Památková legislativa obou zemí sleduje stejný cíl a používá k tomu i podobné prostředky. Je pochopitelné, že zákony, hlavně památkové zákony, dávají jinak velký prostor jiným tématům. Je to dáno hlavně rozdílným historickým vývojem, unikátností památkových fondů a polohou a topografií obou zemí. Z hlavních rozdílů mezi památkovými zákony obou států lze jmenovat například vlastnictví archeologických nálezů. V Norsku je vlastníkem všech nálezů, u kterých nelze dopátrat původního majitele, stát. V Česku je vlastnictví rozděleno dle toho, kdo prováděl archeologický výzkum, případný náhodný nález je vlastnictvím kraje. Z dalších rozdílů musíme zmínit fakt, že český zákon je mnohem detailnější, hlavně co se týče administrativního rozdělení a agendy ohledně restaurování kulturních objektů, byť je toto rozdělení zastaralé a málo exaktní. V norském památkovém zákoně se například toto rozdělení neobjevuje vůbec a také administrativní dělení je zde zmíněno spíše výjimečně. Tyto detaily jsou totiž v norském prostředí řešeny podzákonými normami.

Další nevšední bod, který se však nachází v zákoně na ochranu dědictví souostroví Špicberk, nabízí možnost změnit klasifikaci movité kulturní památky na nemovitou, pokud je její spojení s místem tak silné, že by změnou jejího místa zcela zanikla její kulturní nebo historická podstata. Tato možnost pak může chránit i mobiliář kulturních památek a je s podivem, že se též nenachází v hlavním norském památkovém zákoně. Zároveň v českém prostředí by šel tento bod využít pro mnoho památkových objektů. Dalším bodem, který mají norské zákony navíc, je povinnost úřadů zveřejňovat svá rozhodnutí v případech, které se týkají širší oblasti a které potenciálně ovlivní život místní komunity.

Nicméně největší rozdíl, který prostupuje všechny norské zákony, které se dotýkají kulturního dědictví, je celkové provázání objektů kulturní hodnoty s krajinou a okolím památky. Je to pravděpodobně dáno tím, že většina Norska je stále neobydlená a Norové se tak snaží chránit i okolí památek, protože to je jeden z mála historických dokladů práce jejich předků. V České republice takto silná ochrana kontextu památky neexistuje, což má v mnoha případech za následek ztrátu kontextu historické budovy. Zároveň s tím je nutno podotknout, že v Norsku stále funguje kooperace mezi ochránci přírody a ochránci památek, pravděpodobně také z toho důvodu, že obě tyto agendy spadají pod jedno ministerstvo. Podobná spolupráce fungovala i v České republice, respektive v Československé republice. Nicméně od rozdělení pravomocí mezi Ministerstvo kultury a Ministerstvo životního prostředí se tato spolupráce postupně vytrácela a dnes prakticky neexistuje.

Tímto jsme se dostali k poslední kapitole práce. Ta se zabývá úřady, které mají na starosti výkon památkové péče. Zde je nutné podotknout, že diplomová práce vzniká v době, kdy v Norsku probíhá proces decentralizace, kdy výkon mnoha pravomocí, hlavně z oblasti péče o kulturní dědictví a ochrany přírody, bude převeden z centrálních úřadů na nižší samosprávné celky. Je tedy možné, že několik měsíců po dokončení práce bude situace zcela odlišná. Aktuálně však leží většina práv a povinností v rukách Ředitelství pro kulturní dědictví, které však samo předpokládá, že po transformaci bude hlavně poradním a výzkumným orgánem. Co se týče krajských a okresních orgánů, ty mají v rámci památkové péče na starosti vypracování a dodržování územního plánu, v rámci kterého je v norském prostředí také určitá možnost ochrany památek a kulturní krajiny pomocí vytyčení speciálních zón, které dle stavebního zákona mají uchovat kvality v nich obsažené. Jak ale již bylo řečeno, v praxi zde často převládá vliv investorů a developerů.

V českém prostředí je prozatím situace složitější, jelikož zde funguje takzvaná dvoukolejnost památkové péče, což znamená, že zodpovědnými úřady jsou orgány státní správy a místní samosprávy, které ale pro svá stanoviska potřebují vyjádření odborné instituce, tedy Národního památkového ústavu. Tato dvoukolejnost sice ve většině případů zajišťuje odborné posouzení každé konkrétní žádosti, ve výsledku však toto rozdělení památkové péče na složku výkonnou a odbornou zpomaluje administrativní proces. Pokud porovnáme zákonem dané lhůty na vyřízení žádostí obou zemí a necháme stranou možná prodloužení v extrémně složitých případech, zjistíme, že norská administrativa je mnohem rychlejší. Maximální doba pro posouzení „složitých“ žádostí je tři týdny s tím, že „jednoduché“

žádosti a žádosti, které korespondují s územním plánem, by měly být rozhodnuty „co nejdříve.“ V českém prostředí je tato lhůta stanovena na 30 dní ve všech případech (a dalších 20 dní má na zpracování vyjádření odborná instituce).

Z předcházejících dvou odstavců také vyplývají další možnosti výzkumu. Jelikož práce nemůže zhodnotit ani popsat výsledek norské decentralizace péče o kulturní dědictví, tak se jako další výzkum nabízí popis nového administrativního uspořádání. S odstupem několika let pak bude možné i zhodnotit výsledky decentralizačního procesu a vytvořit závěry, které by teoreticky mohly pomoci se zefektivněním českého systému památkové péče. Oba systémy by totiž ve výsledku měly být velmi podobné, nicméně pokud si v Norsku i přes změny uchovají svojí stávající úroveň, bude norský systém přece jenom rychlejší a efektivnější, než systém český.

Co se týče limitů výzkumu, jedná se hlavně o stránkový limit a rozsah tématu. Pravdou zůstává, že pouze komparace legislativ obou zemí by vydala na celou práci, nicméně si lze jen těžko představit člověka neprávníckého vzdělání, kterého by taková práce zaujala. Témata tedy byla velmi zhuštěna a z původního plánu byly vypuštěny některé nenosné kapitoly. S jazykovou bariérou, která by se zdála být hlavním limitem, a dostupností literatury byl relativně malý problém, jelikož mnoho literatury a také většina norských vládních dokumentů je přeložena do angličtiny.

Úplným závěrem je ještě nutno zmínit jeden cíl práce, který prozatím nebyl diskutován, a tím je otevření diskuze o možnostech inspirace české památkové péče v Norsku. Celkově je pozitivní konstatovat, že spolupráce mezi Norským královstvím a Českou republikou existuje a je velmi plodná. Bohužel se omezuje pouze na odbornou stránku věci. Česká republika je stát, který se při vytváření a novelizacích zákonů inspiruje v legislativách dalších zemí, byť často přinášejí pro české prostředí cizí věci, například reorganizace okresů. Norsko je argumentativně Česku velmi podobná země a inspirace v takto odborné rovině, jako je ochrana kulturního dědictví, by byla na místě. České památky jsou stejně jako norské integrálně spojeny se svým místem, nicméně česká památková péče na toto propojení struktury místa rezignovala a ochranná pásma jsou často nedostatečná, nebo jsou zcela ignorována, jak jsme viděli na příkladu Němčic. Tento problém vykořenění kontextu památky prozatím v České republice nebyl oficiálně rozpoznán a tudíž není ani způsob ani vůle s tímto problémem cokoliv dělat. V posledních letech se často mluví o udržitelnosti a udržitelném

rozvoji. V Norsku již rozpoznali, že narušování okolí a bourání historických budov nejen v blízkosti památek trvale udržitelné není, a to z ekonomického, ekologického i kulturněhistorického pohledu. Neměla by si tento fakt uvědomit i česká společnost?

Summary

The subject of my thesis is heritage preservation in Norway and in Czech Republic and comparison of heritage conservation systems in these countries. I put greater emphasis on the situation in Norway because information on Norwegian heritage preservation is less accessible for the reader than findings from Czech Republic.

Specifically, the thesis introduces the Norwegian monument fund and compares it with Czech monument fund. Norway does not have as many monuments as Czech Republic, however, there is significantly greater number of archaeological sites and heritage sites connected to topography and landscape of the country. This fact is very important for following chapters because it can be said that the nature of monument fund directly influences strategies for its preservation, and it can even influence legislature.

Second chapter covers threats to existence of heritage sites. The main threats can be divided into two categories. First category contains natural threats such as humidity, natural disasters, solar radiation, or natural deterioration. Natural threats are connected to placement, topography and climate of both countries. It is expected that while in Norway the climate will change to more humid, Czech climate will become more arid. Both countries will encounter extreme weather conditions more often, the average temperature will rise, and growing season will be longer. Second category incorporates human influence, such as lack of maintenance, wear caused by high number of tourists, or wrong management of monument usage and zoning plans. Damage caused by human influence is very similar in both countries. Economic and political pressure is often so great that, in places with no legal protection, cultural heritage must give way to economic development. Paradoxically, landscape and cultural heritage is being damaged by another new threat – ecological focus. To reduce energy consumption, (even historical) buildings are being insulated and renewable energy sources are being used more often. Solar and wind power plants have a great impact on landscape. In future it will be necessary to evaluate their benefits compared to changes in landscape that they bring. Special category of threats is fire or floods caused by river engineering. This category stands somewhere in-between the two previously mentioned categories.

The following part of the thesis deals with legislative measures and institutionalization of cultural heritage. Legislature dealing with heritage preservation shares common goals in

both countries and utilizes similar instruments to achieve these goals. The main difference in Czech and Norwegian legislature is the level of detail. Czech legislature is much more detailed, especially when dealing with administrative division and agenda connected to restoration of cultural heritage. In Norwegian legislature these topics are not covered by laws because they are incorporated in secondary legislation – regulations. This arrangement gives the Norwegian legislature flexibility. The most significant difference between laws of both countries is the linkage between objects of cultural value and the landscape in which they are situated. This link is covered in Norwegian laws and Norway tries to protect the surrounding area of the monuments as well because it is one of the few remaining proofs of work of their ancestors. In Czech Republic there is not such a great emphasis on protection of context of the monuments. It should also be noted that in Norway there is much stronger cooperation between natural conservationists and cultural heritage conservationists. Both agendas even fall under the same ministry.

The last chapter deals with authorities that are responsible for carrying out heritage protection. It must be noted that at the time of writing this thesis, Norway undergoes the process of decentralization where many competences on protection of natural and cultural heritage will be transferred from central offices to regional authorities. Now most of duties and competences lie in the hands of the Directorate for Cultural Heritage. After the transformation the Directorate will become mainly advisory and research body. Regional authorities oversee developing and fulfilling of zoning plans and they are also able to create special zones with lower level of protection. In Czech Republic two-tier heritage preservation system is used. The responsible authority is state administration which needs endorsement from the expert in the field – in this case The National Heritage Institute. This two-tier system ensures an expert assessment of every request. However, it also slows down the administrative process.

Because the thesis cannot at this time evaluate or describe the results of Norwegian decentralization of heritage protection, there is an opportunity for further research once the new system is implemented. After several years it will be possible to evaluate the results of decentralization process and make conclusions that could theoretically help improve Czech system of heritage protection.

Zdroje

Publikace

ASCANIIS, Silvia De – GRAVARI-BARBAS, Maria – CANTONI, Lorenzo. *Tourism Management at UNESCO World Heritage Sites*. Lugano: Università della Svizzera italiana, 2018. ISBN 978-88-6101-018-5.

ASDAL, Åsmund. *Country report on the state of plant genetic resources for food and agriculture in Norway*. Ås: Skog og landskap, 2008. ISBN 9788231100676.

BEER, Johannes de – BOOGAARD, Floris. Good practices in cultural heritage management and the use of subsurface knowledge in urban areas. In *Procedia Engineering*, březen 2017, roč. 9, č. 209, s. 34–41. ISSN 1877-7058.

BERG, Fredrik. Wear and Tear of World Heritage: Preventive Conservation and Tourism in Norway's Stave Churches. In *Studies in Conservation*, září 2018, roč. 63, doplněk 1, s. 320–322. ISSN 00393630.

BERNUÉS, Alberto – CLEMETSEN, Morten – EIK, Lars Olav. Seeing Northern European Fjord and Mountain Agriculture Through Farmers' Eyes: A Critical Step in Promoting Sustainability. In *Mountain Research and Development*, srpen 2016, roč. 36, č. 3, s. 276–285. ISSN 0276-4741.

BJØRKHAUG, Hilde. Sustainable Agriculture in the Norwegian Farmers' Context: Exploring Farming Habitus and Practice on the Norwegian Agricultural Field. In *International Journal of Environmental*, leden 2006, roč. 2, č. 4, s. 123–131. ISSN 1832-2077.

CERCMA. Cultural Environment as Resource: in Climate Change Mitigation and Adaptation. In *Nordiske Arbejdspapirer*, 2014, č. 920, 57 s. ISSN 2311-0562.

COSTAIN, Charlie. Framework for Preservation of Museum Collections. In: CAPLE, Chris. *Preventive Conservation in Museums*. New York: Routledge, 2011. ISBN 978-0-415-57969-8.

ČESKO. NAŘÍZENÍ VLÁDY ze dne 6. prosince 2017 o prohlášení území vybraných částí měst Františkovy Lázně, Cheb, Karlovy Vary a Mariánské Lázně a obce Valy s lázeňskou kulturní krajinou za památkové rezervace a o změně nařízení vlády č. 443/1992 Sb., o prohlášení území historického jádra města Františkovy Lázně a území pevnosti Terežín za

památkové rezervace. In *Sbírka zákonů Česká republika*, roč. 2017, částka 154, s. 5082–5090. ISSN 1211-1244.

ČESKO. NAŘÍZENÍ VLÁDY ze dne 31. ledna 2018 o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky. In *Sbírka zákonů Česká republika*, roč. 2018, částka 13, s. 279–287. ISSN 1211-1244.

ČESKO. *Usnesení vlády České republiky ze dne 9. února 2015 č. 92 ke Zprávě o stavu požární ochrany kulturního dědictví*. 2015.

ČESKO. Zákon České národní rady ze dne 19. února 1992 o ochraně přírody a krajiny. In *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*, roč. 1992, částka 28, s. 666–692. ISSN 1210-0005.

ČESKO. Zákon České národní rady ze dne 30. března 1987 o státní památkové péči. In *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*, roč. 1987, částka 6, s. 214–227. ISSN 0322-8037.

ČESKO. Zákon ze dne 14. března 2006 o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In *Sbírka zákonů Česká republika*, roč. 2006, částka 63, s. 2226–2290. ISSN 1211-1244.

ČESKO. Zákon ze dne 17. dubna 1958 o kulturních památkách. In *Sbírka zákonů Republiky československé*, roč. 1958, částka 8, s. 63–69.

ČESKO. Zákon ze dne 20. února 2001 o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých dalších zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí). In *Sbírka zákonů Česká republika*, roč. 2001, částka 40, s. 2794–2822. ISSN 1211-1244.

DALE, Solveig. *Cultural heritage preservation and universal design – a process tool*. Oslo: Norwegian Directorate for Children, Youth and Family Affairs, [2010].

DAUGSTAD, Karoline – RØNNINGEN, Katrina – SKAR, Birgitte. Agriculture as an upholder of cultural heritage? Conceptualizations and value judgements—A Norwegian perspective in international context. In *Journal of Rural Studies*, leden 2006, roč. 22, č. 1, s. 67–81. ISSN 0743-0167.

DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Bryggen in BERGEN*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Norwegian Points on The STRUVE Geodetic Arc*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Rjukan–Notodden Industrial Heritage Site*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Rock Art: A guide to the Documentation, Management, Presentation and Monitoring of Norwegian Rock Art*. BJELLAND, Torbjørg – HELBERG, Bjørn Hebba (edd.). Sine loco: Directorate for Cultural Heritage, 2007.

DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *RØROS Mining Town and the Circumference*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Rock Art at ALTA*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *URNES Stave Church*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *VEGA Archipelago*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *WESTERN NORWEGIAN Fjords*. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2018.

DRAMSTAD, Wenche E. Integrating landscap-based values–Norwegian monitoring of agricultural landscapes. In *Landscape and Urban Planning*, prosinec 2001, roč. 27, č. 3–4, s. 257–268. ISSN 0169-2046.

EKOTOXA s.r.o. *Komplexní studie dopadů, zranitelnosti a zdrojů rizik souvisejících se změnou klimatu v ČR*. Sine loco, 2015.

FALLETH, Eva Irene – HOVIK, Sissel. Local government and nature conservation in Norway: decentralisation as a strategy in environmental policy. In *Local Environment: The International Journal of Justice and Sustainability*, 2009, roč. 14, č. 3, s. 21–231. ISSN 13549839.

FOSEN VIND. *1 057 MW in Central–Norway*. Nepublikováno, 2016.

FRIGERIO, Alberto. *The Underwater Cultural Heritage: a Comparative Analysis of International Perspectives, Laws and Methods of Management*. Lucca, 2013. 388 s.

Disertační práce na IMT Institute for Advanced Studies, Lucca. Vedoucí disertační práce Lorenzo Casini.

GIRSA, Václav. *Český komitét ICOMOS znovu k návrhu rekonstrukce stavebního zákona: (vystoupení prof. Václava Girsy na semináři Památkové péče a stavební právo dne 18. března 2019 v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR)*. Nepublikováno, 2019.

GJERDE, Jan Magne Gjerde. *Rock art and Landscapes Studies of Stone Age rock art from Northern Fennoscandia*. Tromsø, 2010. 505 s. Disertační práce na University of Tromsø, Faculty of Humanities, Social Sciences and Education, Department of Archaeology and Social Anthropology. Vedoucí diplomové práce Knut Helskog a Charlotte Damm.

HUBÁČKOVÁ, Martina. *Návštěvnost památkových objektů v ČR: analýza časoprostorového vývoje*. Olomouc, 2018. 65 s. Diplomová práce na Univerzitě Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie. Vedoucí diplomové práce Zdeněk Szczyrba.

HOMB, Anders – UVSLØKK, Sivert. *Energy Efficient Windows with Cultural Value: Measurements and Calculations*. Sine loco: SINTEF Building and Infrastructure, 2012.

HYGEN, Anne-Sophie. *Protection of Rock Art, The Rock Art Project 1996-2005: Final Report from the Directorate for Cultural Heritage*. Sine loco: Directorate for Cultural Heritage archive, 2006.

CHABIERA, Aleksandra. *Stop heritage crime. Good practices and recommendations*. Warszawa: National Heritage Board of Poland, 2011. ISBN 978-83-931656-5-0.

ICOMOS. *INTERNATIONAL CULTURAL TOURISM CHARTER: Managing Tourism at Places of Heritage Significance (1999)*. Mexico City: ICOMOS, 1999.

ICOMOS NORWAY. Norway. In *Heritage at Risk: ICOMOS world report 2001/2002 on monuments and sites in danger*, 2001, roč. 2, č. 1, s. 157–160. ISSN 2365-5607.

International Convention on Salvage, 1989: with Final Act. London: The Stationery Office, 1996. ISBN 0-10-134582-8.

JENSEN, Geir. *A White Paper on: WATER MIST FOR PROTECTION OF HERITAGE*. Oslo: Directorate of Cultural Heritage, 2004.

JENSEN, Geir. *Manual fire extinguishing equipment for protection of heritage. Research*

report. *COST Action 17 Built Heritage: Fire Loss to Historic Buildings*. Oslo: Riksantikvaren the Norwegian Directorate for Cultural Heritage, 2006.

JENSEN, Geir. *RESEARCH REPORT: Hypoxic Air Venting for Protection of Heritage*. Oslo: Riksantikvaren the Norwegian Directorate for Cultural Heritage, 2006. ISBN 82-7574-037-1.

JIRÁSEK, Pavel – MRÁZEK Martin – POLÁTOVÁ Eva – SVOBODA Petr. *Požární ochrana památkových objektů*. Praha: Národní památkový ústav, 2015. ISBN 978-80-7480-021-4.

JUVELIER, Ben. “Salvaging“ History: Underwater Cultural Heritage And Commercial Salvage. In *American University International Law Review*, květen 2018, roč. 32, č. 5, s. 1023–1045. ISSN 00031453.

KASLEGARD, Anne S.. *Climate Change and Cultural Heritage in the Nordic Countries*. Copenhagen: Nordic Council of Ministers, 2011. ISBN 978-92-893-2195-2.

KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET. *Priority research needs of the Ministry of Climate and Environment (2016-2021)*. Oslo: Ministry of Climate and Environment, 2016.

LARSEN, Knut Einar – MARSTEIN, Nils. *Conservation of Historic Timber Structures: An ecological approach*. Oslo, 2016. ISBN 0750634340.

LIDELÖW, Sofia – et al. Energy-efficiency measures for heritage buildings: A literature review. In *Sustainable Cities and Society*, únor 2019, roč. 9, č. 45, s. 231–242. ISSN 2210-6707.

LINDBLOM, Inge. Quality of Cultural Heritage in EIA; twenty years of experience in Norway. In *Environmental Impact Assessment Review*, duben 2012, roč. 32, č. 34, s. 51–57. ISSN 0195-9255.

MARTENS, Vibeke Vandrup. Preserving Rural Settlement Sites in Norway? Investigations of Archaeological Deposits in a Changing Climate. In *Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies*, 2016, roč. 16. ISSN 1571-0750.

MATTSSON, Johan – OFTEDAL, Truls. Research on Biodeterioration of Cultural Heritage in Norway. In *European Research on Cultural Heritage: State of the Art Studies*. Praha: Insitute of Theoretical and Applied Mechanics Academy of Sciences of the Czech Republic, 2004. s. 477–480. ISBN 8086246213.

MeetFatory: *Mezinárodní centrum současného umění*. Praha: MeetFactory, 2013.

MINISTERSTVO KULTURY. *Dokumentace programu č. 134 14: „PÉČE O NÁRODNÍ KULTURNÍ DĚDICTVÍ I.“* [online]. 2019, [citováno dne 1.6.2019]. <https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/dokumentace-programu-c-134-140-10318.pdf>.

MINISTERSTVO KULTURY. *Metodický pokyn Ministerstva kultury k hodnocení požárního rizika památkových objektů a stanovení minimálního standardu požární ochrany pro nemovitě památky*. Praha: Ministerstvo kultury, 2015.

MINISTERSTVO KULTURY. *Plán implementace Státní kulturní politiky na léta 2009 – 2014*. Nepublikováno: 2015.

MINISTERSTVO KULTURY. *Schválený rozpočet na rok 2018 a střednědobý výhled na léta 2019, 2020*. Nepublikováno: 2017.

MINISTERSTVO KULTURY. *Statut Národního památkového ústavu*. Nepublikováno, 2018.

MINISTERSTVO KULTURY. Ukazatele kapitoly 334. In *Sbírka zákonů Česká republika*, 2017, č. 336, s. 5458–5459. ISSN 1211-1244.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Politika ochrany klimatu v ČR*. Praha: Ministerstvo životního prostředí české republiky, 2017.

NÁRODNÍ INFORMAČNÍ A PORADENSKÉ STŘEDISKO PRO KULTURU - CENTRUM INFORMACÍ A STATISTIK KULTURY. *Návštěvnost památek v krajích ČR v roce 2015-2017*. Praha: NIPOS, 2018.

NORSKO. Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven. In *I 1979 35*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 1979.

NORSKO. Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer. In *I 2011 hefte 10*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 2011.

NORSKO. Forskrift om tilbakelevering av stjålne og ulovlig utførte kulturgjenstander. In *I 2001 hefte 13*. Oslo: Kulturdepartementet, 2001.

NORSKO. Forskrift om utførsel og innførsel av kulturgjenstander. In *I 2007 hefte 1*. Oslo: Kulturdepartementet, 2007.

NORSKO. Delegering av myndighet til Riksantikvaren etter lov om kulturminner § 20. In *I 2005 hefte 9*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 2005.

NORSKO. Delegering av myndighet etter kulturminneloven. In *I 1990 350*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 1990.

NORSKO. *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet, 1967. ISBN 82-504-1190-0.

NORSKO. Lov om Den norske kirke (kirkeloven). In *Avd I 1996 Nr. 9*. Oslo: Barne- og familiedepartementet, 1996.

NORSKO. Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). In *I 2009 hefte 7*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 2009.

NORSKO. Lov om friluftslivet (friluftsløven). Oslo: Klima- og miljødepartementet, 1957. ISBN 82-504-1123-4.

NORSKO. Lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravferdsloven). In *Avd I 1996 Nr. 9*. Oslo: Barne- og familiedepartementet, 1996.

NORSKO. *Lov om Jan Mayen*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet, 1930.

NORSKO. Lov om jord (jordlova). In *Avd I 1995 Nr. 8*. Oslo: Landbruks- og matdepartementet, 1995.

NORSKO. *Lov om kulturminner [kulturminneloven]*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 1979. ISBN 82-504-1287-7.

NORSKO. Lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven). In *I 2001 hefte 7*. Oslo: Klima- og miljødepartementet, 2001.

NORSKO. *Plan- og bygningslov (plan- og bygningsloven)*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 1985.

NORSKO. Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). In *I 2008 hefte 7*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2008.

NORSKO. Lov om regulering og kraftutbygging i vassdrag (vassdragsreguleringsloven). Oslo: Olje- og energidepartementet, 1917. ISBN 82-504-1031-9.

NORSKO. Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova). In *I 2006 hefte 7*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet, 2006.

NORSKO. Lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven). In *I 2003 hefte 7*. Oslo: Klima- og

miljødepartementet, 2003.

NORSKO. Lov om skogbruk (skogbrukslova). In *I 2005 hefte 7*. Oslo: Landbruks- og matdepartementet, 2005.

NORSKO. Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven). In *I 2000 hefte 26*. Oslo: Olje- og energidepartementet, 2000.

NORWEGIAN ENVIRONMENT AGENCY. *The cultural heritage* [online]. 2018, [citováno dne 6.2.2019]. <https://www.environment.no/contentassets/9ffc5981030f483088cbd0dccb64966e/rapport_en.pdf>.

NORWEGIAN MINISTRY OF CHILDREN AND EQUALITY. *Norway universally designed by 2025 The Norwegian government's action plan for universal design and increased accessibility 2009-2013*. Oslo: Norwegian Ministry of Children and Equality, 2009.

NORWEGIAN MINISTRY OF THE ENVIRONMENT. *Norway's Environmental Targets*. Oslo: Norwegian Ministry of the Environment, 2012. ISBN 978-82-457-0463-1.

NORWEGIAN MINISTRY OF THE ENVIRONMENT. *Summary in English: Report No. 34 to the Storting 5 Norwegian climate policy*. Oslo: Norwegian Ministry of the Environment, 2008.

NORWEGIAN MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS. *Meld. St. 32 (2014–2015) Report to the Storting (white paper): Norwegian Interests and Policy in the Antarctic*. Oslo: Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 2016.

NORWEGIAN MINISTRY OF TRADE AND INDUSTRY. *The Government's Tourism Strategy: Valuable Experiences National Strategy for the Tourism Industry*. Oslo: Norwegian Ministry of Trade and Industry, 2008.

OLSEN, Phatchara. *Opportunities, dilemmas and challenges at a UNESCO World Heritage Site*. Ås, 2016. 71 s. Diplomová práce na Norwegian University of Life Sciences, Department of Ecology and Natural Resources Management. Vedoucí diplomové práce Jan Vidar Haukeland.

OSPKOP. *Připomínky OSPKOP k věcnému záměru stavebního zákona – památková péče a ochrana přírody*. Nepublikováno: 2018.

PARDUBICKÝ KRAJ, KRAJSKÝ ÚŘAD, ODBOR KULTURY, SPORTU A CESTOVNÍHO

RUCHU. *Výzva k předkládání žádostí o podporu v roce 2018: Název dotačního programu: Program podpory kultury a památkové péče v Pardubickém kraji na rok 2018.* Nepublikováno, 2017.

PEDERSEN, Arthur. *Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers.* Paříž: UNESCO, 2002.

PECHÁČEK, David. *Současné pojetí konzervátorské praxe v Norsku ve světle vybraných metodik.* Hradec Králové, 2016. 113 s. Bakalářská práce na Univerzitě Hradec Králové, Filozofická fakulta. Vedoucí diplomové práce Ondřej Tikovský.

POLÁKOVÁ, Jana. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví.* Praha: Národní památkový ústav, 2007. ISBN 978-80-87104-14-9.

REINAR, Dag Arne – MILLER, Frederica. *Sustainable Historic Towns: Urban Heritage - Good for the Climate! (2011-12).* Sine loco, 2013. ISBN 978-82-75-74076-0.

SLÁDKOVÁ, Barbora. Nová obálka Domu dětí a mládeže vrací budově historický vzhled. In *časopis stavebnictví*, 2017, roč. 11, č. 10, s. 26–32. ISSN 1802-2030.

STATUTÁRNÍ MĚSTO ZLÍN, ODD. CESTOVNÍHO RUCHU A INFORMACÍ. *Zlínská architektura.* Zlín: Statutární město Zlín, odd. cestovního ruchu a informací, 2013. ISBN 978-80-87766-02-6.

SWENSEN, Grete. Industrial heritage as a culturally sustainable option in urban transformation. The case of Skien and Moss. In *Form Akademisk*, 2018, roč. 11, č. 6, s. 1–22. ISSN 1890-9515.

SWENSEN, Grete. Integration of historic fabric in new urban development—A Norwegian case-study. In *Landscape and Urban Planning*, září 2012, roč. 38, č. 4, s. 380–388. ISSN 0169-2046.

ŠAJNOVÁ, Erika. *Fenomén přeměny industriálních objektů na výstavní prostory moderního a současného výtvarného umění.* Praha, 2012. 93 s. Bakalářská práce na Univerzitě Karlově v Praze, Fakulta humanitních studií. Vedoucí diplomové práce Karina Kottová.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Know your house: Log buildings.* Oslo: The Directorate for Cultural Heritage, 2014.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Directorate for Cultural Heritage*

STRATEGY 2017-2021. Oslo: Directorate for Cultural Heritage, 2016.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Strategy for Management of Norwegian Urban Cultural Heritage 2017-2020*. Oslo: Riksantikvaren, 2017. ISBN 978-82-75-74121-1.

WAGER, Henrik. *Industrial Heritage in the Nordic and Baltic Countries: Seminar on Cooperation in Strategies, Research and Training, 1-3 October 1999, Helsinki*. Copenhagen: Nordic Council of Ministers, 2000. ISBN 928930457X.

ZIMA, Tomáš – et al. *Otevřený dopis ve věci ohrožení kulturního dědictví České republiky*. Nepublikováno, 2019.

Webové zdroje

BEČOV NAD TEPLOU. *Prověřovací cvičení a vznik modelového pracoviště HZS Karlovarského kraje, první svého druhu v ČR* [online]. 16.5.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.zamek-becov.cz/cs/zpravy/33941-proverovaci-cviceni-a-vznik-modeloveho-pracoviste-hzs-karlovarskeho-kraje-prvni-sveho-druhu-v-cr>>.

CANADIAN CONSERVATION INSTITUTE. *Agents of deterioration* [online]. 26.9.2017, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.canada.ca/en/conservation-institute/services/agents-deterioration.html>>.

CMC ARCHITECTS. *24-25-26 FABRIKA* [online]. 11.6.2018, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://www.stavbaweb.cz/24-25-26-fabrika-18891/clanek.html>>.

CUZK. *Císařský otisk SK: 5126-1-001* [online]. © 2007-2019, [citováno dne 1.6.2019]. <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/coc/coc_data/5126-1/5126-1-001_index.html>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zemědělství - rostlinná výroba* [online]. 1.6.2019, [citováno dne 1.6.2019]. <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-vyhledavani&pvo=ZEM001D320201A&vyhltext=%C5%99epka&bkvt=xZllcGth&z=T&f=TABULKA&katalog=all&c=v1392~3__RP2007&&u=v1787__VUZEMI__97__19&str=v1392#w=>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zemědělství - rostlinná výroba* [online]. 1.6.2019, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt>>.

vyhledavani&pvo=ZEM001D320201A&vyhltext=
%C5%99epka&bkvtxZllcGth&z=T&f=TABULKA&katalog=all&c=v1392~3__RP2012&&
u=v1787__VUZEMI__97__19&str=v1392#w=>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zemědělství - rostlinná výroba* [online]. 1.6.2019, [citováno dne 1.6.2019]. <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-vyhledavani&pvo=ZEM001D320201A&vyhltext=%C5%99epka&bkvtxZllcGth&z=T&f=TABULKA&katalog=all&c=v1392~3__RP2017&&u=v1787__VUZEMI__97__19&str=v1392#w=>>.

ČT24. *Bourání ve zlínském Svitu vyvolává rozpory* [online]. 19.8.2013, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1080620-bourani-ve-zlinskem-svitu-vyvolava-rozpory>>.

EGCA. *2019 – Oslo* [online]. 29.5.2019, [citováno dne 1.6.2019]. <<http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/winning-cities/2019-oslo/>>.

FABIÁNOVÁ, Pavlína. *Bez vody se plaský klášter zhroutí. Dusí jej navíc rušná silnice* [online]. 13.8.2018, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2560054-bez-vody-se-plasky-klaster-zhrouti-dusi-jej-navic-rusna-silnice#articlewithopenedgallery>>.

GOOGLE. *Google Earth* [online]. [2019], [citováno dne 1.6.2019]. <<https://earth.google.com/web/@49.22468089,17.65848307,244.90788519a,531.19094363d,35y,-147.57263051h,64.82146774t,0r>>.

GOOGLE. *Street View* [online]. Červenec 2017, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://www.google.com/maps/@50.0373619,15.7774496,3a,90y,197.9h,99.28t/data=!3m6!1e1!3m4!1sAQS2Ls0OjYtxgCTTpSJEOW!2e0!7i13312!8i6656>>.

GOOGLE. *Street View* [online]. Červenec 2017, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://www.google.com/maps/@50.5698398,15.1806147,3a,90y,59.04h,102.79t/data=!3m6!1e1!3m4!1sH2W9cDNk8VJYJT833BfKA!2e0!7i13312!8i6656>>.

HARTMANOVÁ, Jana. *Hrady a zámky navštívilo v roce 2018 5,5 milionu lidí* [online]. 31.1.2019, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.npu.cz/cs/pro-media/41667-hrady-a-zamky-navstivilo-v-roce-2018-5-5-milionu-lidi>>.

HITCHCOCK, Don. *Norwegian Rock Art - Alta Fjord* [online]. 7.1.2019, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.donsmaps.com/norge.html>>.

IROP. *Cisterciácký klášter Plasy - Obnova opatské rezidence* [online]. ©2019, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.irop.mmr.cz/cs/Projekty/06-3-Dobra-sprava-uzemi-a-zefektivneni-verejnych-i/Cisterciacky-klaster-Plasy-Obnova-opatske-rezide>>.

KULTURRÅDET. *A short guide to Arts Council Norway* [online]. 23.5.2018, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://www.kulturradet.no/english/vis/-/arts-council-norway-main>>.

LOVDATA. *Hjemmelsregister: Sentrale forskrifter som er hjemlet i Lov om kulturminner [kulturminneloven] (LOV-1978-06-09-50)* [online]. 12.9.2014, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://lovdata.no/referanse/hjemmel?dokID=NL/lov/1978-06-09-50>>.

MINISTERSTVO KULTURY. *Státní kulturní politika na léta 2015 - 2020 (s výhledem do roku 2025)* [online]. 19.4.2019, [citováno dne 6.6.2019]. <<https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>>.

MINISTRY OF CLIMATE AND ENVIRONMENT. *Report No. 16 to the Storting (2004-2005): Living with our Cultural Heritage* [online]. 25.2.2005, [citováno dne 17.3.2019]. <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/report-no.-16-to-the-storting-2004-2005/id406291/sec1?is=true&q=#match_0>.

MINISTRY OF LOCAL GOVERNMENT AND MODERNISATION. *Meld. St. 18 (2016–2017): Urban sustainability and rural strength – in brief — Meld. St. 18 (2016–2017) Report to the Storting (white paper)* [online]. 17.2.2017, [citováno dne 17.3.2019]. <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/meld.-st.-18-20162017/id2539348/sec1?is=true&q=+#match_1>.

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Ráby, ochranné pásmo hradu Kunětická Hora* [online]. © 2007-2019 , [citováno dne 1.6.2019]. <https://iispp.npu.cz/mis_public/preview.htm?id=295393>.

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Státní archeologický seznam* [online]. [2012], [citováno dne 6.2.2019]. <http://isad.npu.cz/ost/archeologie/ISAD/edit_new/>.

NEJEDLÝ, Vratislav. *Historie Národního památkového ústavu* [online]. 4.5. 2019, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://www.npu.cz/historie-npu>>.

NILSEN, Jannicke. *Norge får Europas største vindkraftanlegg: Derfor snudde Statkraft* [online]. 23.2.2016, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.tu.no/artikler/na-skjer-det-europas-storste-vindkraftanlegg-bygges-pa-fosen/277306>>.

NORWEGIAN ENVIRONMENT AGENCY. *Norway's environmental targets* [online]. 21.9.2018, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://www.environment.no/goals/>>.

OBEC NĚMČICE. *Němčice – Letecký pohled* [online]. © 2019 , [citováno dne 1.6.2019]. <<https://www.virtualtravel.cz/export/nemcice/>>.

POLATOVÁ, Eva. *Požární ochrana dřevěných staveb, které jsou kulturní památkou* [online]. TZB-info, 19.1.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <https://www.youtube.com/watch?time_continue=599&v=uCF8Vm6uulY>.

POLATOVÁ, Eva. *Požární ochrana norských a polských dřevěných památkově chráněných staveb* [online]. 19.3.2018, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://www.tzb-info.cz/pozarni-bezpecnost-staveb/17109-pozarni-ochrana-norskych-a-polskych-drevenych-pamatkove-chranenych-staveb>>.

RIKSANTIKVARENS. *Askeladden* [online]. 28.12.2017, [citováno dne 10.11.2018]. <<https://www.riksantikvaren.no/Veiledning/Data-og-tjenester/Askeladden>>.

RIKSANTIKVAREN. *Klimaendringer og kulturminner* [online]. 18.4.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.miljostatus.no/tema/kulturminner/klimaendringer-og-kulturminner/>>.

RIKSANTIKVAREN. *Kulturminner* [online]. [2018], [citováno dne 10.11.2018]. <<http://riksantikvaren.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?useExisting=1>>.

RIKSANTIKVAREN. *Kulturminner* [online]. [2018], [citováno dne 1.6.2019]. <<http://riksantikvaren.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?webmap=82835f6c7e794c44a2192bdb111d41b5>>.

SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Nesouhlas s institucionálními změnami stavebního zákona* [online]. 15.2.2019, [citováno dne 4.5.2019]. <<http://www.smocr.cz/cz/oblasti-cinnosti/sprava-obce/nesouhlas-s-institucionalnimi-zmenami-stavebniho-zakona.aspx>>.

SOLBERG'S GOVERNMENT. *National expectations regarding regional and municipal planning (2015)* [online]. 4.10.2016, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://www.regjeringen.no/en/historical-archive/solbergs-government/andre-dokumenter/kmd/2015/national-expectations-regarding-regarding-regional-and-municipal-planning-2015/id2416682/#Role>>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. *Cereals and oil seeds, area and yields* [online]. © 2019, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://www.ssb.no/en/statbank/table/04607/tableViewSorted/>>.

STEGARUD, Hans Olav. *Urnes Church Town - Urnes Stave Church* [online]. © 2010, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://kulturminnesok.no/minne/?queryString=https%3A%2F%2Fdata.kulturminne.no%2Faskeladden%2Flokalitet%2F85729>>.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *About Us* [online]. 9.11.2018, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/About-Us>>.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Archaeological monuments* [online]. 6.4.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.environment.no/topics/the-cultural-heritage/archaeological-monuments/>>.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Archaeological monuments* [online]. 6.4.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/Topics/Archaeological-monuments>>.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Cultural heritage protection strategy up to 2020* [online]. 3.8.2015, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/Topics/Cultural-heritage-protection-strategy-up-to-2020>>.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Kulturmiljøer* [online]. 12.11.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.miljostatus.no/tema/kulturminner/kulturmiljoer/>>.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Kulturminnesøk* [online]. © 2010, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://kulturminnesok.no/search?queryString=kulturmilj%C3%B8r&size=20>>.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Polar heritage* [online]. 8.11.2014, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/Topics/Polar-heritage>>.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Rosendal kulturmiljø (K20): Fredet kulturmiljø* [online]. © 2010, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://kulturminnesok.no/minne/?queryString=https%3A%2F%2Fdata.kulturminne.no%2Faskeladden%2Fkulturmiljo%2FK20>>.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *Ruins* [online]. 6.4.2018, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.environment.no/topics/the-cultural-heritage/archaeological->

monuments/ruins/>.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Ruin Conservation Project* [online]. 21.5.2014, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/Topics/The-Ruin-Conservation-Project>>.

THE DIRECTORATE FOR CULTURAL HERITAGE. *The Stave Churches* [online]. 1.3.2016, [citováno dne 6.2.2019]. <<https://www.riksantikvaren.no/en/Topics/The-Stave-Churches>>.

UNESCO. *Vegaøyan – The Vega Archipelago* [online]. © 1992, [citováno dne 6.2.2019]. <<http://whc.unesco.org/en/list/1143>>.

WIJNEN, Pieter. *74 municipalities disappear from the map* [online]. 2.6.2017, [citováno dne 17.3.2019]. <<https://norwaytoday.info/everyday/74-municipalities-disappear-map/>>.

WIKIPEDIA. *Budovy konventu. Klášter Plasy v městečku Plasy v okrese Plzeň-sever. Česká republika.* [online]. 8.5. 2014, [citováno dne 1.6.2019]. <[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kl%C3%A1ter_Plasy_-_okres_Plze%C5%88-sever_\(6\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kl%C3%A1ter_Plasy_-_okres_Plze%C5%88-sever_(6).jpg)>.

WIKIPEDIA. *FVE Ralsko Jabloneček Ra 1a, bývalý Chlum, v dáli Ještěd* [online]. 25.8. 2015, [citováno dne 1.6.2019]. <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:FVE,_b%C3%BDval%C3%BD_Chlum,_Je%C5%A1t%C4%9Bd.JPG>.

WIKIPEDIA. *Panorama Pankráce* [online]. 15.7.2018, [citováno dne 1.6.2019]. <[https://cs.wikipedia.org/wiki/Pankr%C3%A1c_\(Praha\)#/media/File:Mrakodrapy_v_Praze_2018.jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Pankr%C3%A1c_(Praha)#/media/File:Mrakodrapy_v_Praze_2018.jpg)>.

ZÁMEK SVIJANY. *Obnovený zámek Svijany* [online]. 30.4.2017, [citováno dne 1.6.2019]. <<https://www.zameksvijany.cz/obnoveny-zamek-svijany.html>>.

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Obarvený a neobarvený reliéf, příklad z Alty.
- Příloha č. 2: Sloupový kostel v Urnes.
- Příloha č. 3: Portál sloupového kostela v Urnes.
- Příloha č. 4: Přístavní čtvrť Bryggen v Bergenu.
- Příloha č. 5: Důlní město RØROS.
- Příloha č. 6: 3D kresba panelu Bergbukten 1 skalního reliéfu Alta.
- Příloha č. 7: Souostroví Vega.
- Příloha č. 8: Západonorský fjord Geirangerfjord s horskou farmou Skageflå.
- Příloha č. 9: Bod Struveho geodetický oblouk.
- Příloha č. 10: Továrna v Rjukanu a elektrárna ve Vemorku.
- Příloha č. 11: Památková mapa Birkelunden v Oslu.
- Příloha č. 12: Náměstí Birkelunden s kostelem.
- Příloha č. 13: Propojení staré a nové architektury v kulturním prostředí Birkelunden.
- Příloha č. 14: Pohled na Pankráckou pláň v Praze.
- Příloha č. 15: Nová administrativní budova vedle barokního dvora Valdštejnsko v Nové Vsi u Turnova.
- Příloha č. 16: Zkouška protipožárního systému sloupového kostela v Borgundu.
- Příloha č. 17: Vodní nádrž na hasící vodu, protipožární centrálu a technologii lze maskovat, aby nebylo rušeno vnímání památky.
- Příloha č. 18: Vysokotlaké hasící zařízení Cobra využité v Rørosu.
- Příloha č. 19: Díky dobře zvoleným materiálům je výtah na zámku ve Svijanech jasně rozpoznatelný jako nový přístavek, zároveň však nepoškozuje kulturní hodnoty památky.
- Příloha č. 20: Nový výtah v kostele v Trondheimu byl navržen, aby působil jako součást interiéru.
- Příloha č. 21: Fotogrammetrie prahu kostela s viditelnými stopami opotřebení.
- Příloha č. 22: Historie a výhled vývoje ročních průměrných relativních vlhkostí vzduchu v České republice.
- Příloha č. 23: Fotovoltaická elektrárna Ralsko Ra 1 na místě bývalé vsi Chlum (okres Česká Lípa) silně proměňuje vnímání kulturní krajiny.

- Příloha č. 24: Větrná farma u obce Heřmanice (okres Liberec) z věže Státního hradu Grabštejn, které se mimochodem nacházejí v těsném sousedství kulturní památky Větrný mlýn Vysoký.
- Příloha č. 25: Vizualizace větrné farmy na západní straně trondheimského fjordu.
- Příloha č. 26: Dům dětí a mládeže v Českém Krumlově po zateplení. Pro udržení autenticity kontextu ulice byly zatepleny pouze boční a zadní stěny, přední byla pouze zrekonstruována.
- Příloha č. 27: Součástí Vulkanu je i bývalé silo, které byla přetvořena studentské koleje.
- Příloha č. 28: Plánek terasovité dešťové zahrady s polopropustnými bariérami v Bergenu.
- Příloha č. 29: Východní průčelí budovy konventu kláštera v Plasech zpoza silnice.
- Příloha č. 30: V Liberci začlenili celou historickou budovu do moderního obchodního centra.
- Příloha č. 31: Moderní, z větší části prosklený dům sice respektuje hladiny korunních říms, nicméně členěním fasády a ani materiálně nezapadá do historického centra Pardubic.
- Příloha č. 32: Vývoj ulice Tollbodgaten ve městě Kristiansand. Fasády se nepodařilo uchovat v původní formě, nicméně stále se jedná o úspěch, jelikož druhou možností byla demolice.
- Příloha č. 33: Mapa s vyznačenými tradičními farmami.
- Příloha č. 34: Tabulka s osevní plochou obilovin a řepky/olejnin v Česku a Norsku.
- Příloha č. 35: Ochranné pásmo národní kulturní památky Kunětická hora.
- Příloha č. 36: Císařský povinný otisk stabilního katastru obce Němčice
- Příloha č. 37: Detail nového satelitního městečka u obce Němčice.
- Příloha č. 38: Celkový pohled na kulturní krajinu u Němčic (vlevo Kunětická hora).
- Příloha č. 39: Pohled na Moss z Bjørnåsbatteriet. Díky výškovému převýšení a subtilnější zástavbě nenarušují nové budovy kulturní krajinu.
- Příloha č. 40: Zřícenina kostela Kirken på Kapittelberget ve Skienu s novodobou zástavbou v těsném sousedství.
- Příloha č. 41: Mapa s vyznačeným Kirken på Kapittelberget a ochranným pásmem.
- Příloha č. 42: Ostrov Klosterøya ve Skienu v kontextu města.
- Příloha č. 43: Pohled na původní administrativní budovu na ostrově Klosterøya ve Skienu kazí nejen rušná silnice, ale i mnoho dopravních instalací.
- Příloha č. 44: Celkový pohled na propojení původní a moderní architektury.

- Příloha č. 45: Metoda rekonstrukce jedné fasády historické budovy v moderním stylu je v Norsku velmi rozšířená.
- Příloha č. 46: V původní továrně na methanol jsou dnes ateliéry a galerie.
- Příloha č. 47: Celkový pohled na východní břeh ostrova.
- Příloha č. 48: Mosský industriální areál v kontextu města.
- Příloha č. 49: Industriální komplex v Mossu se rozléhá po obou stranách řeky Mosseelva.
- Příloha č. 50: V centru komplexu se nachází mnoho kaváren, které místu dávají život.
- Příloha č. 51: Nový přístavek slouží jako vstupní hala a je v něm umístěn bezbariérový výtah do vyšších pater. Přístavek samotný by byl akceptovatelný, nicméně celkové vnímání památky ruší nevhodně zvolené reklamní cedule a utilitární detaily.
- Příloha č. 52: Kapacita knihovny v Mossu nebyla dostatečná, a proto byla rozšířena o novou budovu, která však vizuálně souzní s původním průmyslovým objektem.
- Příloha č. 53: Moderní objekty díky užití materiálů industriálního vzhledu doplňují historické objekty a nevytvářejí rušivé elementy.
- Příloha č. 54: Celkový pohled na mosskou industriální čtvrť s památkovými objekty i moderní architekturou.
- Příloha č. 55: 3D pohled na bývalé Baťovy podniky ve Zlíně. Na volném místě v centru areálu má vzniknout moderní multifunkční centrum Fabrika.
- Příloha č. 56: Vizualizace projektu Fabrika v centru bývalých Baťových podniků ve Zlíně.
- Příloha č. 57: Styl konverze areálu MeetFactory v Praze bychom mohli označit za avantgardní směr památkové péče.
- Příloha č. 58: Stará loděnice na nábřeží Osla byla přeměněna na nákupní centrum. Bohužel se jedná o fasádismus a původní interiér budovy zcela zmizel.
- Příloha č. 59: Tato industriální budova ve čtvrti Grünerløkka v Oslu se dodnes používá jako dílna.
- Příloha č. 60: Bývalý průchod mezi industriálními budovami se díky své důležitosti pro vnímání ulice a celkového rozvržení průmyslového areálu dochoval až do dnešních dní.